

AS.

ALEXĚJ REMIZOV

APOKRYFY

A JINÉ ZKAZKY

Z RUŠTINY

PŘELOŽIL LADISL. RYŠAVÝ

MCMXX

Drahé

M I L U Š I

*věnuji tyto vzdácné illuminace z Limonaru a
jiných skladeb duchovních bratrské ruské duše.*

LAD. RYŠAVÝ -

Prožívaje dni své u jistého starce v učení, jedenkráte v noci v nepokoji duše své rozžal jsem svíci a otevřel knihu, kterou u mne zapomněl stařec, můj představený. Obraceje vetché listy, popsané starobylým písmem, začal jsem čísti.

A hvězdy odešly s tmou noční, červánky vyšly, a já nad knihou neslyšel jsem, jak u Spasitele Přechistého bylo odzvoněno na jitřní.

Z milosti starcovy, představeného mého, budu vám vypravovati z této podivné knihy, psané starobylým písmem slovo, žalm, pověst i povídku.

L I M O N A R

— l u h d u c h o v n í —

I

Divná věc: zjevil se Nikolovi anděl Páně na koni se srpy v rukou a pravil:
— Čas žní jest tu, probuď se, vstaň a jdi na svou zemi!

V bázni procitl Nikola, poklonil se Hrobu Božímu, u něhož se neustále modlil za pokolení křesťanské, a chodě po moři jako po souši, odešel na Ruskou zemi.

Nepoznal Nikola své země Ruské. Vypleněna, vypálena neustálými válkami zpustošena leží pustá a prázdná, jenom větry vanou přes zarostlé stepi, a pravdy na ní naléztí nelze.

Srdce zbolelo Biskupa; rozhněval se, zdvihl svou berlu a hotov ku pomoci, kráčel po Rusi z města do města, ode vsi ke vsi, od Volhy řeky na Moskvu řeku, od Dněpru na šumnou Imatru a bil bohaprázdné Arijce — nezákonné vládce, kteří zapomněli na slovo Boží, káral líné příživníky a marnotratníky, nestarající se o svou vlast, osvobo-

val nevinně uvězněné z temných žalářů, zadržoval meč, vznesený nad hlavou neprávem na smrt odsouzených, vzkřísil dva staté jinochy, obdařil rolníčkami žebravé děti, obešel polní meze, na slunce vyvedl bujné žito, popravil jarní zelené osení, pokrýl travou zahřátou zemi. Kde byla půda vymoklá, vysušil ji, kde byla vyschlá, skropil deštěm. Omrzelo se koním státi ve dvoře — vyhnal je tedy do pole, na noční pastvu — hradte ohrady!

A když podzim nastal, Sluha Boží zahnal koně s polí, a v dešti a blátě ubíral se neschůdnými cestami: tam vůz uvázne, tam koně nelze vytáhnouti: při všem třeba pomoci.

Bez něho jako bez ruky: mužik nezačne polních prací. Vše, co je siré a slepé, jenom on vidí. Požádej ho, pomůže; všecko vypoví Spasiteli, samého Eliáše uprosí: nepolehne žito krupobitím: buď bez starosti, nermuť se!

I chodil tak Nikola Milostivý s berlou od jarního Nikoly přes celé jaro, léto i podzim až do svátku Nikolského.

Večerním bohoslužbám byl přítomen Nikola v Pečerské Lavře v Kijevě, když se podruhé zvonilo, přišel ke svaté Sofii do Novgorodu; po třetí se zvoní — jde k Isákovi a k Velikému Chvalozpěvu do Uspenského v Moskvě došel.

A nasbírav ode všech větrů husté jinovatky, stříbrem pokryl Divotvorce od kraje do kraje celou Ruskou zemi a požehnal jí — své nešťastné, své hladové, své ztřeštěné, své opilé zemi: aby dovedla se moudře uspořádati, aby nehřešila zevlováním, ješitností a pošetilostí, aby se nevystavovala posměškům jako poslední hlupačka, aby jí nikdo nemohl vyčítati lenosti.

A požehnav jí třikráte velikým křížem, pomaloučku odešel po oblacích nahoru na nebesa k rajské bráně slaviti svátek Nikolský.

Před branou rajskou pod rajským stromem
seděli Sluhové Boží za zlatým stolem.

Všichni svatí se sešli na slavnost Nikolskou:
Petr — polokrm, Athanasius — lomonos, Timo-
theus — půl zimy, Aksiňa — polochlebná, Vasil
— sraz rohy zimě, Blažej — kapalník, Eudoxie
— šplouchalka i Gerasim — havraník, Aleksěj —
s hor voda, Dorota — průseky blátem zanes, Fedul
— pysky nadul, Rodion — ledolom, Rufa — zemi
obrat, Antip — povodeň, Blažej — vytoč voje i Jiří
— pasák, Štěpán — časný oráč, Jarema — zapřahač,
Boris i Glěb — naroste chléb, Irina — přesazovačka,
Jakub — hrachovník, Mokij — mokrý i Lukrecie
— komárnice, Isidor — seveřan i Alena — Inosejka,
Leontij — okurkář, Fedosie — klasnice, Jeremiáš
— vypřahač, Petr — slunovrat, Akulina — pohan-
kové pečivo — vztyč ohony, Ivan — kupal, Agra-
fena — kupalnice, Pud i Trifon — nespící, Pantělej-
mon — zámožný, Eudoxie — malinovka, Natalie
— ovesnice, Anna — mandelnice i Simeon — léto
vyprovází, Nikita — dobyvač řepy, Thekla — ohní-
vá záplava, Pjatnica-Praskeva, Kosma a Damián
s hřebem i Matrena zimní, Fedor — studí, Spiridon
— slunovrat, tři mládenci, čtyřicet mučedníků, Ivan
Postitel, Eliáš Prorok, Archanděl Michael, a mi-
lostivá žena Allilueva milosrdná.

Jednoho tam nebylo — samého Nikoly Sluhy
Božího.

Nejednou poslal Eliáš pro něho pannu Almuž-
nici, panna však se vracela sama.

K deváté hodině objevil se Nikola.

Přišel v hadrech, šedivý se svou berlou — jeho
rajský šat byl roztrhán, děravý, záplata na záplatě.

— Co, Nikolo, proč jsi se tak opozdil? — otázal se Eliáš Sluhy Božího — či i o svém svátku posíláš duše se země do ráje?

— Stále jsem se se svými trápil, — odpověděl Nikola, usedaje ke svatým za veselý zlatý stůl — ztracený to lid: zloděj na zloději, lupič na lupiči, loupí, pálí, vraždí, bratr proti bratru, syn proti otci, otec proti synu, dcera proti matce! A všichni jsou jinak dobří, ale život si navzájem ztrpčují; znestydátěl ruský lid.

— Já na ně sešlu hromobití, blesk, spálím, sežehnu zemi! — zvolal hromovládny Eliáš,

— Já jim rosy nedám! — povstal Jiří.

— A já na ně pošlu nákazu, mor, zhoubu, pomrou jako psi! — vzkřikl Kasian; je známo, že Kasian v hněvu samému Zlatoústovi kníry spálil.

— Smrt na ně! — vztyčil se Archanděl Michael s mečem.

— Poručil mi anděl Hospodinův, abych vyhladil všecek ruský lid, já však jsem jim odpustil, neboť příliš trpí.

A vstav pozdvihl Nikola číši ke chvále Boha Krista, stvořivšího nebe i zemi, moře i řeky, i velryby a všechny ptáky, i člověka k obrazu a podobnosti svému.

Náhle však zdřímá.

Číše dopadla na stůl.

Upadla číše, nerozbila se však: tak, jak byla, zůstala až po kraj naplněna.

Ztichli Sluhové Boží, všichni svatí; nevědí, co učiniti.

Spí Sluha Boží, oči zavřeny.

Zavolal Eliáš jednou — Nikola neslyší, po druhé zavolal, — neprobouzí se. Křičí Eliáš po třetí — a Nikola zdvihl hlavu.

Svatí se vyptávali Nikoly, a Nikola vypravoval:

— Vydal se po chladném Ledovém moři koráb kupecký s obilím, plulo na korábu tři sta starců soloveckých, vezli starci vosk a med, spěchali na slavnost Nikolskou v Světy Likijské. I zastihla koráb bouře, koráb se ocitl v nebezpečí. Udeřily vlny — rozhoupalo se vlnami moře. Syčelo moře, vzbouřené Veleši. Bouřlivá, vládnoucí větru i vlnám, vyhrožující, žádala Veleša oběti, a cválajíc na bílém koni s křišťálovými nohama, řezala moře a drápy rvala koráb. Majíce však nezlomnou víru a doufajíce pevně, zvolali starci hlasem: *Smiluj se nad námi, Bože a svatý Nikolo, kdekoli jsi, přispěj nám!* — a tehdy sestoupila na mne vůle Boží, naplněn jsem byl Duchem svatým. Odešel jsem k nim na moře, vysvobodil je z hlubiny mořské, a klidně plují po moři. Veleša se utrmácela, spí. Proto jsem zdřímł a upustil člási.

I pili svatí nový nápoj rajský, jedli vysoký piroh s kaší, hrachem a kapustou. Nikolovi pak dali jeho *kuře těstové*.

I hodoval Nikola se svatými, se Sluhy Božími, silný Bohem, všech svatých pomocník — vzácný jejich host, přítel bídných, hostitel pocestných, věčný poutník, věčný pracovník, divotvorce i orodovník za zemi Ruskou.

Smiluj se nad námi, Bože, a svatý Nikolo, kdekoli jsi, přispěj nám!

Večer o Svátcích přicházejí do domu Koledníci s hvězdou, Jesličkami a hudbou. Sborem zpívají verš *Dnes Věčného zrodila Panna*. Zapěvše písně, oslavující narození Kristovo, otvírají Jesličky.

J e s l i č k á ř.

Udeřil křídly běloprsý pták rajský, probudil anděly.

Vzchopili se andělé, rozletěli se smutni do všech čtyř úhlů světa, poselství nesli do všech sedmdesáti dvou zemí.

S b o r.

Oj, Koleda, Koleda!
Přišla Koleda v předvečer Vánoční.
Sva-tý ve-čer!

J e s l i č k á ř.

Tohoto večera, večera svatého, zrodil se na zemi Kristus, světu ve tmě tonoucímu vzešel pokoj i světlo.

S b o r.

Oj, Koleda, Koleda!
Přišla Koleda v předvečer Vánoční.
Sva - tý ve - čer!

J e s l i č k á ř.

Tvrdým spánkem spali mudrcové v prostorné,
teplé jizbě. Tři zlaté koruny jako zlaté lampy zá-
řily na moudrých, stříbrošedých hlavách mudrcův.

Unaveny byly staré jejich kosti — dlouhát ce-
sta jejich a obtížná velmi. Od zlata, kadidla a myrr-
hy bolely ruce. Rychle šla hvězda, vedoucí je k je-
sličkám, sotva jí stačili.

I zdály se mudrcům divné věci.

Zjevili se jim ve snu tři planoucí andělé.

Tři planoucí andělé pravili:

— Jděte, jděte, mudrci, na svou horu Arabii.
Nevracejte se ke králi, ke zlému Herodesovi: ne-
smýšlí král dobře v srdci svém, chce zahubiti Dítě.
Jděte, jděte, mudrci!

Mžikem odletěl sen, jako by ani nebyli ulehli.
Vstali králové, pomodlili se k hvězdě. Dítě pocho-
vali, ještě jednou se Dítěti poklonili, pastýře vy-
plísnilo a s okřídlenou hvězdou, jež ukazovala jim
cestu, odešli po neschůdných pěšinkách jinou ce-
stou na horu Arabii, do země své perské.

Tam pak usedli na stolce kamenné a sedí po-
dnes požívající slávy a horlivě chválíce Nejvyššího.

S b o r.

Oj, Koleda, Koleda!
Přišla Koleda v předvečer Vánoční.
Sva - tý ve - čer!

J e s l i č k á ř.

Vešel hněv do srdce Herodova, rozlil se srdcem
jeho.

Oklamán jest a posměván.

Zármutek, neklid a strach jako slepýš užírají jeho srdce.

Zármutek, neklid a strach jako krkavec klo-
vají srdce královo, neboť narodil se král Židovský.

I zatemnila se rozjitřená duše: král posílá po-
bítí všechny děti do dvou let, neboť narodil se král
Židovský.

Neproniknutelné mlhy se rozložily nad vysocinou.

Otrásá se rykem horské království.

Jasná i tmavá světla nebeská s hvězdami i polohvězdami zatemnily své jasné, zářící světlo. Trásl
se cesty, pletly se křížovatky. Nevyšla svatá luna.

Rohonohý vyplul měsíc místo ní, a od východu
na západ, od země k nebi ozýval se nářek.

S b o r.

Ó, šílenství a zaslepenosti bezbožných králů!
Ukrutnost nemá konce ani míry.

J e s l i č k á ř.

Kolébky jsou rakvemi. Nevrzají, nekolébají se
lipová houpadla.

Není dítěte živého. Nelze rozesmáti, nelze za-
hřáti tělíčka bezduchého.

I pláče matka, Ráchel neutěšitelná, nechce se
utěšiti, neboť dům její prázdný jest a děti v něm
není.

Tvrdé jako kámen mléko, bradavičky její —
železo, a srdce — peklo.

Jediná Matka Boží nenařiká: k jejím neposkvř-
něným panenským nadržům stoupá teplé mléko.
Netruchlí Bohorodička. Její neposkvřněné oči vl-
hnou radostí rozradostněné kojící matky.

Žije jediné svaté Dítě — jediný Ježíš Kristus.

U šedivého Koročuna — Koročun ukryl poutníky, stokrát bude to starci připočteno na onom světě! — u šedivého děda ve chlěvě leží v jesličkách Dítě.

Kůň sežral pod Ním seno a nohou dupe, jak dupal, když bílý anděl zažehl hvězdu nad Betlémem.

Voli ospale žvýkají píci, ani nedutají, ani se nepohnou — nejsou jako vraník.

Bohorodička činí koni výčitky: proč sežral všechno seno! — a rozestýlá slámu a převínuje Syna.

S b o r.

Oj, Koleda, Koleda!

Přišla Koleda v předvečer Vánoční.

Sva-tý ve-čer!

J e s l i č k á ř.

Na černé hoře, na sedmdesáti sloupích tři bílé zámky stojí se zlatými báněmi. Kolem bílých zámků železný tyčkový plot, ocelové veřeje, měděná vrata. Na každé tyčce makovička. Na makovičce lebka.

Nepřistoupí k zámkům zlá čarodějka, nepřiblíží se ani na sedm verst: nejsou jí vítána měděná vrata, železný plot — jsou začarovány.

V měděných botách, v železném oděvu sedí tam Herodes král.

Černý kozar slaví Nový Rok — slavnost žní.

Na královském dvoře zapáleny hranice, na královském dvoře kypí kotly: pšeničné víno, ohnivé červené pivo, sladké medoviny.

Dvůr je pln hostí, tři zámky nabitý.

Veselí lidé, šprýmaři — a jasnozvučné housle hudou. Šumaři, šašci, maškary. Opentlená Bříza, Koza, mrštná a hbitá chřestí rolníčkami. Udonosi,

začernění sazemi, tatrmáni i huňaté masky: koně, vlci, kobyly, lišky, stařeny, kozli, krávy, čápi, býci, pávi, jeřábi, kohouti.

Tam tančí se slepou ryšavou fenou, krouží kolem hastroše s bradou z koudele. Tam mokrou plachtou ovinuti zápasí rukama s lítou šelmou. Tam lysí přeskakují s opičkou bidélko.

Roznášejí se jablka, do nichž jsou zastrčeny stříbrné penízky: blahopřání, kvik, rvačka o dary. Posypají a osévají zrním, volají jarní Pluhu, hádají. A na sivém prasátku vyjíždí sám oslavenec, sivozelený Ovseň.

— Zora-Useň, sivozelený Ovseň, přijdi k nám, Tauseň! Tauseň! — bijí na plechové poklopy, mříže, podnosy, pánve.

Sem a tam pobíhají Martini oškliví, a medvědáři s huňatými tanečními medvědy.

Zvaní i nezvaní usedají za stůl, bez ostychu vybírají si nejlepší kousky z novoroční prasečí hlavy, o překot lámou koláč z čistého žita, přejídají se ruměným pirohem, hltají koblihy a lívance, volání nevolání pijí silný nápoj z číši.

Oho-ho Koza! Přeshlapuje šedá snohy na nohu, obrací se na kopýtkách na stříbrných. Náhle se zachvěla jako osykový list, chvěje se a nehýbe se s místa.

Zakňučeli psi. Medvědi tlustopatí pobíhají, řinčí řetězy, rvou kruhy, staví se na zadní nohy.

Nebijí to bubny, nepískají šalmaje, nedují bezové píšťaly, nehraje domra a surna ani dudy ani housle — tympany ...

Krásná panna Herodias, dcera králova, tančí.

T a n e c H e r o d i a d i n .

Bílá linda — bílá labuť — krásná panna.

Vlní se zlaté vlasy, čeří se jako vlny — tak za bouře zmítají se klasy bělojaré pšenice.

A zlaté vrkoče se vznášejí a čeří se jako vlny.
Splétajíce se konečky prstů klenou se nahoře dvě
vysoké větve vysoké jabloně.

A na větvích v květech růžově bílých planou
světla. A planou a jako žhavé olovo padají slzy.

A paže její jako řeky plynou. Z myrrhy —
myrrhové, z průzračných vod — růžově bílé.

A srdce její — studánka, plná vína červeného
a opojného.

A v srdci jejím — jediný — On sám ...

On jediný, On v poušti jako jelen pobíhá.

Bílá linda — bílá labuť — krásná panna.

On jediný, On v poušti jako jelen pobíhá.

A paže její jako řeky plynou. Z myrrhy — myrrhové,
z průzračných vod — růžově bílé.

A srdce její — studánka, plná vína červeného
a opojného.

I vychází nad světem slunce pouště, rozžhavenou
přehrálí rozrývá písčité nivy. I běží paprsky
přes údolí a hory, po kurhanech, mohylách, mohylných
návrších a náhrobcích. Slunce vrhá rozžhavený
paprsek železným plotem do bílého zámku.

Bystré a jako šípy ostré jsou oči princezniny:
za paprskem ona proniká do pouště.

On jest na poušti, oděný koží velbloudí, On
křtí nebe i zemi, slunce i měsíc, hory i vody.

Bílá linda — bílá labuť — krásná panna.

On jest na poušti. Křtí nebe i zemi, slunce i
měsíc — krásnou pannu.

Křtí ji ve studánce. Její srdce, studánka červená,
opojná, vše a prosí.

Netřeba jí císařův, králův, králevicův, On —
Křtitel — jest ženichem jejím.

A srdce její bylo zavrženo.

I tančí divoče, prudce a zběsile — panna střela.

Podzim. Podzimní modravé večery.

Za modravého večera sama ušla tajně ze zámku k Jordánu.

V Jordáně dala se pokřtiti. Křtil ji Křtitel.

A srdce její bylo zavrženo.

Jemu netřeba zámeků, zlata, dcery královské.
Netřeba srdce jeho srdci, zasnoubenému s Kristem,
ženichem nebeským.

Plačnice nebudou nad ní nařikati, nenavštíví
jí před oddavkami plačka, nezazpívá jí zpěvačka,
nezalká řečnice.

Podzim. Podzimní modravé večery.

J e s l i č k á ř.

Král! Král vstává!

Nedují to píšťaly, nikdo nevolá Pluhy, umlkly
surny, domry. Sazemi začernění udonoši úzkost-
livě pobíhají. Supějí medvědi.

Král mluví, Herodes přísahá:

— Začkoli požádáš, všechno ti dám, Herodiado!

Zžiravý plamen — oheň touhy, smutek lásky
neukojené neukojitelně pálí...

— Chci... dej mi... hlavu Křtitelovu!

Sazemi začernění udonoši úzkostlivě pobíhají.
Supají medvědi.

S b o r.

Krásná panna, nešťastná panna Herodiada!

J e s l i č k á ř.

Zesmutněla černá hora, zahalila se v smutek.
Otřásá se rykem horské království.

Na rozkaz králův štata byla hlava Janu Křti-
telovi.

S b o r.

Ó šílenství a zaslepenosti bezbožných králů!
Ukrutnost nemá konce ani míry.

J e s l i č k á ř.

Nepobíhá již pouští jako sivý jelen, nekřtí již
v řece Jordáně.

Prorok Boží, Předchůdce Páně jest ve vězení.
Jeho tělo oděno jest krví — hrozny.

A nepoletí od osady k osadě jeho hlas.

Horské království, v němž vítr celý boží rok
nezavěje, — leží na černé hoře a truchlí.

Bílý poprašek napadl, přikrývá a poprašuje
zármutek, černou horu.

V průsvitech noci objevila se luna.

Na rohaté luně, v zelených lunných údolích
přede Magdalena svou přízi — podzimní pavučinu
— niti Rodičky Boží.

Tichý anděl strážce zaletěl ze zámku na lunu
k Magdaleně.

— Nad čím pláčeš, tichý anděle?

— Jak bych neplakal, — praví tichý anděl stráž-
ce, — má panna Herodias počítá své dny.

S b o r.

Krásná panna, nešťastná panna Herodiada!

J e s l i č k á ř.

Na stříbrné míse přikryta bílým šátkem, s těž-
kým zlatým královským vyšíváním, leží hlava Křti-
telova.

Půvabný hádek s lýtým žahadlem v ručkách
princezniných.

Ostrý hádek plane v ručkách princezniných
nad hlavou Křtitelovou.

A červená stéká krev z vypíchaných jeleních
očí po bílém šátku. Nekape, teče na bílá její ňadra
přímo do srdce, do jejího srdce. Její srdce — stu-
dánka, ne vínem — ohněm napojená.

Krásná Herodiada — svíce svatební — stojí
nad hlavou Křtitelovou.

Dá Mu políbení poslední po prvé, první na-
posledy.

Srdce jí bije, prudce buší.

Rozevřené horké rty blíží se k mrtvým, mile-
ným ústům.

Hoře, hoře lásky neukojené, hoře neutěšitelné.

Srdce jí bije, prudce buší.

Srdce zavržené.

Náhle však zrudly mrtvé rty, zaševalily rty
chladné a vyhnuvše se polibku, dýchly vzteklým
dechem pouště.

Otřásla se hora, zachvěl se zámek, prolomila
se střecha, zkřivil se železný plot, nachýlila se vrata.

Upadly číše i hosté.

Padli kam kdo: král, královna, šašci, šumaři,
koně, vlci, kobyly, lišky, stařeny, kozli, krávy, čá-
pi, býci, pávi, jeřábi, kohouti i Koza a medvědi.

S b o r.

Místo prázdné — — —!

J e s l i č k á ř.

Zlá čarodějka a s ní sestry její, sestra sestry
horší, bez ostychu a bez překážky vřítily se po černé
hoře přímo do zámku.

Tam zahrály na dudy: ďábelský tanec.

Syčeli proužkování červi, množili se a lezli,
aby za živa sežrali černého kozara — krále Heroda.

Svištění jejich bylo slyšeti za sedmkrát sedm
verst.

Vichr jako vichřice odnesl Herodiadu.

Krásná panna Herodias!

J e s l i č k á ř.

Letí ona nezadržitelně, na věky obrácená ve vichřici — v prudkou vichřici — tanečnice prokletá! I tančí v poušti, údolím, výše hory — nad lesy, na řekách, na jezerech, na kurhanech, mohylách, mohylných návrších i náhrobcích. Rozrývá černou horu, v trosky obrací horské království, přihání na oblohu mohutné mraky, zatemňuje světlo, roztáčí větry, rozčeřuje vlny, vzdouvá val na val — tančí tanečnice prokletá!

S b o r.

Bílá linda, bílá labuť.

J e s l i č k á ř.

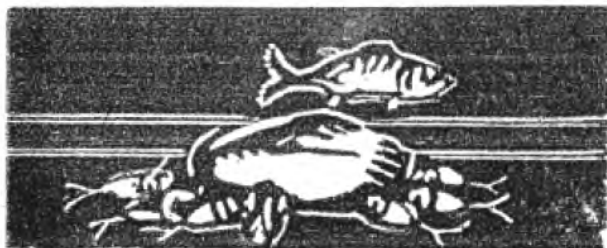
Těsno je jí, hrud se jí svírá. Červené znamení kolem šíje pálí jako červená ohnivá nitka. Ona tančí. Nemůže se zastaviti, nezná pokoje, všecka se chvějíc a vším otřásajíc.

S b o r.

Tak věčně věkův, do skonání věkův, na věky neskončené.

R. 1906.

A P O K R Y F Y
A J I N Ě Z K A Z K Y

1.

— Jděte a nepomýšlejte na návrat! A neproklínejte Boha svého: hněv váš bude bezmocný a padne na vaši hlavu! — a meč ohnivý zazářil v ruku Cherubínových.

Brána rajská se zavřela.

V zoufalství padli Adam i Eva na zemi a plakali. Sedm dní plakali nepozdvihující oči a nevstávající se země.

I uslyšeli hlas Boží:

— Rozestírám nad vámi své milosrdenství. Přejde hodina úmluvy, já přijdu a vrátím vám ráj.

Pozdvihli oči, neuviděli však Boha, jako dříve.

V bráně rajské stál Cherubín neobyčejně strašný s ohnivým mečem.

I prosili Cherubína, aby jim zjevil, kdy přijde Bůh a navrátí jim ráj.

— Pět tisíc a pětsetosm let uplyne, — řekl Cherubín — a Bůh vás vysvobodí. Nyní však jděte, pravím vám, a nepomýšlejte na návrat! A nepro-

klínejte Boha svého: hněv váš bude bezmocný a padne na vaši hlavu!

Odešli tedy pokorně, aby se již nikdy nenavrátili.

Had plazil se za nimi.

Oni nepoznávali Hada.

Býval nejkrásnějším ze všech tvorů, nyní se však plazil, býval obdařen řečí, nyní však byl němý — a s němou toliko výčitkou hleděl na Adama a Evu.

Zasmušilá, děsivá noc vystřídalala první dni na zemi. Lidem bylo těžko a obtížno.

Neplodná, Bohem prokletá země byla pouští. Tma a tíseň v příbytku. Strach před nepřátelskou zvěří. Stesk, strach, ochablost.

— Běda, ráji můj překrásný! — plakal Adam a plakala Eva.

Nemohli zapomenouti života rajského, vzpomínali a vzpomínajíce přicházeli k ohradě rajské, padali na kolena a plakali.

Had s nimi.

Býval nejkrásnějším ze všech tvorů a všichni tvorové se jím kochali, nyní se však plazil, byl jedovatý, a všichni před ním prchali.

— Běda, ráji můj překrásný! — plakal Adam a plakala Eva.

Nikdo však jich neslyšel. Nikdo jim neodpovídal.

Cherubín s ohnivým mečem neobyčejně strašný ostříhal brány rajské.

V zoufalství vraceli se na svou nenáviděnou skálu do tmavé sluje.

Had se plazil za nimi.

Koncem prvního roku narodil se Adamovi a Evě syn Kain.

Bylť on, prvý na zemi zrozený, krásný jako Had, a strašný: na hlavě jeho svíjelo se sedm jedovatých hadích hlav.

Evě bylo těžko a obtížno. Vysílená a zmořená krmila všechny: i syna i hadí hlavy, ovíjející jako koruna hlavu jeho.

Adam nikterak nemohl Evě pomoci, neměl moci, aby zmírnil její bol.

Němý had, žijící s nimi v jejich sluji, jen vyčítavě hleděl na ně.

I byl zármutek na zemi a smutek.

Beznadějně střídaly se těžké dny s těžkou, dlouhou nocí.

Přišel Satan a pravil Adamovi:

— Co mi dáš, já pomohu Evě?

— Vše, co chceš! — odpověděl Adam, svolný ke všemu, jen aby zmírnil utrpení Evino a aby neviděl syna s nestvůrnou korunou ze živých hadů kolem hlavy.

— Přísahěj, — řekl Satan, — že ty i všecko tvé potomstvo odevzdáte se do mé moci! — a vzav bílý kámen, podal jej Adamovi.

Adam přísahal.

Krví podepsal Adam přísahu, že odevzdává v moc Satanovu sebe i veškeré potomstvo své do posledního člověka.

V touž chvíli spadlo sedm hlav hadích s hlavy Kainovy.

Zaradovala se Eva a Adam s ní.

I byla na zemi první radost.

Satan pak, vzav červený kámen přísežný i sedm hadích hlav, odešel od sluje k řece Jordánu. A tam, na Jordáně, vybrav pod útesem skalním místo skryté, uložil kámen a sedm hadích hlav ponechal u něho, aby jej hlídaly.

Když pak zemřel Adam, duše jeho odešla k Satanovi. Zemřela i Eva a duše její odešla k Satanovi. A všichni, kdož umírali po Adamovi a Evě, všichni ve stopách jejich odcházeli do pekla, království Satanova, dle přísahy, dané Satanovi Adamem.

2.

Dni i roky Bohem ustanovené mýjely řadem.

Lidé se rodili a rozcházeli po zemi, doufajíce i zoufajíce, v starostech i lhostejnosti trávíce život: jedni toužili po moci, jiní po bohatství, ještě jiní po slávě, milovali se i nenáviděli, litovali bližních a vraždili se navzájem.

Červený kámen přísežný ležel v Jordáně pod útesem skalním. Hadi jej hlídali. Peklo, království Satanovo, mohutnělo každým rokem, každým dnem, každou hodinou, naplňujíc se syny Adamovými.

I radoval se Satan ze svého velikého mohutního království.

Hodiny Bohem ustanovené mýjely v tajemném sloužení, opakujíce se beze změny dnes jako včera.

Přišla první hodina noční — hodina klanění se démonův, a démoni neškodili člověku a zlo se uklidnilo nevraždic a nevzrůstajíc.

Přišla hodina druhá — hodina klanění se ryb, i zdvihał se Oceán se svým královstvím, skláněje se do hloubi mořských hlubin.

Přišla hodina třetí — hodina klanění se propastí pekelných.

Přišla hodina čtvrtá — hodina chvalozpěvů Serafinův, a šumem křídel jako hudbou plnily se chrámy nebeské.

Přišla hodina pátá — hodina sloužení vod nad nebesy.

Přišla půlnoc — šestá hodina noční — i shromažďovala se oblaka, a vesmír pod nimi chvěl se posvátnou hrůzou.

Přišla hodina sedmá — hodina odpočinku sil všeho živočišstva.

Přišla hodina osmá — i radovala se země rose, padající na semena i brány.

Přišla hodina devátá — hodina sloužení andělův, stojících před trůnem Velebnosti.

Přišla hodina desátá — hodina modlitby, i otvírala se brána nebeská a modlitby vcházely k Bohu, Bůh byl vlídný k člověku, a Serafíni, máchající křídly, hudbou plnili nebesa, a na zemi zpíval kohout.

Přišla hodina jedenáctá — i vycházelo slunce, ozařujíc a zahřívajíc vesmír radosti.

A přišla hodina dvanáctá, poslední — hodina naděje i mlčení kúrův andělských před trůnem Božím.

Červený kámen přísazný ležel v Jordáně pod útesem skalním. Hadi jej hlídali. A peklo, království Satanovo, mohutnělo každým rokem, každým dnem, každou hodinou, naplňujíc se syny Adamovými.

I radoval se Satan ze svého velikého, mohutného Království.

Tak trvalo pět tisíc pětsetosm let.

Posléze přišla hodina úmluvy, i sestoupil na zemi Kristus, Syn Boží.

Nikdo o Něm nevěděl, nikdo na Něho nemyslí. Právě tak jako dříve lidé jedli a pili, ženili se a vydávali, přeli se a smířovali, vraždili sebe z lásky k jinému a bližního vraždili z nenávisti. Právě tak

jako dříve vycházelo slunce a rašily na jaře stromy. Právě tak jako dříve plynuly tajemné hodiny noční.

Jediný Jan Křtitel očekával Krista na Jordáně.

A když nadešel čas, přišel z pouště Kristus na Jordán k Janovi. I poznal Jan Krista.

Postaviv se pod útesem skalním na červený přísedný kámen, byl Kristus pokřtěn rukou Janovou.

Voda pod nohama Kristovýmá změnila se v oheň. Oheň spalil hlavy hadů, oheň propálil červený přísedný kámen.

Duch Svatý sestoupil na Syna Božího, i slyšán byl hlas s nebes:

— Tentof jest Syn můj milý, v němž se mi dobře zalíbilo!

3.

Satan byl pobouřen vida rozbitý, plamenem rozhlodaný, červený přísedný kámen, i sedm mrtvých hadích hlav.

Sebral černé kousky červeného kamene a silou ducha svého spojil je v jedno a černý nyní kámen odnesl do pekla, do hlubin pekelných.

Nebyl ještě naplněn čas, tři léta ještě bylo Kristovi prodlíti na zemi. Ještě tři léta bylo Adamovi a Evě snášeti muka.

Satan rozpaloval se vidinami.

Ukryv v pekle černý přísedný kámen, vyčkával Satan poslední hodiny Syna Božího, aby, sebrav veškeru sílu svoji, zvítězil nad Nepřemožitelným, soužil ho posměchem v jeho mukách kříže, a usouživ jej a vysmáv se mu, zakryl vesmír černou tmou.

I byla v pekle radost a veselí nad vidinami obelstěného vládce v předvečer záhuby jeho a hanby.

Vidiš ony zelené luhy, zelené s bílými květy.
Ne květy bělají se na luzích, bělají se čisté řízy Páně.

Jarními poli v tajemné hodině večerní šel Kristus a s ním dívka, útlá jako třtina, Marie Egyptská.

Dívka pospíchala, rukama držela se čisté řízy a očima krásnýma jako večer hleděla do očí Spasitelových.

Zkoumavě vyptávala se světice Pána Boha:

— Pane Milostivý, proč je měsíc takový a proč se třpytí hvězdy?

I řekl jí Pán:

— Jsi nechápavá a nedůvtipná dívka. Když jsem já byl malý, často jsem dlouho do noci nemohl usnouti, rozmlouval jsem s Bohorodičkou a dotazoval se jí. Jedenkrátě dí mi Bohorodička: „Buď-li tiše spat, utkám ti k svátku zlatou košilku.“ Poslechl jsem Bohorodičky a radostí jsem poska-
koval: budu mít zlatou košilku!

Cestičkami ušlapanými odebrala se Bohorodička na zelenou pěšinu ku bráně rajské, kdež stojí květ slunce a soudí květiny. Tam začala Bohorodička přísti zlaté nitě. Kde se vzali tu se vzali, přiletěli sokoli a uchvátili zlatou přízi. Bohorodička

zavolala Jana Křtitele: „Křtiteli, vyhledej mi sokolí hnízdo, a sokolata si vezmi!“ Jan Křtitel odešel hledati ztracené příze; nechodil však dlouho a brzy se vrátil. „Nemohu, praví, toho učiniti, nemám dosti sil: sokoli odnesli zlatou nit vysoko k nebesům, ze zlatých nití uvili hnízdo — zlatý měsíc; ani sokolat nemohu přinést — nadělali z nich drobných hvězd.“ Nyní víš, proč je měsíc takový a proč se třpytí hvězdy.

— Pane, dej mi zlatou nitku! — žadonila Marie Egyptská, dívka útlá jako třtina, tahala Krista za čistou řízu, a očima krásnýma jako večer pohlížela v oči Spasitelovy.

— Nač chceš zlatou nitku?

— Zapletu si ji do vlasů.

Zamysliv se maličko a pronikaje osudy světice, řekl Pán:

— Dostaneš zlatou nitku.

Zlatý měsíc se leskl, drobné hvězdy se třpytily.

Vidíš ony šedivé hory, jak šedají se v mlze. Ne mlhou šedají se hory, šedají se skutky lidskými.

Tam na oblacích seskupili se andělé, přidělení lidem. Denně po západu slunce přicházejí se pokloniti Bohu, a přinášejí s sebou skutky lidské, vykonané od rána do večera, skutky zlé i dobré.

1.

V kří i dál bez hranic prostírá se podměsíčný svět, hlubina bezedná, výšina podnebeská.

Mnoho neproniknutelných lesů, neprostupných houštin a neschůdných močálů, mnoho nespávných řek, bezedných bouřlivých moří, mnoho pustých, kotrbatých hor hromadí se pod oblaky.

Strašné jsou neschůdné cesty života a pouť velmi obtížná.

Obtížnější však pouti nejobtížnější jest úzká, pichlavým trním zarostlá *cesta odsouzení*, cesta v záhubu.

V třetím, ohnivě-modravém nebi za zvířecím jilmem pružného kmene s třemi nepřátelskými zvířaty — hrdým orlem, štěkající vydrou a žlutým hadem, za bouřlivou řekou — oceánem, za těsným, a temným údolím sedmi těžkých klamů, za mnoholistou vysokou vrbou a pak za vrbnými křížovatkami, u rozložené jabloně, pod níž prýští pramen zapomnění, jest rozcestí: cesta do blaženosti věčné, cesta do pekel.

Pod bělostnou korunou jabloně sedí Bohorodička s knihou a svatý apoštol Petr skličí rajskými. Bohorodička zapisuje do knihy živých i mrtvých, ukazujíc cestu putujícím rozesmutnělým duším, zbaveným těla.

Veselá a radostná jest kvetoucí rovina blaženosti, jako potok ohnivý s modrými chrpami.

Smutná však jest druhá smutná rovina s černými květy, bez návratu.

Neveselé jest léto v propasti pekelné.

Pláč a skřípění zubů užírají hříšníky ve tmách pekelných. Krev zmučených, kteří na světě v mukách nesčetných protrpěli pozemský svůj život, krev mučedníků proniká do tmy, do věčné noci, jako zarputilý zloděj. Nečekaná a zapomenutá přichází, hlodá výčitkou, nemožností nápravy, hlodá jako červ neusínající.

V bezedné propasti pekelné pohnula se Šelma.

Zlá a krvežíznivá Šelma hryže si v zuřivosti svou koňskou patu, vypouští z břicha svého ohnivou řeku.

Plyne řeka, ohnivá řeka, plyne, hučíc a vyjíc, uvádí strach na peklo a nese vlny své, aby vše zničily.

Rozlévá se oheň širokotlapý, přešlapuje na smrtonosných tlapách a požírá vše.

Není kam utéci. Nikde není úkrytu. Není domu. Není matky.

Oheň spaluje provinilé duše hříšníků. Vysílené, tisknou okoralé rty na ledové kameny, lízají v šílenství ledové oblázky ostrých hran, aby ochladily rozpálené vnitřnosti.

Není ochrany. Není úlevy.

Archanděl! Objevil se hrozný, ne však, aby zmírnil muka. Snáší svůj neuhasitelný nebeský oheň, zažehává ledové kameny, poslední úlevu.

Kameny se rozžhavují.

Mizí poslední naděje.

Jako prsten obkličují je svíjející se syčící hadi, ukrutní a chladní, objímají chladným objetím, vypouštějíce na hříšné rty, rozpukané ohněm a rozřezané kamenem, svůj hořký jed.

A Země!

Budiž mně matkou! Nespěchej obrátit mne v prach.

2.

Z brány pekelné vyšel Jidáš.

Jidáš, Bohem do pekel zavržený, odsouzený navždy státi u samého pekla a věčně viděti totéž utrpení, Jidáš beznadějně opovrhovaný, zapomenutý Bohem.

Nemůže přivyknouti. Všecko mu zhořklo. Všecka duše zahořkla. Smutno je mu a nudno.

Slepý stařeček-vrátný zazeleněnými rty přezvykoval zarudlou trávu — *kristoprodačku*, ohnivými slinami smáčel rozpukané, prokleté listí prokleté trávy.

Jidáš se ubíral trnitou cestou smutné, beznadějně roviny. Černé květiny zatemňovaly Boží den. Nebylo nováčkův. Cesta byla pustá a prázdná.

Jacísi dva čerti bez zad, s obnaženými rozdivajícími se, zamodralými plícemi škádlili se, šlehajíce se kopřivami po živém mase.

A opět ďáblové: ďábel a ďáblice. Více nikoho.

Podivná věc! U jabloně, kde věčně se scházejí zástupy duší a kde bývá vždy hlučno, bylo ticho. Tři nešťastní zmetkové seděli na bobku, čelisti dlaněmi podepřeny a bolavé oči s modrými podlitinami, způsobenými štipáním životní falše, ztrnule

upírali kamsi na plazičise, odvratný kořen jabloně, zanikající v hlubinách rozbouřené řeky-oceánu. Vychrtlá duše, nehodící se ani do pekla ani do ráje, lhostejně civěla s otevřenými uvadlými ústy, jež ustaly již zívati.

Přečistý obličej skloněný nad knihou *Života a Smrti*, odpočívala unavená Bohorodička, a vedle ní, ponořiv utrmácené nohy do pramene zapomnění, spal svatý apoštol Petr tvrdým spánkem spravedlivých.

Zlaté klíče rajske, visící mu u pasu na zlatém řetízku, zářily nevidaným jasnem, až oči bolely.

Nikde anděla ni archanděla ni cherubína ni serafína — ani jediného Božího posla. Snad se šli koupati netělesní, snad podřimují někde líbezně, snad všichni společně odletěli k širokolisté vrbě na vrbné křižovatky, aby tam zadrželi poutníky z údolí klamu: Bohorodička se o ně nestará, to jest věc Boží.

Jidáš chodil chvíli po perlové cestičce kolem Bohorodičky, nahlédl do otevřené těžké knihy a chtěl se, opovážlivec, umýti v prameni; leč modrá voda unikla mu pod rukou, odvrátila se a začernila mu konečky prstů.

I odešel Jidáš s prázdnou.

Vzhlédl na jablon. Strásl si jablko. Jablko se zakulilo k nohám Petrovým a Jidáš se plazil po zemi, aby ho dosáhl. Chytil šťavnaté jablko rajske. Nezdržel se však závistník a zároveň s ním uchvátil i klíče.

Se zlatými klíči rajskými má Jidáš všudy cestu volnou.

Každý bude mít Jidáše za Petra.

Snadno prošel chrpovou cestou. Vyhazoval jablko, chytal je druhou rukou, chřestil klíči. Tak došel zlostník až k rajske bráně.

I zazpívaly zlaté klíče rajske, zpívaly a otvíraly bránu.

Stalo se.

Uchvátil Jidáš slunce, měsíc, ranní červánky, trůn Hospodinův, křtitelnici Kristovu, rajske květy, Kříž i Myrrhu, a s nůší v náruči vrátil se toutéž cestou přímo do hlubin pekelných.

I nastala v ráji taková tma, že nebylo viděti ani zbla, oči bylo možno vypíchat i člověk by nic nevěděl.

V pekle naopak zazářilo takové světlo, bylo tak jasno, že bylo černým čertům nevoľno.

Z nejhlubší propasti pekelné vylezla Šelma zlořečená, zasedla na trůn a roztáhla svou bezbožnou, bohaprázdnou dlaň . . .

Ve křtitelnici pištěl prašivý čertík a zneuctíval nejčistší.

Čerti tancovali, ověnčeni vínky z rajských květů, mazali se myrrhou a kouleli se smíchem jako zrna hrachová. Louskali rajske ořechy a zpívali, rouhači, své ďábelské písně.

S čerty tancovali hříšníci: lakomci, lháři, závistníci, zlostníci, posedlí, vrahové, zlolajníci, pomlouvači, vydřiduchové, tanečníci, hrabivci, choullostivci, pokrytci, opilci, zloději, lupiči, vražedníci, odpadlíci, kacíři, křevetníci, smilníci, cizoložnice, čaroději i soudcové nespravedliví, králové nepoctiví, arcibiskupové, kněží, představení a osoby ženského pohlaví, neslušně si natírající tváře své a zapírající svá léta.

Tleskajíc si do dlaní, tančilo všech sedmdesát sedm neduhů a všech čtyřicet nemocí s chorobou, neduživostí, nemocí — mrtvice, padoucnice, zimnice: kolika, pakostnice, dna, píchání.

Tančili čerti, hříšníci, proplétali se s cholerou, morem, morovou ranou, strupem, nežitem, kar-

bunklém, mozolem, kылou, oteklinou, i s vředem
i neštovicemi, proplétali se, dupali a skákali.

Sama Smrt nesmrtelná metala kozelce!

Rozohňovala se Šelma pekelná ...

Zavládlo běsnění, věci zlé!

4.

Tma. Neviděli zbla. Sivého koně nerozeznáš.
V nebesích noc.

Bohorodička se probudila. Procitl svatý apo-
štol Petr. Nemůže Bohorodička ani v knize čísti
ani do ní zapisovati. Apoštol nemá klíčů rajských.

Bloudí duše, volají ztracené klíče.

Zkroušeně poletují andělé Boží, ztrácejí péra
přečistá, rozbíjejí stříbrné svoje korunky.

Vylézají čerti. Lezou na jabloň, střásají zlatá
jablka, udupávají kopyty šfavnatý chrpový luh,
zanechávají stopy na perlové stezce, vpouštějí sa-
tanský zápach do thymiánu kaditelnice, černí řízy
a křídla andělů.

I sešli se ze všech rajských obydlí a stinných
stánků všichni svatí a spravedliví, divotvorci, svatí
mučedníci, velicí mučedníci, blažení, blahoslavení,
patronové, trpitelé, horliví orodovníci, sbory žen
spravedlivých, moudří loupežníci i proroci a apo-
štolé.

Táže se Pán:

— Kdo ze služebníků mých věrných se odhodlá,
přinést mi uloupené?

Mlčí spravedliví i všichni svatí. Všichni se bojí
Jidáše, majícího v moci klíče rajské, nemají chuti
pustiti se v zápas, neboť kruté jsou úklady dábelské.

Jediný jen ozývá se Eliáš Prorok.

Srdce Prorokovo jest plno hněvu.

Lživou pomluvou svedl kdysi Ďábel hromovládce Eliáše k zavraždění otce a matky.

Plno hněvu jest srdce Prorokovo, touží po pomstě.

— Dej mi, Pane, hrom svůj a blesk, a dobudu uloupeného, a vyhladím konečně plémě ďábelské.

— Mlád jsi a sláb, — praví Pán, — nejsi s takovou zbraň.

I zvolal Eliáš:

— Pane, s moře jsem oblak zdvihl, učinil jsem oblohu mračnou mraky i větrem, seslal jsem prudký dešť. Slovem zadržel jsem rosu. Posílal jsem sucho a hlad, chtěje zastrašiti krále Achaba, syna Amuriova. Na hoře Karmel před tváří čtyřset padesáti proroků Baalových a čtyřset cypřišů pyšné Jezabely, chtěje zahanbiti Baala, seslal jsem oheň na tele. Oheň sežral oběť zápalnou i dříví i kameny i prach a pohltil vodu. A ještě jedenkrát seslal jsem oheň a popálil padesátníky krále Ochozije, syna Achabova, chtěje zahanbiti Belzebuba, boha akkaronského. Pane, nevolal-li jsi mne v poušti u hory Choriva? A ne ve větru, ne v zemětřesení, ne v ohni slyšel jsem Tebe, ale v závanu tichého větříku. A do pouště k Jordánu poslal jsi pro mne ohnivý vůz a ohnivé koně. Vzal si mne k sobě.

Služebníci boží a všichni svatí mlčí: čekají soudu spravedlivého.

Milosrdný jest Pán a Vládce, neodepře služebníku svému.

Dá Pán Eliáši Proroku hrom i blesk.

Hrom burácí. Rachotí nelítostné střely. Hlubiny pekelné se otřásají rachotem hromovým.

Peklo obráceno v popel, hromem sražený Ji-
dáš spoután okovy.

Lup odňat. Světlo v pekle zhaslo. Skončen ta-
nec. Čerti zkroceni. Noc.

V nebesích opět slunce, v nebesích opět měsíc
i ranní červánky, trůn Hospodinův, křtitelnice Kri-
stova, Kříž i Myrrha.

Hrom burácí. Rachotí nelítostné střely. Hlu-
biny pekelné se otřásají rachotem hromovým.

Jako hrom rachotí kola, od kraje do kraje brá-
zdí oblohu Eliášův vůz s letícími ohnivými koňmi.

Bič praská a bouchá, kladivo buší, kopí sklou-
zají s oblohy a bodají, bije kamenná hůl.

Hněvem naplněné srdce se mstí.

Potlučení a postřelení ďáblové se poddávají,
čerti padají.

Obloha v ohni bortí se, jako se bortí v ohni
březová kůra.

Rudá čapka přeletuje po obloze a hoří jako
ohnivá koule. Ohnivý plášť zdvihá se jako křídla
a prořezává oblohu. Jako krvavá plachta vlaje o-
hnivá košile. Blýskají se ohnivé oči. Neodvratnými
střelami rozvívá se sinavá brada. A modrý pla-
menný meč seká a seká.

Kolem nebes ovíjí se plamenný had.

Praská klenba nebeská, trhá se obloha.

Hněvem naplněné srdce se mstí.

Jako zlostná štěňata ženou se za vozem duše
dětí, zrozených po smrti otcově, vyjí a kousají a
hryžou ďáblý, kterých dostihnou.

Duše cikánů nestačí vyráběti sněhových krup.
Sypou se celé míry řetavých krupek.
Eliáš hubí čerty.

Bič práská a bouchá, kladivo buší, kopísklourají s oblohy a bodají, bije kamenná hůl.

Čerti padají na zem, skrývají se do plazů, hadů, za záda lidí, do koček, psů, pod kloboučky hub.

Zdvihají se větry. Vane zlé povětrí.

Po obloze honí se divé blesky.

Mraky jako šílené ženou se za větrem. Jiné se šíleně opírají větru.

Vzňaly se sýpky a hoří. Oheň sežehává nivy, krupobití pustoší pole, ničí pastviny.

Dobytěk se rozprchl, utíká a řve. Prchají v divé směsici: telata, býci i krávy, ovce, kozy, berani, jehňata, kozli.

Lijavce bičují zemi, strhují kopky sena — ubíčují zemi do smrti.

U starých dubů se otevřely prameny a proudí jako řeky. Řeky se rozlévají, tvoří jezera, vody se kalí a bouří, hrozí potopa.

Po obloze honí se divé blesky.

Vrcholy hor stržené a unášené vichrem letí a zavalují doliny.

— Peklo — Hlubina pekelná — Tartarus —
Podsvětí —

Zachvěly se zdi, řítí se chrámové kupole.

Jako kříž rozprostřena leží v presbytáři před oltářem zčernalá, hromem zabitá Ježibaba, jež se v presbytáři byla ukryla.

„Tys dárce plodů.

„Ty nadělujes štědře.

„Ty odvracíš rudu-krev.

„O smíř se, zadrž bouři, vlož pečeť na oblaky,
odvrať oheň hromový, odveď šípy svoje, nemiť na
nás, ušetři nás jimi!

„Nehub nás!

„Slituj se!

„Ušetři světa!

„Nech obilnice naše, žito i pšenici, oves i proso!

„Nehub nás!

„Slituj se!

„Ušetři světa!

— — Tartarus — Podsvětí — —

Les se kácí.

Dvě bílé laně vyběhly z lesa, klesají mrtvy.

Bič praská a bouchá, kladivo buší, s oblohy
kopí sklouzájí a bodají, bije kamenná hůl.

Rozmačkány jsou včely, skropen roj. Stromy
bez listí, ořeši holé. Ptáci udušeni, pobit dobytek.
Nikde ani chloupku. Hrách polámán, kapusta roz-
tlučena.

Sežženy všechny sýpky. Spáleny chalupy.

Rozplývá se hadí svíce čarodějčina.

Mizí nepřátelské pomluvy, štvánice, kouzla a
čáry.

Není nového obilí, není setby. Zničena kru-
pice. Vyhynul salát. Nebude ani kaše ani kvasu.
Není živobyť, není majetku, není hustého, boha-
tého žita.

Mstí se srdce naplněné hněvem, mstí se bez
lítosti, bez milosti, nemilosrdně.

Tam, ve třetím, ohnivě-modrém nebi rozpou-
tala se neslýchaná bouře.

Rozvětvený zvířecí jilm pružného kmene ohý-
bá se k zemi. Rozsápala se zvířata: orel, vydra,

had. Větve se ohýbají, sotva že unesou mrtvé na svých zelených ramenou.

Údolím klamův, neprodlevše blíže pozemského bydlíště čtyřiceti určených dní, proudí k vrbě a od vrbních křížovatek k jabloni zástupy potrestaných duší.

Kupí se na rovině, udupané chodidly.

Tlačenice. Ani jablko by nepropadlo.

Bohorodička nestačí zapisovati do knihy. Péro jest otupeno. I váhy ukazují nesprávně, vyřezávané ručičky jsou zkřiveny.

Rozcuchaný pasáček Jelka, pro nic za nic zabítý bouří, potlouká se kolem jabloně, má zálusk na zlatá jablka.

I dvě bílé laně, zastřeleny dobře mířeným bleškem, jsou tam; něžné laně. I Ježibaba. Šeredný duch. Dobytek nemluvný.

Bohorodička přistupuje k Synu, k Pánu a Spasiteli.

Praví Bohorodička:

— Synu můj nejmilejší, Ježíši Kriste, slituj se nad světem, ukroť Eliáše: pobije všecko.

Zanechávají andělé vaření myrrhy, archandělé opouštějí křtitelnicí Kristovu. Rozletují se andělé i archandělé do všech končin, letí za vozem, chytají Eliáše.

Chytiti ho nemohou.

Koně Eliášovi jako posedlé bystře se honí oblohou od kraje na kraj.

Rudá čapka v hněvu na stranu pošinuta, rozdrán ohnivý plášť.

Přichází Archanděl a dostihuje Eliáše. Udeřil Archanděl Hromovládce, zasadil mu ránu v pravici.

Hrom burácí. Rachotí nelítostné střely. Svět otrásá se hromovým rachotem. Peklo klokotá va-

rem. Ozvěnou otřásá se podnebesí. Zakolísaly se příbytky rajske.

Hvězdy se kroutily jako listí, černaly a rudě zářice padaly do tmy.

Ze všech rajských příbytků a stinných stánků přicházeli k trůnu Hospodinovu všichni svatí a spravedliví, divotvorci, svatí mučeníci, velcí mučeníci, blažení, blahoslavení, patronové, trpitelé, horliví orodovníci, zástupy žen spravedlivých, zástupy králů milostivých, moudří loupežníci i proroci a apoštolé.

Zaplakali sluhové Páně:

— Pane, není pokoje, zkrť Eliáše, rozvrátí nebe i zemi, zničí svět, a my toho nespravíme!

Zaslzela Bohorodička:

— Ukrot' Eliáše!

I vyslyšel Nejvyšší prosby spravedlivých, uposlechl Nejsvětější Bohorodičky.

Rozhodl Všemohoucí: ohnivý vůz i koně, šípy, bič, kopí, meč i kamennou hůl ponechatí navždy Eliáš, navždy učiniti Eliáše vládcem blesků a dárce dešťů, na hlavu Prorokovu vložití však kámen o čtyřiceti desjatinách, pravici jeho ochromiti a nikdy neslaviti dne památky jeho — dne Eliášova.

I nastal veliký boj na nebi i na zemi.

6.

Hodina smrdutá, nemožná. Ústy hlubokými jako propast polykalo peklo oběti záhuby a čišelo smradem.

V bezedné propasti, v níž rodí se a válí oheň, v pekle pekel stříbrný sloup stojí, do sloupu vbit zlatý kruh.

K zlatému kruhu přikován tam na řetěze Jidáš. Tak ukován bude na řetěze se smyčkou na šíji do posledního soudu, a ani na píď nehne se ze strašného pekla.

Huňatí čerti se vztekají, kňučí; v letu dorážejí na Jidáše a svým šroubovitě stočeným, špičatým kančím chvostem provrtávají kosmatou, smilnou jeho duši.

Pověsili tanečníka a kejdaře za pupek, vyzdvihli ho na železný hřeb a nechali jej houpati se nad rozžhavenými kamennými plotnami.

Tanečník a kejdař se houpali.

Šípy se zabodávaly do rozežraného, strupatého jazyka vtipkářova.

Đábel, čert jako provaz tenký, hryzal zaječí, bázlivé a potměšilé srdce.

Jiný čert bez zad s obnaženými, sinavými, rozdouvajícími se plícemi, řže ruku šumaři, pištcivyprávěči.

Železný strom s ohnivým listím se chvěl a ohnivé listí sypalo se s něho. Z černé řeky vystupovalo úpění, volání a kňučení. Hadi vystřebávali obličej. Červi rozvrtávali rány. Dvouhlaví ptáci s křikem kroužili nad ním a vyklovali oči. Đáblové rozpalovali železné rohy a probodávali jimi tělo.

Plamen ohrožuje, dým dusí a shora padá vřelá smůla.

Pištění, skoky, satanské písně.

Tam jest pláč neútěšný.

Muka věčná a nekonečná.

Země!

Budiž mně matkou! Nespěchej obrátiti mne v prach.

Razumníku Vasiljeviči Ivanovu

Byl vladař bohatý. Vládl nade všemi královstvími, a všichni králové byli ho poslušni.

Vladař, věrolomný a bezbožný, zpyšněl jako Nabuchodonosor král.

O svátku sodomském, v předvečer Narození Kristova, sezval vladař na hostinu k sobě bídných z okolních zemí. Vzav s sebou poklady mnohé, stříbro, zlato, perly i drahé kameny, zasedl před bídnými na místo vyvýšené a řekl jim:

— Žádejte ode mne, čeho chcete, dám vám!

Všichni pak jako jedněmi ústy odvětili jemu:

— Dej nám nesmrtelnost!

Naplněn pýchou, poručil vladař otrokům-čeledínům svým i jinochům i děvám sodomským i všem ženám svým i souložnicím i hudecům i píšťcům a šumařům, aby přišli do síně hodovní a postavili se kolem trůnu se slony, koňmi, velbloudy i krokodily.

— To vše jest vaše, to vše vám dávám! — řekl vladař.

— Dej nám nesmrtelnost! — odpovědili bídní jedním hlasem.

I bylo postaveno veliké obětiště. Nesčetné dary mořské, zemské i z nebeského ptactva zapáleny byly na počest hodovníků. Jinochové i děvy sordomské jako bohy oslavovali ubohé, velebíce je a klanějíce se jim jako králům, bohům pozemským.

— Dej nám nesmrtelnost! — prosili bídní jako jedněmi ústy.

— Já sám jsem smrtelný! — vzkřikl vladař zuřivě, rozpálen hněvem a vztyčil se jako sloup.

Ticho nenadálé, jako tma nenadálá zastřelo volání i písně, hluk i tleskání.

— Proč tedy loupiš a válčíš a duše hubíš a zotročuješ a znásilňuješ, víru zapíráš, smrti trestáš, shromažďuješ neprávem, cizí svým činíš, a násilnostem tvým konce není! Kam chceš odnésti, coš nahromadil, či kde ukrytí chceš bohatství své? Neodejdeš-li sám do země a ze země v muka?

Leč pyšný vladař ve své vysokomyslnosti pyšně hleděl na bídné.

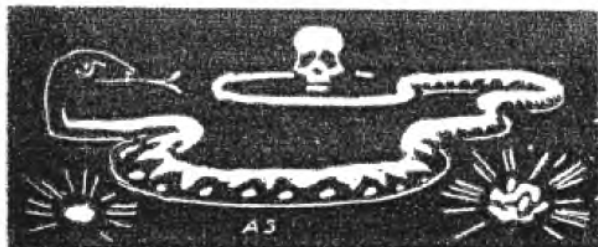
— Přestaň-li tak jednati, všecko tvoření na zemi se zastaví.

Oni pak řekli jemu:

— Dobro se nezastaví, neboť dobro jest Bohem přikázáno, zlé pak od Dávla jest. Majetek zlem získaný měl bys ohněm spáliti, sice budeš sám hořeti.

Na to nenašel již vladař odpovědi.

Oni pak, bídní, odešli na místa svá.

Člověk jakýs usadil se v domě se ženou svojí, synem a otrokem. I žil na dvoře domu onoho had.

Mnohokrát a od mnoha lidí slyšel člověk, že hadův jed jest smrtonosný a že od věkův usmrcuje každého, kdo vstoupí na dvůr.

Nebylo jiného východiska: buď opustiti dům nebo zabítí hada.

Vyšel člověk, aby hada zabil a našel na zemi před ním zlatník. Vzal zlatník a řekl:

— Kdybych se byl pokusil zabítí hada, nebyl by mi dal zlatníku. Rozmyslím se, možná, že ještě přinese!

Příštího jitra opět našel zlatník. A tak každodenně přijímal od hada po zlatníku.

Měl člověk koně vzácné ceny. I uštkl had koně.

Kůň pošel.

Člověk vida usmrceného koně svého, proklínal dvůr i hada.

I řekl si v srdci svém:

„Nežli bych zlo od hada trpěl, raději ho zabiji.“

Šel tedy a chtěl hada zabítí, a opět, jako dříve, našel zlatník, ležící před ním.

I vzav zlatník, řekl:

— I když kůň posel, proč opovrhovati do-
brem?

Tak, každodenně přijímaje od hada zlatník,
žil člověk vesele a s lehkou myslí.

I přišel had a uštkl otroka jeho.

Kdo může předvídati nenadálé smrti!

Otrok v bolestech volal k Bohu o pomoc. Při-
šel pán jeho proklínaje hada i hodinu, ve které po-
znal dvůr onen.

Vida pak člověk otroka svého trpícího, při-
vedl lékaře. Lékař ho však vyléčiti nemohl.

Otrok zemřel.

I přísahal pán onen, že zabije hada; když však
přišel, aby ho zabil, našel opět zlatník a opět jej
vzal.

— Otrok můj byl za peníze koupen, jako kůň,
a tento zlatník má větší cenu než kůň i otrok.

Zaslepen žádostivostí a neboje se trestu Boží-
ho — nás přivádí Bůh k rozumu pravému a otroky
naše nám odnímá! — žil člověk vesele, nepomý-
šleje na smrt.

Přišel had, uštkl syna jeho. I zaúpěl hoch. Při-
běhl otec jeho, nařikal a plakal a rukama bil se v
obličej.

— Och, běda mi! — volal.

I proklel člověk chvíli onu, i dvůr i hada. Je-
diného syna měl, a ten umírá.

Vida syna svého zesláblého, svolal člověk lé-
kaře, slibuje dáti jim, čeho si budou přát, jen aby
jeho syna od smrti zachránili. Po mnohém namá-
hání lékaři nic nevykonali a smrti neodvrátili.

Syn zemřel.

I zapřísahal se otec v zármutku svém řka:

— Až dosud jsem byl slep, já nešťastník, a ne-
zabil jsem prokletého hada!

I vyšel, aby hada zabil. Našel zlatník a vzal jej.
— Co si počnu, takový je můj osud; nemám syna, a toto jest můj život!

Tak opovrhl, šílenec, zkouškou Boží a vesele žil, nemoha odolati pokušením života pomíjejícího. Znenadání přišel had a uštkl ženu jeho.

Tak přichází smrt v den, kterého neznáme, a v hodinu, ve které jí nečekáme, a odvádí nás.

Zaúpěla žena. Přišel muž, naříkal a plakal. Uslyšeli jeho nářek sousedé, příbuzní a přátelé, přišli a plakali.

Opět zavolal člověk lékaře, slibuje jim hojnou odměnu, jen aby nezemřela žena jeho. Mnoho se lékaři namáhali, nic však nevykonali a smrti jí nevyrvali.

Žena zemřela.

Zůstal člověk sám samotinký v domě a pověděl příbuzným svým přátelům o hadovi: jak smrtonosný jest jed jeho, jak nenasytň a peněz chtivý jest had, jako démon! Oni pak radili mu, aby hada zabil a poučovali ho, jak to učiniti.

I odešel člověk k místu, kde se skrýval had, a spatřil ležeti před ním perly skvostné a drahé, a nabrav jich plnou hrst u veliké radosti zapomněl na smrt ženinu i na smrt syna svého.

— Had proměnil zlato v perly, změnil i jed smrtonosný v nejsladší mannu, a nebude mi škoditi.

Tak zaslepen byl člověk svedený žádostivostí statků pozemských a beze stopy zmizel dřívější zármutek.

Zhotoviv nádobu, uložil do ní perly i zlato a hledal jistého místa, kde by ukryl svůj poklad. Vykopal jámu v hlavách svého lože a do ní ukryl nádobu. Sbíraje dary hadí, ukládal je k pokladu.

Přišel had a uštkl ho do nohy. Zaúpěl člověk zuřivě. Sešli se sousedé jeho i přátelé, příbuzní, příživníci a všichni mu s pláčem vyčítali:

— Neříkali-li jsme ti: zab hada, ať nezahubí tebe? Sám jsi se zahubil!

I svolali mnoho lékařův, aby ho vyléčili. Pomoci však nebylo.

I pozbyl člověk důvěry v pomoc lidskou a vzav útočiště k Bohu, pravil:

— Pane, nech mne žítí, abych se kál, nedám se již svěsti životem tímto, jmění všecko rozdám a budu pečovati o spásu svou, poznal jsem již pokušení tohoto světa.

Dovoláváje se pomoci svatých, sliboval dáti mnoho almužny.

Vyslyšel ho Hospodin Bůh, daroval mu život.

Uzdraviv se, zapomněl člověk na slib i přísahy své, dané Hospodinu.

Uzdravil se člověk a opět vrátil se k dílu svému, sbíraje perly a ukrýváje jich po celý den.

Přišel had a uštkl ho do ruky.

Znovu sešli se sousedé jeho a přátelé, příbuzní, příživníci. Dlouho ho obtěžovali výčitkami:

— Splnilo se na tobě proroctví: jest-li člověk v nouzi, prosí, jakmile se mu lépe vede, činí hůře než před tím.

I řekl člověk:

— Pane, Ty víš, jak jsem Tě obelhal, slibu jsem nesplnil a přísahu porušil, ale uzdrav mne ještě jednou: nepřestoupím již slibu svého.

I vyslyšel Hospodin modlitby jeho: člověk se uzdravil.

Uzdravil se člověk a opět nepečoval o spásu svou v nadbytku a štěstí svém: vrátil se opět k dílu svému, a zaslepen svými poklady a skoupostí, slibu nesplnil. Denně počítal zlato i perly a denně přikládal k nahromaděným pokladům nový dar hadův; veselil se člověk a na smrt ani nepomyslel; a baže po tom, aby ještě více pokladů nashromáždil.

dil, zapomněl slov Hospodinových: *Této noci odejmu od tebe ducha tvého!*

Co komu souzeno, tomu neujde.

Nenadále přišel had a uštkl ho do srdce.

Člověk zařval divoce jako raněné zvíře. A had zlostnější démona, hleděl na něho škodolibě, s otevřenou tlamou.

I sešli se sousedé i přátelé, příbuzní, příživníci. Dlouho činili mu výčitky pro šílenství jeho, že se, nejednou již trestaný, nevzpamatoval.

On pak ukázal jim poklad.

Řekli:

— Ó, jak jsi sám sebe klamal. To všechno dostanou jiní. Boha jsi rozhněval, duši svou jsi zahubil.

I jal se modliti člověk onen:

— Pane, smiluj se nade mnou, z nemoci dej mi povstati...

Zemřel však nevyslyšený; zemřel člověk smrtí krutou, opustiv všecek majetek svůj.

Příbuzní pak a přátelé i příživníci, rozchvátivše jmění, klnuli mu pro zlou jeho smrt.

Dvůr, toť život náš, had — smrt, zlatníky pak nárůživost zlá.

R. 1909.

1.

Člověk jistý vznešeného rodu, jednorozený a milovaný syn urozených rodičů, vychován byl v bázni Boží a zbožnosti. Když dospěl věku mužného, dopustil se mnoha cizoložství a při záletech svých vedl život nemravný. Dověděvše se o tom rodičové, vlídně mu radili, aby se oženil, a toužili dáti mu dceru souseda váženého, slavného a bohatého. On pak slíbil jim věrně učiniti dle rady jejich.

Leč závistivý ďábel, od věků nepřející dobra a duše lidské húbící a svádějící je do jediného příbytku pekelného, lstivě a mnohými cestami, plnými nástrah, uvádí člověka v záhubu.

Brzy po sňatku člověka onoho přišli rodiče ženy jeho k dceři své, vybízejíce ji, aby bez dlouhých odkladů zabít byl otec muže jejího. Ona pak, žena lstivá, ležíc na loži s mužem svým, líbajíc jej a objímajíc šiji jeho, vytrvale sváděla jej od chvíle oné jako had úlisný slovy nejhlavnějšími k zavraždění otce, říkajíc:

— Budeš dědicem veškerého jeho jmění.

On pak sklopil oči, strádaje v duši své zármutkem mnohým.

Tu již ďábel, citě skutek zlý, rže radostí jako kůň, jako štir jazyk si brousí, aby vylił na člověka jed smrtící, a vleče člověka k myšlenkám nestoudným a ošklivým.

Člověk opovážlivě slíbil ženě, že otce svého zabije.

Zanedlouho otce zabil.

V touž hodinu vyšlo od trůnu Hospodinova vojsko archandělů a andělů a vzavši na ramena svá přezdobnou korunu pro duši zavražděného, jež proti vůli byla odloučena od těla, vzneslo ji k Vladaři Hospodinu, utěšujíc ji.

Matka, vidouc vraždu tak zločinnou, vytrvale modlila se plačíc před svatým obrazem Přečisté Boží Matky, aby svržen byl syn s tváře země do hlubin pekelných.

Ďábel od nepaměti neústupně sváděl duši vrahovu k vraždě matky jeho.

Hněvem naplnila se duše jeho, nechtěl slyšeti kleteb matčiných, ani viděti slz jejích neustálých.

Zanedlouho zabil i matku svou.

V touž hodinu odstoupil od něho Anděl Páně, ochránce duše jeho, a peklo povstalo, aby přijalo duši jeho.

Zachvácen hrůzou, pochopil zločinné skutky duše své proti Bohu — vpravdě sedmdesátsedmkrát horši Lamechových — i padl na tvář svou, hořce pláče nad hříchem svým.

Jako mlha noční na zemi padá a neviditelná bývá za světla, tak i tento vrah zahanben byl před stádcem Kristovým vyvoleným Bohem.

I ležel v zármutku nad hříchem svým, neodvažuje se pozdvihnouti oči k světlu Božímu, neodvažuje se ukázati mezi lidmi.

Duše jeho se zahojila.

Svatý Anděl Strážce modlil se zaň, aby nebyl za živa uvržen do jezera ohnivého. Na přimluvu Anděla Páně, rukama andělů ochraňován, pozdvi-

žen byl člověk svatým žezlem z velikého pádu hříchu svého.

Svlékl se sebe řízy světlé, oblékl se v bídná roucha a jal se hledati toho, kdo by mu pomohl.

Každý se od něho odvracel, ni jediný kněz nemohl dáti mu rozhřešení ze hříchu jeho.

Odešel tedy na poušť.

2.

Šel člověk patnácte dní pouští a spatřiv stopy lidské, zaradoval se a kráčel jejich směrem.

I setkal se se svatým Apolloniem v poušti, padl k nohám jeho a se slzami v očích prosil ho, aby mu odpustil.

Světec řekl mu:

— Jaké hříchy, dítě, máš na sobě?

I pověděl mu po řadě vše, jak zabil otce svého i matku.

Řekl mu svatý stařec:

— Nemohuť já, dítě, odpustiti tobě, ale povím ti o člověku v Přímoří, který se zove svatý Tallion. Toť tttina větrem se neklátící. V něm najdeš spásitele duše své.

A požehnav mu propustil ho v pokoji.

Rychle kráčel člověk pouští.

Po třech dnech našel starce Talliona.

Stařec se ho vyptával:

— Odkud jsi, člověče, a kam jdeš?

Řekl člověk:

— Otče, přišel jsem k tobě, abys odpustil mně hřích můj.

Svatý Tallion řekl jemu:

— Nemohu pomoci já prohřešení tvému, ale povím ti o člověku ve městě Skitě, který chodí nah; jest to Ondřej, jurodivý pro Krista, on pomůže tobě. Poslechni mne, dítě: až se setkáš se svatým Ondřejem u bran městských a on bude bítí tebe třicetidevíti ranami třikrát denně a tak tři dni, přemáhaje tělo tvé, a když tě ubije ranami do posledního vzdechu, ty, dítě, vytrp všecko mlčky, vytrvale ho následuj, a čtvrtého dne vykonej, co ti poručí.

Přijav požehnání svatého starce Talliona, pln radosti vydal se člověk na cestu.

U brány města Skita vyšel mu vstříc svatý Ondřej a řekl jemu:

— Ó, zlý, ošklivý otroku, proč přicházíš sem, chceš nečistotou svojí naplniti město toto a zasmraditi místo toto svaté?

On však nic mu neodvětil.

Svatý Ondřej divoce se naň vrhl a berlou zasadil mu třicetdevět ran.

Člověk vytrvale krácel za ním.

Znovu, třikrát bolestněji udeřil ho světec a nových třicetdevět ran mu zasadil.

Třikrát ho tak ztrýznil.

Člověk vytrvale krácel za ním.

Druhého i třetího dne bil ho světec, div že ducha nevpustil.

Člověk viděl, kterak odešel svatý Ondřej do města do chrámu Přesvaté Bohorodičky; sám ležel téměř bez ducha, nemoha hnouti se s místa ani následovati světce.

Slitoval se Anděl, ochránce duše jeho, dotkl se jeho těla a v touz chvíli byl zbaven těžkých ran a necitě bolesti, ubíral se jako lev za světcem.

Postaviv se u dveří chrámu Přesvaté Bohorodičky, očekával svatého Ondřeje.

Když pak světec vyšel z chrámu a spatřil ho, řekl:

— Pojď za mnou, přemohl jsi své nenávistné nepřátele, ukážu ti tedy všechna utrpení tvého minulého života.

Ukázav mu všechna utrpení jeho bývalého života, zavedl ho ke chrámu Sofie, Moudrosti Boží. A byla noc.

3.

Otevřely se skryté, zvláštní dveře. Zažehly se svíce. Člověka zmocnila se náhlá hrůza a bázeň.

Klenba se zachvěla a rozestoupila. Udeřil hrom. Zakolísaly se stěny. Otřásla se země. Rozpadla se záhadná pouta. Vytrhl se kořen zemský. Metaje kamení a srše žhavé jiskry vyšlehl plamen. Sřítlo se sedm sloupů. Zahučely vody — zaduněla měď zvonů. Kvílely ze zlata tepané trouby nebes, slunce, luny i země od moře k moři, od východu na západ a od severu do pouště.

Strach, bázeň, blesky, hvízdání, nářky, šum, rachot, hromobití, hluk lodní, volání a pláč. A v jediném mžiknutí veliké ticho poslední, klid a mír. A tichem vanou jemné chladné vánky.

Andělé, archandělé, cherubíni, serafíni, trůnové, panstva, knížatstva, síly, mocnosti — všechno nebeské vojsko sestoupilo do chrámu Sofie, Moudrosti Boží.

Byly postaveny trůny nebeské: veliký a dva malé.

Sestoupil Pán Bůh a usedl na trůn.

Před ním stála Přečistá Bohorodička i Předchůdce Křtitel Páně, a s ním apoštolové i proroci, i mučedníci v šatech, vybělených krví Beránkovou,

a každý zástup stál odděleně od jiných: zástup spravedlivých a patriarchů, svatých a nevinně zavražděných, a uprostřed nich i rodičové člověka onoho.

I řekl jemu svatý Ondřej:

— Vidíš-li co?

Odpověděl člověk:

— Svatý otče, nevidím nic.

Svatý Ondřej řekl:

— Vyslyšel Pán modlitbu Anděla-strážce tvého, modlitbami jeho prohlédni!

I řekl člověk svatému Ondřeji:

— Vidím, já člověk hříšný. Nyní vidím Pána Boha i Přečistou Jeho Matku i Předchůdce i apoštoly. Hle, i rodičové moji, vidím je: na hlavách jejich andělé koruny drží a kříž v ruce jejich.

— Přistup a s pláčem pros! — řekl svatý Ondřej.

Na slova světcova přistoupil člověk s pláčem velikým k rodičům svým a klesl k nohám jejich.

— Rodičové moji, odpusťte mi můj těžký hřích: opovážil jsem se vás zabít!

Oni pak s hněvem mu odpověděli:

— Nemůžeme ti odpustit ani v tomto životě ani v příštím.

Řekl jim svatý Ondřej:

— Postavte se před trůn Páně!

I stanuli před Nejmilostivějším Svrchovaným Vládce, Bohem.

I dí jim Nejmilostivější Hospodin Bůh:

— Ó, zločec, kdyby vás nebyl zavraždil jednorozený syn váš, nebyli byste účastníky království mého nebeského a do zástupu mučedníků nebyli byste vřaděni.

Na slova Hospodinova v touž hodinu odpustili mu rodičové jeho.

Všecko náhle zmizelo, zůstal jenom člověk onen a svatý Ondřej.

I vyšel člověk zproštěn hříchu svého a poučen mnohými, duši prospěšnými slovy světcovými, odešel na poušť. Vstoupil do kláštera a byl mnichem vzácným.

Po kratičkém čase odešel k Bohu a pohřben byl představeným svým. Království nebeské zdědil, přijav korunu z ruky Páně.

Tím končí se pověst tato pro poučení mnohým.

1.

Od stvoření světa po dnešní den nebylo slycháno o císaři slavnějším nad Diokletiána, jenž moudrostí převyšoval všechny živé císaře. Mnohá léta panoval Diokletian a za požehnané vlády své nemálo velmi moudrých zákonů vydal k prospěchu velikého císařství svého i poddaných. Všichni národové a plemena zemská podrobili se jeho vůli a se všech stran: od východu i západu, od severu i jihu proudili lidé do Říma do jeho služeb. I sám král Arabský přinesl císaři dary, podivuje se přepychu i jemným způsobům císařským.

Strašný, hrozný, nemírný byl přeslavný císař Diokletian. Domníval se císař býti bohem a nazval se bohem nejvyšším, Apollonem.

Tak, maje na mysli jen všemocnou vládu svou a moc, neznal císař nedostižného. Nebylo nespravedlnosti, již by se byl nedopustil pyšný císař, zkoušeje pýchu svoji. Ani jediný poddaný nesměl ho očima spatřiti a neposlušný, jenž opovážil se zdvihnouti hlavu a nepadnouti na tvář před osobou císařskou, byl trestán smrtí. Proti víře Kri-

stově nebál se pozdvihnouti svého meče a mnohá pronásledování způsobil pravoslavným, nešetě v ukrutnosti své nemluvnat ani žen ani šedin stařeckých.

Chrámy byly opuštěny. Svatý kříž pohaněn. Oltáře zapečetěny. Staré knihy spáleny. Zázračné ikony na hranice vrženy. Všichni kněží, co jich bylo, do jediného byli vydáni zlé smrti bez pokání.

Země se zachvívala hrůzou jako za časů krále Heroda.

Jednoho dne v dobách zlého mučení přišel z pouště do paláce císařského muž jakýs v šatě ze srsti velbloudí a s vlasy po pás, a stanuv před císařem, bez bázně jako král řekl císaři:

— Ó, Diokletiáne, zlý mučiteli, chceš-li býti bratrem mým?

Byl překvapen císař a všecek Řím s ním, neboť nikdy neodvážil se nikdo tak opovážlivě mluvit s císařem a nebyl tak podivný a nepodobný žijícím lidem.

— Kterak mohu já býti bratrem tvým, — odvětil císař: — když jsem vladařem nade vši zemí a ve světě není mi rovna? Kdo jsi ty?

— Jan Křtitel, Předchůdce Páně, — řekl muž v šatě z velbloudí srsti a popáliv všech plameným ohněm planoucích očí svých, zmizel.

Třikráte přišel Jan Křtitel z pouště a když kráčet ulicemi a zdmi městskými, veliké ticho rozhostilo se všudy a zdálo se, že zpěv andělský provází jej v poledním větru, jenž nesl se ve stopách jeho.

Třikráte, stanuv před císařem, tázal se Křtitel, chce-li císař býti bratrem jeho.

Císař, mučen těžkými sny, nemohl déle odpovíati a dal své císařské nezrušitelné slovo.

Divil se lid, vida přicházeti k císaři muže z pouště divného a neznámého, jenž živil císaře kobylkami a medem divokých včel. Mnozí pak, prozřevše ze špatnosti své, dali se pokřtiti.

Někteří pak nevěřící v rozhořčení pomlouvali císaře a potají, skrývajíce se jako zloději, kuli pikle, chtějíce zahubiti Proroka, jako potutelného našeptávače císařova.

Ve středu Říma na Hoře hor, blíže místa popravního, vystavěn byl veliký pohanský chrám, jenž jako slunce zářil i v noci po západu slunce Božího. V onom chrámě stála kamenná socha boha Skoropita, jenž požíral křesťany netoliko živé, ale i mrtvé a jenž ze všech obětí nejraději měl ostatky svatých, pochutnávaje si na nezetlelých tělech jako na sladkých, sypaných pernicích.

Při tomto Skoropitovi byla jakás prostopášná tanečnice Herodias, která, sloužíc mu a pojídajíc zbytky obětí, živila jeho nenasytanou náruživost.

Majíc přístup k císaři, jako kněžka jejich nejčistější a jako přední souložnice císařova, všemožně snažila se jidášskými polibky přiměti císaře, aby zrušil císařské slovo a vyhnal Křtitele ze dvora na poušť, a kdyby opět přišel, aby ho usmrtil.

— On, jako křesťanský kněz jest nepřitelem Skoropitovým a ze všech ohavných křesťanů nejprvnější zasloužil by, aby byl předhozen Skoropitovi k snědku.

Mluvic tak, lhala, neboť zahořela prudkou náruživostí ke Křtiteli a nemohouc svěsti ho k prostopášnosti, rozpalovala se hněvem a v zoufalství hromadila v srdci zlou pomstu.

Císař však, zůstávaje zarytým pohanem, po důstojnosti své byl neochvějný a zoškliviv si lstivé řeči prostopášnice, trávil dny i noci v povznášejících hovorech, procházeje se s prorokem ve stínu krásných vinohradů.

Po několika dnech o *marném pátku* byl svátek, slavený na počest Skoropitovu.

Po starodávném obyčeji sám císař vlastnoručně přinášel v ten den modle hojné oběti z dobytka, ptactva i plazů čistých po páru, nečistých po sedmi mužského i ženského rodu.

I svezeno bylo do Říma ze všech zemí pravoslavných veliké množství nezetlelých ostatků Skoropitovi k snědku. I byl zamýšlen šílený zločin, vymyšlena myšlenka zlá: dle návozu Herodie chytiti Jana Křtitele a roztrhati ho na drobné kousky.

Časně zrána před východem slunce vyvedl Jan Křtitel císaře za bránu městskou. A jako na křídlech přenesli se přes celé císařství a v poledne, když slavnosti pohanské dostoupily vrcholu, ocitli se za mnoho tisíc verst daleko na břehu siného moře.

Ne v přeplněném, bezbožném císařském Římě, nýbrž na břehu siného moře, přímo pod sluncem zasedli k hodům dva vyvolení bratři, Diokletián císař a Jan Křtitel.

Pili a bratřili se jako dva jinoši v předvečer bitvy.

Bratři se rozveselili.

Jan si vzpomněl, aby si zahráli.

— Ó bratře můj, Diokletiáne, — řekl Předchůdce, — pojď, zahrajeme si: ty budeš korunou, já jablkem.

Císař, jenž nikdy nesnímal s hlavy koruny císařské, a nosil ji ve dne v noci ode dne své korunovace, mocně odpíral. Nakonec svolil, ale pod jednou podmínkou: ať Křtitel začne a napřed vyhodí své jablko, jak vysoko k nebesům vyletí.

Křtitel vyskočil se země a vyhodil jablko. Jablko vyletělo až ke slunci a spadlo do hlubiny mořské.

Zarmoutil se Jan, bylo mu líto zlatého jablka.

— Nermuť se, — řekl císař, — přinesu ti jablko. Střež a hlídej mou císařskou korunu! — a sňav korunu, odplul do moře.

Siné moře se rozbouřilo, burácelo a ječelo jako za nejstrašnější bouře a v jemných vlnách pohltilo císaře.

Křtitel roztáhl svá ohnivá křídla a jako ohnivý sokol vznesl se do výšin nebeských.

Stanul před Hospodinem a úpěnlivě prosil.

— Bože nejvyšší, nejsvětější Otče, oko Tvé všechno vidí: chrámy jsou opuštěny, Svatý kříž poháněn, oltáře zapečetěny, staré knihy spáleny, zázračné ikony na hranice vrženy a všichni kněží do jediného vydání zlé smrti bez pokání, a než slunce zapadne, bude jat i Prorok Tvůj a usmrcen. Bože, Vladaři můj, Spasiteli milosrdný, nezahub země své, dovol mi, abych vzal císaři Tvou korunu královskou a vrátil ji Tobě!

I řekl jemu Pán:

— Ó Jene, služebníče můj věrný, vezmi korunu císařskou a nebude na zemi císařů!

Zazářilo na obloze jasné slunce, uklidnilo se moře — vyplul císař z propasti mořské a přinesl v zubech zlaté jablko.

Bratři hráli znovu.

První vyskočil Křtitel a vyhodil jablko. Jablko vyletělo nad slunce, spadlo do hlubiny mořské.

Zarmoutil se Jan: bylo mu líto zlatého jablka.

— Neboj se, — řekl císař, — střež a hlídej mou císařskou korunu! Přinesu ti jablko! — a sňav korunu s hlavy, odplul do moře.

Vzkypělo moře černější mraků. Noc zatemnila světlo. Po temných cestách přihnali se čtyři větro-

vé temní a krutí od severu a východu a dvanácti ledy pokryli moře a dvanácti ocelovými obručemi je pevně okovali.

Roztáhl Křtitel svá ohnivá křídla a jako ohnivý sokol vynesl se s korunou císařskou do výšin nebeských.

A nad mořem, nad mořem jak rvala se bouře, jak se rozpoutala vánice, jak sviští a krouží! Zaskučely vířící větry: všechny čtyři kruté větry od severu a východu. Vítr pronikal koží do masa, masem do kostí a kostmi do mozku. I zakřičel Černohoň — zlověstný pták.

Dovtípil se císař na dně mořském a jal se Jana stíhati. Hlavou prolomil tři ledy a vrátil se; přibral na hlavu kámen o třech tisících pudů a udeřil znovu.

Rozletělo se všech dvanácte ledů, i všech dvanácte pevných ocelových obručí na drobnou tříšť.

Roztáhl císař svá císařská křídla, jako hněvivá hvězda mihl se nocí a dohonil Křtitele u brány rajske.

Chytil Křtitele za nohy a co uchwátíl, to vyrval. Sám pak bez koruny sletěl k zemi jako kámen.

Se slzami v očích předstoupil Jan Křtitel před Hospodina a k trůnu Vševládnoucího položil císařskou korunu. Milčky ukázal Hospodinu nohy své, jak ho císař zmrzačil.

— Ó, nejmilejší Proroku, Předchůdče Kristův, tak učiním všem lidem: od této chvíle bude na chodidle lidí prohlubenina, a své koruny královské nikomu nedám, ať se rozpadnou a zahynou nevěrní národové bez svých císařů.

Na obloze zazářilo slunce, den ze všech nejkrásnější přioděl zemi, něžní váňkové tiše zaválí, mírně se rozhoupaly květy lesní.

Zůstal Křtitel v palácích Páně. V nebesích zaznělo znění zvonů — hostina Boží.

Císař se octl na zemi a bez koruny a bez křídel ubíral se pěšky od siného moře do císařského města Říma.

Mnoho let kráčel císař sám neschůdnými cestami od stromu k stromu, od kamene ke kameni. Rozedraný císařský purpur visel mu s ramen jako sviňské ocásky; potulnému šumaři podobal se, a bylo těžko poznati v něm císaře.

Když byl tázán, kam kráčí cestou tak starý a churavý, odpovídal pyšně:

— Jsem Diokletián, císař římský, jdu do svého města Říma království kralovati.

I posmívali se mu, řkouce:

— Hle, blázen, nazývající se císařem římským! Neví, že již otcové naši rozhněvali Boha a stali se kořistí černého Psohlavce, že Psohlavec nám chodidla vyhloubil a že není již císařů na nevěrné zemi.

Ale císař stále šel a byl již nahý, jako v lůně matčině, a nah kráčel ještě mnoho let, než dostihl města svého, císařského Říma.

I zastavil se císař Diokletián uprostřed císařského města Říma a klesl na kameny.

Všecko bylo do základů rozbořeno a nebylo ničeho: ani císařských paláců, ani pohanského chrámu, a jenom Černohoň, pták zlověstný, hlídal mrtvé zdi, a nepohřbena ležela smrdutá mrtvola prostopášné tanečnice Herodie.

I zalkal císař Diokletián, porozuměv všem věcem minulým, poslední císař, nejslavnější císař římský. Dav se pokřtiti, skončil život svůj a duše jeho odešla k Pánu Bohu.

1.

Dospěl Job v muže, i dotazoval se otce i matky, kdo byl mu kmotrem při křtu.

— Žili jsme v bídě, — řekl otec, — kdo šel by takovým lidem za kmotra!.. vzali jsme ti za kmotra mrzáka, bídneho žebráka a od toho dne jsme ho neviděli.

— Kterak bych ho mohl viděti? — pravil Job. — O velikonocích jdou pokřtění do kostela, pozdravují se jménem Kristovým se svými kmotry a kmotrami, a já nebudu mít s kým se pozdraviti.

— Hlupče, — řekla matka, — lépe se pozdraviti se psem, nežli s takovým ohavným starcem!

Přišel Job o Vzkříšení do chrámu a tam přistoupil k němu jeho kmotr.

— Christos voskres, milý kmotřence!

— Voistinu voskres Christos, — zaradoval se Job a vystoupil na nebesa se svým kmotrem.

Pláče otec i matka, ztratili syna.

— Viděli jste našeho syna o Vzkříšení?

Prý viděli:

— Pozdravoval se s kmotrem a zmizeli spolu, oba mladí, jako rovesníci.

— Jaký to hlupák ho odvedl: vždyť jeho kmotr byl starý, ohavný stařec.

2.

Rok nebyl Job doma. Rok nebylo o něm ani slechu.

O jitřní mši velikonoční ocitl se Job v kostele: stál na tomtéž místě u sloupu, kde stál před rokem.

Vyslechl jitřní mši a přišel domů.

— Christos voskres, rodičové milí!

Rozplakal se otec i matka, vyptávali se, kde po celý rok byl.

— Byl jsem hostem kmotrovým. Nebyl jsem tam rok, jenom tři hodiny. Zítra zase půjdu.

— Kam půjdeš? — otázal se otec.

— K Markovi bohatému, abych mu odevzdal zlatý peníz od kmotra. Našel jsem kmotra!

Časně zrána, když slunce vyšlo, vstal Job a loučil se s rodiči. Nechtěli ho pustiti, on však odešel.

Přišel Job k Markovi.

Marek sedí u okna a v kolébce kolíbá rodiče: jsou již staří a jísti není co.

— Vezmi, Marku, zlatý peníz, nasýt rodiče, tu máš na chléb.

— Nepotřebuji zlatého peníze, vezmou mi jej boháči a soudcové mne odsoudí, — Marek vrátil Jobovi zlatý peníz.

Odešel tedy Job od chudého Marka bohatého.

Jde Job pouti-cestičkou.

Lidé přerovnávají dříví.

— Pomáhej Bůh, lidé dobří!

— Oh, bratře milý, rukavic na rukou nemáme, nazí jsme a bosí, docela otrhaní, zeptej se Pána Boha, dlouho-li nám se soužití?

Job jde dále.

Ženy vodu čerpají: přelévají vodu ze studny do studny.

— Pomáhej Bůh, lidé dobří!

— Oh, bratře milý, kůže nám s rukou slezla, zeptej se Pána Boha, dlouho-li nám se soužití?

Job jde dále.

Stojí dům, pod rohem stařena: stařena drží dům na ramenou.

— Pomáhej Bůh, člověče dobrý!

— Oh, bratře milý, zeptej se Pána Boha, dlouho-li mně se soužití?

Job jde dále.

Na cestě leží štika s otevřenou hubou.

Praví štika:

— Oh, bratře milý, zeptej se Pána Boha, dlouho-li mně se bez vody soužití, nemohu bez vody na zemi ležeti.

Přišel Job k jeskyni.

— Zdráv buď, Kmotře! Sotva jsem tě našel. Vezmi zlatý peníz od Marka: Marek ho nechce přijmouti. Chci se tě otázati: šel jsem poutí-cestičkou, uviděl jsem lidi: přerovnávali dříví.

— Necht od nynějška na věky přerovnávali. Proč kradli dříví: urážkami a pomluvami odníмали teplo srdci!

— Viděl jsem ženy: přelévají vodu ze studny do studny.

— Necht od nynějška na věky přelévají. Proč přilévaly vody do mléka, dávajíce almužnu: podváděly a klamaly srdce!

— Pak jsem viděl stařenu: drží dům na ramenou.

— Necht' od nynějška drží jej na věky. Proč poslouchala pod okny: svářila a rozlučovala lidi!

— Pak jsem viděl štiku ležeti na cestě: přežrala se, hubu má otevřenou a prosí: pusť ji do moře!

— Necht' vyplivne čtyřicet korábů. Pak se vrátí do moře.

Job chtěl odejít, aby oznámil slova Kmotrova, ale Kmotr ho zadržel.

— Poslyš, — řekl Kmotr, — Záhorní král má dceru Magdalenu; vezmi si Magdalenu za ženu. Já sám vás oddám.

Rozloučil se Job a vracel se poutí-cestičkou.

Přišel Job k místu, kde ležela štika.

Zaradovala se, vyplivla čtyřicet korábů a odplula do moře.

Přišel Job k domu, jejíž stařena na ramenou držela.

— Nuže, jak, bratře milý?

— Trap se na věky!

Přišel Job k ženám, které vodu přelévaly.

— Nuže, jak, bratře milý?

— Trapte se na věky!

Přišel Job k lidem, kteří dříví přerovnávali.

— Nuže, jak, bratře milý?

— Trapte se na věky!

Přišel Job k Markovi.

— Marku, zde posílá ti Kmotr jídlo.

— Nemohu ho vzít do rukou, — řekl Marek, — rodičové moji zemřeli.

Job položil jídlo na stůl a odešel domů.

Otec i matka pláčí pro syna a rmoutí se, že syn nežije doma s rodiči.

— Ne pro to jsme tě vychovali, abychom tě doma neviděli.

Praví jim Job:

— Záhorní král má dceru Magdalenu; Kmotr chce, abych si ji vzal za ženu.

Otec i matka ho zrazují:

— Neber si princezny Magdaleny: je stížena těžkým neduhem, na mrvišti leží a smrad z ní vychází: potravu jí oknem podávají.

Job neposlechl, šel do království Záhorního a přímo do zámku.

— Pusť mne, královno, ke své dceři!

— Aj, bratře milý, — praví královna, — nemohu tě k ní vpustiti: smrad z ní vychází.

— Neboj se, královno, pusť mne k ní, chci se s ní zasnoubiti.

— Jak se chceš zasnoubiti s nešťastnicí! — zaplakala královna a uvedla Joba do světnice, v níž ležela Magdalena.

Job ujal princeznu za ruku:

— Vstaň, Magdaleno, jsem ženich tvůj, Job; pojď se mnou!

Princezna podala Jobovi ruku a všecek neduh s ní spadl.

Magdalena vstala. Oblékli princeznu a vystrojili. Job odvedl nevěstu do Božího kostela k Nanebevstoupení Páně.

Tam je Kristus oddal: Joba a Magdalenu.

— Milí kmotřenci moji, — řekl Kristus, — opusťte tento život pozemský a vstupte se mnou do života onoho. Tak budiž nyní i vždycky až na věky věkův.

1.

V Hadojedě, v zemi skleněné, panoval kdysi mocný král jménem Gegen s královnou Marogou. Královna Maroga porodila mu šestero synů, takových krasavců, radost na ně pohleděti!

Slavné bylo království Gegenovo, bez počtu bylo bohatství v něm, zlatých pokladů i dobytka a žirných niv.

Pole volná, úrodná a širá — jich oko nepřehlédne.

Tam pluhem železným orali až k samému moři, brázdy na sáh hluboké. Les jako díra do nebe, a stromku křivého v něm nebylo. Zlaté břehy stáčely se podél řek a jasných jezer.

Divné krásy plna byla skleněná země Gegenova. Všecko bylo po-živu, po-dobru a po-zdorovu: jedlo se a pilo a zármutku nikdo neznal.

A tu v jisté době, z čista jasna přepadeno bylo království strašným vojskem komářím; vojsko vpadlo do Hadojedu a všecko zdupalo: chce se, hladové, napítí krve.

Svolal král Gegen své bojary a družinu i všechny lid; s veškerou mocí skleněnou udeřil na vojsko komáří a porazil je. Ani krůpěje krve nedostalo se hladovému hrdlu komářímu. Starého komára, komářího vůdce, krále jejich, do vězení vsadil zamčeného, do hluboké jámy.

Starý komár ve vězení úpěnlivě prosil a volal ke králi:

— Dej mi napítí se tvé krve! Vyschne tvé tělo jako jedlová kůra, zahyneš sám a celé tvé království zahyne. Dej mi napítí se tvé krve!

Slyše taková slova a hrozby, rozhněval se král a poslal katy s rozkazem, aby bez milosti komára utratili.

Trýznili ho den a trýznili druhý: vykroutili mu paže, vykroutili nohy, hrud' až po břicho rozpárali, tři dni ho trýznili a usmrtiti nemohli. Za třetích červánků večerních ho utrýznili: komár zahynul.

Za třetích červánků večerních ukázala se za chladnými horami Vědma.

— Ej, králi Gegene, vyveď děti své k chladným horám, zařež je, vyceď horké jejich krve, pomaz hlavu starého komára, ej, králi Gegene!

Zasmál se král slovům Vědminým, vystrojil hostinu a hodoval celou noc.

Dorána zmizely královské děti, zmizelo šestero synův.

Ráno vzpomatoval se král a vyslal stíhače. Vrátili se stíhači, ale královských synův nepřivedli.

2.

Každé noci, za novu i v úplňku, za první i poslední čtvrti měsíční objevovala se Vědma za chladnými horami.

A běda tomu, na koho padl její zrak.

Uzdou zavírala ústa, vyssávala duši, a zanechávala jenom oči zírající na nemilé světlo, na lhostejnou zemi.

A běda tomu, kdo se ozval na její volání.

Vnikala do srdce, uložila se tam a svírala srdce neznámým steskem, nepřiznaným smutkem, nedopověděným žalem, a člověk zkormoucený ztřeštěně pobíhal ze dveří do dveří, ze vrat do vrat, z osady do osady — na hřbitov do hrobu.

A běda tomu, kdo ve spánku na něho seslaném miloval se s ní.

Vrhala se do hlavy, do týla, do obličeje, do očí, do úst, do srdce, do rozumu, do vůle, do chtění, do celého těla i krve, do všech kostí i cev. Člověk nemohl již mysliti, nemohl spáti, nemohl jísti ani píti. Nikde neměl již stání a zmítal se po celý život svůj jako červ v červivém ořechu.

Všecko pozbývalo rozumu, nastaly zlé časy; zchátralo království Gegenovo, rozpadal se Hadojed.

V truhlicích a sýpkách usadily se mrtvé myši, nerodila se nemluvněta: nákaza vnikala rodičkám pod srdce a ležela tam jako koláč.

Král povolal čaroděje.

Strašní čarodějové žili ve skleněné zemi, v Hadojedě.

Čarodějové znali nákazy časné i věčné: časné, jichž možno zbaviti zařikáním, a věčné, jež zůstávají do konce života. Znali čarodějové, jak zaměstnatí čerty. Posílali je plésti provázky z vody a písku, honiti mraky ze země do země, strhovati hory, zasypávati moře, dráždit slony, kteří nesou zemi. A znajíce mnohá kouzla a zaklínání, neznali jediného: nemohli přemoci Vědmy, nemohli vrátiti královských synů.

Z rozkazu čarodějů vydal se král do Zkamenělého království k Příkré hoře; tam jedl penu ze

zakletých hrobů, stíral sílu bohatýrskou, ale vše nadarmo.

Každé noci, za novu i v úplňku, za první i poslední čtvrti měsíční ukládala Vědma tělo své pod hmoždít a létala jako bezocasá straka; spouštěla se do komínů, uchvacovala děti z útroby mateřských a místo nich tam nechávala hada nebo koště nebo skroječek.

Rozdělá ohníček na plotýnce a dítě sežere.

Až do ranních červánků létajíc jako bezocasá straka, za červánků slunce opět oblékala Vědma tělo a od červánků do bílého dne šplouchala se v moři a zpívala své věstecké písně.

Kdo Vědmu slyšel, na věky byl ztracen.

3.

Král s královnou seděli ve zlatém Hadojedském zámku za dvojími závorami, za silnými zděmi a za vysokým, ostrými tyčemi posázeným náspem. V noci nespali, neslušelo se, jen trpkými myšlenkami se trápili. Truchlili po ztracených synech svých a prosili Boha, aby dal jim Pán ještě dítě poslední, dědice království skleněnému.

I vyslyšel Pán modlitbu královských manželů a splnil jejich prosbu: jedné noci počala královna Maroga.

Ještě se král z radosti nevzpamatoval, neskončil ještě hostiny, nedopil ještě tuřího rohu sladké medoviny, když za chladnými horami se objevila Vědma.

— Ej, králi Gegene, vyveď k chladným horám živou královnu svoji, ej, králi Gegene!

Král Gegen zbledl jako smrt, nebyl s to, aby se vzpamatoval.

Nad zámekem temně krákal červené Ptačísko s rozčepýřeným peřím.

Sešli se bojaři, družina a lidu veliké množství. I rozhodli se bojaré, družina i lid vynaložiti všecku sílu, nevydati zemi hanbě a s Vědmou se vypořádati.

Za jedinou noc zbudována byla uprostřed pole věž mramorová. Okovali ji hřeby železnými, zalili olovem. Ani z vnitřku ani z venku nebylo možno do věže vniknouti.

V mramorové věži uzavřela se královna se svou starou chůvou. Stařena pečovala o kamna, pevně, s modlitbami zavírala dvířka, aby náhodou nezaletěl do komína nečistý duch zlé Vědmy.

Vše se dařilo dobře, a nebylo možno přát si lepšího v hrozných a zlých dobách.

4.

Když přišel čas královnin a Maroga porodila prince, rodný bratr Marogin, Sisini, veliký voják, jenž bojoval v mnohých bojích, vítěz nad Porem, králem indickým, vrací se do Hadojedu, umíní si navštívit sestru.

V noci přijel Sisini k mramorové věži a žádal, aby byl vpuštěn.

Maroga nechtěla bratra vpustiti, bála se, aby se nepřihodilo neštěstí, ale Sisini opětovně svou prosbu a velice královny prosil.

Byla bouřlivá noc, rozvlnila se mocná voda, dešť sekal až do kostí, vítr hvízdal do uší, a blesk s rachotem kloval zemi.

A když se otevřely dveře věžní, vystoupila z bouře Vědma, vlezla koni do krku, s koněm pro-

nikla do věže, o půlnoci uchvátila syna Marogina a s královským synem odletěla za chladné hory.

Princ zmizel.

Zarmoutila a roztesknila se královna Maroga, plakala a naříkala na bratra Sisinija. Velikým zármutkem a smutkem sevřené srdce proklínalo. Věž otřásala se nářkem a kletbami.

A nad věží temně krákalo červené Ptačisko s rozčepýřeným peřím.

5.

Zhrozil se král Gegen i vojín Sisinij.

Vsedše na koně své, hnali se přes propasti za chladné hory.

Ženou se po troje červánky bez únavy: koně zpěnění, nenapojeni. Za třetích červánků padl na Sisinija tvrdý spánek. Jedou po různu: Gegen napřed, Sisinij za králem v tvrdém spánku.

Krokem projeli mnoho dlouhých verst, slunce již za les zapadalo, noc mlhami zastírala již pustou cestu; pojednou se splášil kůň pod králem, bil kopyty, třásl se, jíti nechtěl a plašil se čím dále tím více.

I vidí král mlhami v močálu bídnu stařenu: s žblunkáním zapadá do vody a úpěnlivě volá o pomoc.

Král udeřil koně, zajel do močálu, uchopil stařenu a vytáhl ji.

Stařena praví:

— Nejsem stařena, jsem Smrt, rozluč se, s kým chceš!

Král Gegen úpěnlivě prosil Smrti, aby se nad ním slitovala.

— Měl jsem království a nadbytek všeho, žil jsem bez zármutku, a všechno se v prach rozpadlo. Šest synů jsem měla v jediné noci zahynuli všichni; narodil se poslední syn, dědic mého skleněného království, i ten zmizel...

Nevyslyšela Smrt modlitby v poušti, a králi neodpověděla.

Král sestoupil s koně a padl před ním na kolena. I kůň poklekl. Král se chtěl s koněm rozloučiti.

Tu se již Smrti omrzelo čekání, skočila králi na hlavu a zavířivši, opilá krví, odešla přes močál na pole-mýtinu, ke slunnému štítu horskému, do svých kostěných paláců.

Sisiniij procitl a volá krále. Král je však mrtev a nemůže vydati hlasu. Kůň králův v močálu stojí až po krk a nemůže vyběhnouti.

Povzdechl si Sisiniij, pomodlil se a pobodnuv koně, sám cválal cestou.

6.

Pouť půlnoční — pouť na devatery červánky po třech cestíčkách za chladné hory. Tam, za chladnými horami, pod travou červenou, bílou a černou, pod kostmi dětí — čertí hnízdo Vědmino.

Bez oddechu projel Sisiniij na bystrém věrném koni troje červánky. I vidí Sisiniij, jak pustinou kráčí Vědma. Šla pustinou planouc ohněm, vlasy dlouhé až po paty jako křídla zářily za ní, a od celého těla jejího šlehaly plameny...

— Kdo jsi, kam jdeš, a jaké jméno tvoje? — křikl Sisiniij na Dábla.

— Jsem křídlo Satanovo, jsem Vědma, — a upřevši oči na Sisiniija propálila ho naskrz, že všechno zlato se na něm roztavilo.

Tu Sisinij, zaraziv koně, uchopil Věďmu za vlasy a srazil ji k zemi, jako míč, jal se ji mlátiti; s každým úderem zasazoval ji po třech tisících ran, žádaje, aby vydala královské syny.

— Sežrala jsem je, — křičela Věďma.

— Tak je vyvrhni, prokletá!

— Vyvrhni ty napřed na dlaň mateřské mléko, které jsi ssál!

Sisinij pomodliv se, vyvrhl na dlaň mateřské mléko, které ssál jako nemluvně.

Teprve pak, překvapená divem, poddala se Věďma a vyvrhla všech sedmero princů.

Řekla Věďma Sisinijovi:

— Přisahám ti, svatý vojine, kdo napíše dvánáct a půl mých jmen a bude je při sobě nositi, ten se mne zbaví, a já nevejdu do domu onoho člověka ani k ženě jeho ani k dětem jeho, pokud bude trvati nebe i země na věky. Amen. A jména moje jsou: Mora, Achocha, Aviza, Plodnice, Lekta, Neradostna, Smutnice, Běsice, Proměnnice, Hryznice, Polosmilnice, Nesvárlivka, Hlada.

Čtvrtého dne pomyslí si Satanail:

„Utvořím si trůn a budu roven Bohu!“

A ocitl se v propasti.

Dva dni a dvě noci strávil Satan v propasti jako v hrobě.

Zlobou zčernala světlá jeho křídla, vzadu narostl mu černý, slizký chvost, a z černých myšlenek prorazily lebku ostré rohy. Všecko zlé a nečisté, jemuž souzeno bylo v časech budoucích prožehnouti vesmír a zkaziti svět lidský a zničiti světlo, bylo vypáleno na jeho srdci: srdce Satanovo obrostlo pichlavými štětinami, a v nespoutané pyšce umínil si Satan mstíti se Tvůrci za své dva dni a dvě noci v hrobě, za hanbu svou až do poslední záhuby.

Po klenbě nebeské nad propastí chodilo veliké světlo, slunce. Večer se zatmívalo a ukrývalo se v domě svém za mořem. Vystřídalo je jiné, menší — měsíc, a plulo nocí. S východem jitřenky ukrývalo se v domě svém za horami.

Za třetích červánků, třetího dne vystoupil Satan z hrobové propasti.

Byl den sedmý. Odpočinul Bůh od díla svého a požehnal dni tomuto.

Tu z propasti vztyčil se Satan uprostřed Ráje a přehlédnuv tvoření Páně, byl raněn v srdci svým a přál si býti tvůrcem.

Adam po vůli Boží dával právě jména travám, stromům, různým zelinám i zvířatům polním i dobytku a všemu ptactvu nebeskému. Někteří po dvou, jiní ve skupinách a jiní v hejnech odcházeli od Adama na místa svá ploditi se a rozmnožovati.

Satan posmíval se Adamovi, že je sám, bez pomocníka podobného sobě.

Řekl Satan:

— Stvořím člověka, Adamovi ženu.

A vzav hlíny, lepil z hlíny člověka, ženu, neboť i v oné době toužil skrze ženu zahubiti člověka.

Zamýšlel Satan stvořiti člověka k obrazu a podobnosti Božímu, ale srdce vložiti do něho své, satanské. A tento člověk s jeho srdcem svede Adama a všecko tvorstvo i anděly. Tehdy všecko zapadne do království tmy, on jediný nade vším světem i Bohem bude pak panovati, on jediný — Satanail.

Zapomněv se v pyše svojí, slepil Satan cosi ne-souměrného.

I bylo Satanovi opravovati dílo své. Jal se je ostrouhávati.

Ostružky odletovaly všemi směry. Každá ostružka změnila se, a z nečisté dlaně jeho vyletovaly mouchy, komáři, sršni, ovádi a jiný hmyz, sající, pijící, bodající, před nímž se nelze nikde ukrýti, protivná a ošklivá havěť — stvoření ďábelská.

Ostrouhav dostatečně tělo a nařed vzrůst přiměřený, jal se vdechovati do hlíny ducha života.

Dýchal do úmoru.

Hlína povolila satanskému dechu: kosti se naplnily morkem, v žilách zaproudila krev, pohnuly se údy . . .

Ale Pán Všemohoucí, vida obmysl Satanův a maje soucit se zmatkem v ráji, způsobeným mou-

chami, komáry, sršni a ovády, přerušil dílo záhubné. Pán uchopil žezlo a namířiv, udeřil satanský výtvar do boku.

I vyrazil z hlíny ne člověk, žena Adamova, nýbrž vlk. Vlk se vrhl na Satana, chňapl ho za nohy a ukousl mu paty.

Do dnešního dne je Satan i všecko vojsko jeho bez pat, ale srdce plane zlobou a pomstou.

1.

Když strhli plášť šarlatový s Jeho ramen, a v prostém šatě vyvedli Ho na ulici a za hvízdání rozpoutaných davů hnali Ho na místo popravní, vědělo o tom všecko tvorstvo: věděl o tom les, v němž ovíjelo se *trní*, vědělo o tom moře, v němž rostla *houba*, věděla o tom zvířata i vinohrad, hory i oheň, který ukul *hřeby* a *kopl*, jenom Bohorodička o tom nevěděla.

Veškeren národ židovský volal po Jeho krvi:
— Krev Jeho na nás a na naše syny!

Krúpěje přečisté krve Kristovy padaly do prachu cesty, po které krácel On v trnové koruně se svým těžkým křížem, a rudé slunce krásného parného dne ozařovalo již Jerusalema — kolik skutků bylo tu vykonáno! — ale Bohorodička nic nevěděla.

Přesvatá Matka Boží spala.

Celou dlouhou noc nezamhouřila Bohorodička oka a teprve k ránu, přisednuvši k oknu, zdřímala.

V pekle nastal šílený zmatek.

Bleskem roznesla se zvěst, že světlo a slunce, koruna světa i chlouba jeho, Jednorozený Syn Boží — Syn Člověka jest jat a veden na Golgathu.

V šílené radosti hřmělo peklo jako neproniknutelný, nelítostný mrak, řvalo jako rozdrážděný lev, bučelo jako rozzuřený býk, stenalo jako v bouři širé moře, a plápolalo jako poraněné srdce.

Po nekonečném a věčném království Kristovu jest veta.

Radostí zavyli černí běsové a tančili svůj zoufalý tanec a metali zběsilé čertovské kozelce.

Běs o jedné kuří noze, zlostný ocásek Hadův, vyskakoval na své kuří noze až k nejvyšším věžím, jež střežily vchodu do tmavých příbytků černých, pyšných, nešťastných démonů, do trápení věčného. Měkkýšoviti, zlobní donašeči Hadovi, se šlachy místo kosti, nakupili se na sebe jako v zábavné hře *valná hromada*, a vypouštěli smrad jako žiravý prášek, který stěnami pekelnými pronikal na zemi. Uprostřed zběsilého ďábelského lomozu zeleně svítily oči démonů jako smaragdy.

Voskový most *pokusení* mezi rájem a pekem, *most mrtvých* přes bouřlivou smolnou řeku se sřítíl. Nenasytý pekelný plamen rozběsněné gehenny zachvátil sloupoví nebeské.

Po nekonečném a věčném království Kristovu jest veta.

Ulekli se andělé, archandělé, cherubíni i serafíni, nebeská vojska se rozvlnila.

V slabosti zavřeli andělé své nesmrtelné oči.

Kdo půjde k Matce Boží, kdo oznámí jí smutnou zvěst, kdo ohlásí jí nezlomnou vůli Vševládnoucího Boha, jenž od věků odsoudil Syna svého?

Duch Svatý, utěšitel truchlících a zarmoucených, Duch Svatý jich nepotěší.

Řekl Pán:

— Ty, Gabrieli, posle radosti, buď nyní poslem smutku!

I odpověděl Gabriel:

— Jak mohu mluviti já, jenž přinesl jsem velikou radost o vtělení se Slova, o truchlém kříži jeho?

Řekl Pán:

— Ty, Michaeli, hrozných vojsk vojevodo, který pro Všemohoucího kopím svým porazil jsi velikého bratra Satanaila, ty, vítězi, to oznam, snáze sneseš zármutek jako vojín.

I odpověděl Michael:

— Ruka moje přemohla pýchu, ne však pokoru a zármutek; jsem silen proti silnému!

Řekl Pán:

— Ty, Rafaeli, jenž otvíráš ruku pomocnou všemu tvorstvu, ty, ochránce před tváří Všudypřítomného, jdi, pomoz předvěčné vůli — ať doví se o utrpení Slova ta, která Slovo zrodila.

I odpověděl Rafael:

— Jsem pomoc Boží, jsem potěšení trpících, kterak mám já zármutek způsobiti největší z žen!

V strachu a chvění stáčela se bílá, ohněm sálající křídla. Slzami se zalévaly žárem planoucí oči.

Kéž by raději rozkázal Pán andělům svým, i tichým i hrozným i milostivým, aby odňali duši přesvaté, neposkvrněné Panně!

Duch Svatý, utěšitel truchlících a zarmoucených, Duch Svatý jich nepotěší.

Ne v říčce, ne v jezeře, na kaménku se napivši a všudy poletujíc, vznášela se *konopka* nad oblaky, a slyšíc rozhovor andělů, spěšně sletěla na zemi k Bohorodičce.

Usedla *konopka* na okno a kroutíc štíhlým krčkem, smutně štěbetala.

Bohorodička pozdvihla oči.

Vstala a opět sklesla na lavičku.

Oči bílé zoufalstvím, oči bez víček, zíraly na ni z černých důlků: Jidáš Iškariotský, jeden z dvanacti učedníkův Kristových, jenž zradil Učitele, stál u okna.

Konopka, prostý ptáček popelavý, smutně štěbetala.

Bohorodička srdcem uhádla a hrůza padla na srdce její; vyskočila a běžela ke dveřím.

— Marie! — zastavil ji na prahu jiný učedník, milovaný Jan Bohoslovec, — Marie, kde jest Syn tvůj, kde jest Pán a Učitel náš?

A ulicí mimo dům, mimo okna, veden byl Kristus Vykupitel.

Dobrovolně kráčel na smrt kříže . . .

Kdo pomůže matce, jež ztratila syna? Kdo poskytne jí útěchy, kdo ochrání ji od temné noci? Ke komu má se obrátiti?

Polekaná dupotem a hvízdáním, odletěla *konopka*, a hořem zalepila se ústa miláčka Jana.

Kdo jich potěší?

Bohorodička osaměla, opuštěna zůstala jako travička, zdupaná kopyty koňskými.

Jako pomatená padla na zem, skoro mrtva. Zase vyskočila. Zastenala. Vlasy její se rozpou-

taly, hlava se jí zatočila, v očích se jí zatmělo. Vyběhla na ulici.

Spatřivši Syna, roztrhla lem svého šatu.

Horké slzy pálily jí v očích. Krvácelo srdce její, hledajíc východu, jehož nenacházelo. Bila se v prsa, drásala si tváře a rvala vlasy.

Prostovlasá, tiše lkajíc, kráčela vrávoravým krokem za Kristem:

— Běda mně mezi všemi matkami! Běda mně mezi všemi tvory pozemskými!

Těžký kříž tlačil Jeho ramena. Kolena klesala pod ranami. Po každém kroku níže se skláněl k zemi.

A nemoha snést již tíže, klesl.

Šimon Cyrénský mohutné postavy, krácející v zástupu za Kristem, předstoupil, zdvihl kříž na svá ramena a nesl jej.

Dav hvízdal. Létaly kameny. Rozpoutal se víchř, zdvihal v kotoučích prach, sypal písek a prachem oslepoval oči.

— Buď zdráv, králi židovský! — pobízel dav posměšně ztýraného Krista.

Ne slzy, krev stékala po tvářích Jeho. Zdravého místečka nebylo na zmučeném těle Jeho.

Kdo že pomůže matce, již odňali syna? Kdo jí poskytne útěchy, kdo ochrání ji od temné noci?

Domlouvají jí: „Vrať se domů!“

Kdo ukáže jí nyní její dům? Kdo zmírní, kdo utiší bol její, kdo odpoví na stony srdce jejího?

Prostovlasá, tiše lkajíc, kráčela vrávoravým krokem za Kristem:

— Běda mně mezi všemi matkami! Běda mně mezi všemi tvory pozemskými!

Když byl na kříž přibit, krev se prýštila z ran Jeho.

I země pod křížem zrudla.

Bez útěchy stála pod křížem Matka Boží a s ní Jan, nejmilejší učedník Jeho.

Těžko bylo Kristu. Ona to viděla a nemohla pomoci.

Prosil, aby mu dali pít, srdce jeho prahlo.

Ona nemohla ho napojiti, bojíc se odejít od kříže. Bála se, že zemře bez ní.

Obloha se zamračila.

V hustých kotoučích vystupovaly neprůhledné mraky. Nejčernější bouřlivý mrak zastavil se nad městem. Na město sypaly se jiskry, jako by tryskaly z nadoblačných rozpálených pecí.

Zmučený obličej Kristův byl znetvořen. Tváře jeho zbledly. Vlasy byly krví slepeny.

S kříže ozval se hlas:

— Bože můj, proč mne jsi vyvolil! — a ústa Jeho se zalepila krví.

Hlava Kristova sklesla na hrud.

Na opačném konci Jerusalema v zahradě Magdalenině, nízko k zemi skloněn, visel na svém koženém opasku Jidáš, jenž zradil Krista: oči jeho zbělené zoufalstvím, oči bez víček, hleděly z černých důlků do těžké země a ústa jeho byla plna hlíny.

Srdce puklo nešťastné matce. Hořelo plamenem jako červené žhavé uhly.

Nad křížem kroužily již vrány.

Jako smůla kypělo vraní peří, jako planoucí voskové svíce zářily neúprosné vraní oči.

Temně a smutně zahovořila Bohorodička, Matka Boží:

— Zda-li jsi se zrodil v noci sirotčí, Pane a synu můj, Ježíši! Ty, nesmrtelný, mrtvé jsi křísil! Vidím nyní, smrt neposlušná vzala Tebe! Neunikl jsi jí! Ó, můj synu nejmilejší, ó, Ježíši, za koho trpíš muka, za koho přijímáš smrt? Na dřevo přibili ruce Tvé, jazyk Tvůj něm.

Zdvihl Ježíš přečistou hlavu svou a pravil matce:

— Neplač nade mnou, matko moje, Marie, trp: duše má odchází, chci odevzdati Otci ducha svého. Dávám ti místo sebe Jana, buď jemu matkou, on bude synem tvým.

Trpce odvětila Bohorodička:

— Mohu-liž zaměnit stvořitele za stvořené, tvůrce za tvora? Kam odcházíš? A jak mohu žít bez Tebe? Komu mne zanecháváš samotnu? Vezmi mnesebou! Dej i mně zemřít! Truchlím! Smutná jest duše má!

Jako bílá bříza sklonila se Bohorodička na kameny pod křížem, prosíc úpěnlivě o smrt.

Nechtěla vidět ani lidí ani světla Božího, nechtěla povstati.

Srdce puklo nešťastné matce. Hořelo plamenem jako červené žhavé uhly.

6.

Uplynuly tři hodiny od chvíle, kdy byl na kříži rozpiat a ukrutně ukřižován, na věčnou, zlou pamět a záhubu všeho lidu židovského.

Tři hodiny visel On, stvořitel země, nad svou od věků volnou zemí.

Všecko úpění, všecky stony, které kdy zazněly a které budou zaznívati do dne posledního, všecek zármutek, všecko hoře ponížených a osudem ubi-

tých shromáždily se kolem kříže a naplnivše srdce Jeho, pálily a mučily je posledními mukami.

Tu zvolal k Otci hlasem velikým, a oči Jeho zhasly.

Tma padla na zemi.

Světlo zčernalo. Slunce zbledlo, zastřelo se tmou. Hvězdy vyhlédly, zachvěly se jako smaragdy a zhasly. I měsíc zašel za mraky, nebeská luna pobledla. Zatřásla se země. Rozvlnily se řeky i jezera. Rozkolébala se tráva v poli. Shlukly se husy a labutě v tichých, jarních zátočinách. Zašuměl hvozd. Sklonily se černé lesy. Listí padalo se stromů. Suché kmeny se lámaly.

Jako dřevo uprostřed pole ležela Matka; pod křížem omdlela Bohorodička.

Strach objal zemi.

Mrtví z pohřebišť přicházeli do města a mísili se na křížovatkách s živými.

Zavál chladný vítr.

Udeřil mráz.

V pekelné tmě poletovalo cosi a hrozně sípělo. Vál volný vítr. Ozýval se zvuk strašný, jako by někdo železo koval. Cosi stenalo a plakalo, jako vražděný člověk. Ohnivě šípy rozrývaly oblohu a mizely. Vzduch šlehal neviditelné dűtky.

V tom zakolísal se chrám od kraje do kraje. Roztrhla se opona v předsíni chrámové. Kameny se rozpadly. Veškero tvorstvo zastenalo.

Zvířata, ptáci, pole, lesy, močály, trávy, květiny, keře, stromy, voda i kamení—veškero tvorstvo zastenalo: zaplakala matka Boží, Bohorodička:

— Pane, odpusť jim, neboť nevěděli, co učinili!

1.

Na Golgathě, na edenské mohyle Adamově, vztyčen byl strom Poznání, a dutá lebka, první lidská kost Adamova, byla vložena do základů pod kříž Syna člověka.

Zaset rukou Satanailovou, když Bůh štípil ráj na zemi, plodem svým otevřev oči člověku k poznání dobrého i zlého po jeho hříšném pádu, ověňčiv ratolestí svou mrtvé čelo Adamovo, stal se strom Poznání stromem Spasení, Křížem Spasitelovým.

Přibili Ho na kříž Levanitový za paty a dlaně hřeby železnými, přistrojili košili zelenou ze zelených kopřiv, opásali pásem hlohovým, přivázali chmelem a ostružníkem, kopím probodli bok jeho, za nehty vrazili smutnou jívu, a na hlavu Jeho vstavili korunu ze šípkoví a trní.

Kam hřeby vrazili, tam tekla krev. Kde pásem vázali, tam lil se pot. Kde korunu kladli, tam kanuly s očí krvavé slzy.

Ti, kdož chodili mimo kříž, rouhali se Jemu, potřásající hlavami:

— Ty, kterýž rušíš chrám a ve třech dnech jej opět vzděláváš! Pomoz sobě! Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže!

— Jiným pomáhal, sám sobě pomoci nemůže! Jsi-li král židovský, sestup s kříže, a uvěříme v tebe!

— Doufal jsi v Boha, ať tě Bůh nyní vysvobodí, jsi-li toho hoden. Řekl jsi přece: „Jsem Syn Boží!“

— Zdráv buď, Králi židovský!

Nesčetné pluky démonů a hejna černých běsů shromažďovaly se od poledne do půlnoci, sletovaly se od východu i západu slunce na Popravní horu Golgathu ke Kristu ukřižovanému.

Bílý měsíc jako bílý sníh se rozplýval a slunce zasmušilé zakrývalo tvář svou zalitou slzami.

Ve tmě černých křídel démonů haslo na zemi bílé světlo.

I byla tma veliká po vši zemi od hodiny šesté do hodiny deváté.

Zkřivenýma krvavýma očima hleděli démoni do zmučené tváře Kristovy, drželi před ním ohromné svitky, pergameny popsané hříchy lidskými, spáchanými od prvního dne do posledního, rozvíjeli je a konce jim nebylo.

Nebylo konce hříchům lidským.

On dobrovolně přijal na Sebe všechny hříchy.

Se všech konců, uslyševše o těžkém, krvavém zločinu, objevili se hrozni, nemilosrdní andělé: tváře jejich byly znetvořeny hněvem, zuby do rtů zatáty, oči jako hvězdy a z úst jejich šlehal plameny. Byli to andělé, kteří přicházejí pro duše nevěřících lidí, aby uvedli je do muk věčných. Andělů těch bylo nesmírné množství, neboť hříchy byly nesčíslné, všechny od počátku světa až do konce jeho.

Nebylo konce hříchům lidským.

On dobrovolně přijal na Sebe všechny hříchy.

Lotři, ukřižováni s Kristem po pravém i levém boku jeho, nemohouce snést muky kříže a nedoufající ve spasení, vylévali si na něm hněv svůj spílající Mu, jako podvodníku.

U podnoží kříže, u lebky Adamovy zalité krví, řinčely již zbraně: podvodné meče, nože, pily, srpy, šípy a sekyry strojily úklady. Strašní a nemilosrdní andělé roztrhali části umořeného těla, usekali nohy, pak ruce a znovu všecko oživivše, přibíjeli je, vytrhávali makové lístečky z krvavých ran a slaným jazykem obližovali rozdrásané rány.

Démoni svinuli černé svitky. Jeden z temných černochoů, husotlapý běs, jako lysá svině vznesl se až k samému obličejí Kristovu a pozdvihnul velikou číši, plnou žluči, dal Mu pít.

Vypiv do dna číši hořkosti, zahořekoval Kristus: — Bože můj, Bože můj! Proč jsi mne opustil?

Na volání opuštěného, jenž přijal na sebe hřích světa, v oblacích severských vstal s trůnu svého o hodině deváté Satanail, kníže tmy. A sokol, kůň jeho dlouhohřívý, jako vítr, jako hrom, jako blesk přihnul se se Satanailem ke Kříží Syna Božího.

Srazili se a zavířili vichry-orlové a vzmachem svých křídel zdvihli prach na cestách. Zatřásly se hory. Zachvěly se hlubiny. Rozhoupaly se vlny vod. Vylily se vody z břehů, bouří bez únavy. Nebesa, svinutá jako svitek, protínal pekelný plamen. Rozhoupaná země plála jako žhavé železo.

— Zdráv buď, Králi židovský! — Satanail stanul před Křížem.

Stanul Satanail před Křížem a hleděl na Krista, a s Kříže, pozdvihnul těžká víčka, hleděl na Satanaila Kristus.

Stáli proti sobě jako král a otrok, jako bratr a nepřítel, jako král a král, jako bratr a bratr, jako nepřítel a nepřítel, jako spasitel a zavrženec a zraky jejich se křížovaly.

Všecko tvorstvo podnebeské padlo na tvář hrůzou a strachem v této strašlivé hodině.

Od siného moře, ze země neznámé spěšným krokem blížila se žena mladá, Smrt líbezná; šla polem, po zelené trávě, tuláckými stezkami, po zimomřivých ovsech přes žitné nivy.

Aniž požádala o dovolení, rozhrnula železný plot. Bez klopýtnutí vystoupila na Popravní horu Golgathskou ke Kristu ukřižovanému.

Objala jeho hlavu.

A Kristus nakloniv hlavy, ducha Otci poručil.

2.

Večer přišel k Pilátovi boháč z Arimathie, Josef Arimathejský a Nikodém, tajní učedníci Kristovi, a prosili ho, aby jim dovolil vzít tělo Ježíšovo.

Pilát dovolil.

Vzavše tělo Kristovo a obvinuvše je prostěradly čistými s vonnými věcmi, uložili je v zahradě do nového hrobu a přivalivše kámen veliký ke dveřím hrobovým, odešli.

Když zanikly poslední lidské kroky, a žoldnéři, zlámavše hnáty ukřižovaným lotrům, opustili Golgathu, a když mrtví, povstavše z hrobů, rozešli se po ulicích, aby strašili v bezesné noci, rozpoutal se zběsilý řehot, ryk, třesk, rachot, skoky a svár, až se svět otrásal. Zahrada, v níž pohřbeno bylo tělo Kristovo, změnila se v bezednou propast pekelnou, neboť sám Satanail, kníže tmy, pobýval tam s velikým svým vojskem.

Démonskou silou odvrátil Satanail oči lidí a všeho tvorstva podlunného, uvedl na duši lidskou noc šílenství, pohřžil duši v ďábelský spánek, a černý, třeštivý spánek spoutal vesmír na dva dni

a dvě noci strašnými satanskými přízraky a pokušeními.

Běsové vyskočili a vrhli se na hrob: strhli s Krista prostěradla a rozdělili přečistě tělo: tělo dali zemi, krev ohni, kosti kamení, dech větru, oči květům, žíly trávě, myšlenky oblakům, pot rose, slzy slanému moři a rozfoukavše libovonné masti, zničili ostatek.

Hučelo, řvalo vzteklé moře dáblův. Hemžili se běsové zlomyslní a sveřepí a radovali se; síla nesčetná z tmavých jam: prašivci, patolízali, rozparovači, nestvůry, křivonožci páchali nemravností, dupali a kopali, znásilňovali přečistě tělo Kristovo a rouhali se mu...

O půlnoci se náhle otevřelo s rachotem celé nebe. Nad zemí zaplálo jasné slunce, jakého nikdy nebývalo.

Démoni vyvlekli tělo Kristovo z nového hrobu, oblékli je v drahá roucha královská, vynesli je na nejvyšší horu a posadili na trůn slávy.

Na vrcholu hory u podnoží trůnu stál Satanail a ukazuje národům světa — všem bývalým i budoucím všech věků — na mrtvolu v šatě královském, ohlašoval hromovým hlasem:

— Ejhle, král váš!

Na zmítající se vlny hlav, na vztažené ruce, na prosby a nářky hleděly s trůnu veliké, ztrnulé oči zmučeného umrlce. V ostrém světle nenadálého jasného dne bylo pozorovati, jak pod královským šatem rozpadají se mrtvé údy.

Zoufalství zužovalo prostory pozemské. Zdálo se, že míra veškeré země jsou čtyři kroky — hrob.

Z krajiny do krajiny, ze země do země, vymetaje údoliny, přes pole a luhy, po cestách, rozděluje zástupy všech časů i národů a království, letěl vůz s rychlými koňmi, a ve voze — šklebící se kostra s trnovou korunou.

— Ejhle, král váš! — ohlašoval Satanail, ukazuje národům na strašnou, šklebící se kostru.

Světlé oděvy národů se zamlžily. Smích přešel v pláč. Lidé padali a umírali, bratr v náručí bratrově, dítě v klíně matčině a matka v objetí dceřině.

Nářkem a stenáním pohnula se země, rozpukly se neplodné skály, rozevřely se nesmírné propasti, rozplakalo se moře i řeky a všechny hlubiny podzemní.

Tehdy vysoko v slzavém údolí nad zářivým sluncem, v jasných paprscích v posledním obětování vznesl se na nebesa Kříž v jasných paprscích, a na Kříži přibitá znetvořená mrtvola.

— Ejhle, král váš! — ohlašoval Satanail, sedící pyšně na křídlech větrných a foukl na Kříž.

Kříž s mrtvolou rozpadl se v prach.

I nezbylo na zemi čistého vzduchu, vyschly prameny, stromy smradem shodily listí, slunce zhaslo, a smrdutá zloba rozežrala kůru zemskou.

Tak dva dni a dvě noci běsnil Satanail, usadiv se v nejtajnějších úkrytech srdcí, zažehuje vzpouru, otravuje srdce šílenstvím, pokušením a zoufalstvím.

3.

Děsivý, bezlunný soumrak mlčením obestřel město.

Mrtví těkali po dvorech a klepali na dveře. A jako za dnů černé smrti neodvažovali se lidé vyjít z domu. Na pustých ulicích objevili se jezdci: tváří jejich viděti nebylo, ani koní jejich viděti nebylo, jenom kopyta koní se mihala.

Do liduprázdných ulic, jakoby černým morem
vylidněných, zaléhal s opuštěné Golgathy od Kříže
pláč Bohorodiččin.

Matčino srdce chvěje se děsem, v hlavě jí víří,
jazyk se plete. A oči Její nesnesou světla.

— Vstaň, Synu můj, procitni, otevři oči svoje,
promluv! Tvrdě spíš, tvrdý jest spánek Tvůj, ne-
probudíš se. Truchlím! Smutná jest duše má! Pev-
ně uzavřel jsi srdce svoje, pevněji kamene horou-
cího, a nikde Tebe neuhlídám... Vstaň, Synu můj,
procitni, vezmi mne k sobě! Truchlím! Smutná
jest duše má!

Po boku Bohorodiččině na Popravní hoře Gol-
gathské, hlavu o kříž opřenu, stála mladá žena.

Do svítání třetího dne, kdy vzejíti mělo z čer-
vánkú Vzkříšení vzkříšené slunce, a kdy měl Anděl
se zjevití, aby odvalil kámen od hrobu, kdy nastati
měl Kristův den Velikonoční, neodešla od Kříže
životvorného nenasytná Smrt líbezná.

Smrt Kristova, toť život věčný, dar našemu spa-
sení.

Pane, rozpomeň se na mne,
až vejdeš do Království svého!

Od Volhy do Pomoří, z Pomoří do Suroží smutně se rozšířila noční tma v noci velikonoční po Ruské zemi.

Ležela noc smutná jako smutné ticho: neviděti zbla, neslyšeti hlásku.

Starý zvoník vystoupil na zvonici a zazvonil na velikonoční zvon.

— Proč je taková tma a takový smutek po vši Ruské zemi?

— Tma a smutek jest po Ruské zemi... To hříšné duše lotrovské z podsvětí, ze tmy čiré, z propastí nevyslovitelně hlubokých, od řeky ohnivě, z temných vězení vyšly na dovolenou do své světlé otčiny, aby si odpočaly od muk nejhroznějších, aby našly krůpěj rosy a svlažily ústa. S rodných polí vystupují drazí nebožtíci: tam matka má, tam bratři a sestry moje. Vidím též: mnoho jich, zavržených, umořených a unavených, bez útočiště celými zástupy přichází, aby se shledali s drahým Kristem. Vidím též cizince, šat jeho bílý jest a v ruce drží kříž...

Tma a smutek oslepuje oči.

Přiblížila se půlnoc.

Vztyčili lidé korouhve cherubínské, zažehli červené svíce a vynášejí ikony oltářní.

Zvoník udeřil ve zvučný zvon.

Zazněl zvučný zvon, tma se stočila ve víchru a rozptýlila se.

Zavyly hříšné duše lotrovské, jejich krvavé oči zbělely. Nebožtíci rozešli se po ulicích: s milými svými i s každým jiným se políbením pozdravují, a mrtvý, jako živý s živým se celuje.

Svatá matka — Zmrtvýchvstání Třetího dne — omyvši se jarní rosou, zažehla jitřní záři, a po skončení velké mše zavedla ji vyšňořenou na horu vysokou.

I rozestřela se jitřní záře od východu na západ, od Volhy do Pomoří, z Pomoří do Suroží.

V jitřní záři vztyčil se životvorný kříž.

Kříž vzkříšení zářil jako slunce nad Ruskou zemí, zářil, když červánky zhasly na východě slunce, a zářil do bílého dne.

Kdo očekával Její, viděl kříž.

Sláva Slunci Spravedlivému, sláva Tobě!

1.

Byli dva bratři, Kosma a Damián. Kosma byl chudý, Damián bohatý: Kosma sloužil u Damiána jako dělník.

V noci přišel k Damiánovu domu starý žebrák.

— Nelze-li, Kosmo, u vás přenocovati? — prosí žebrák, dědoušek staříčkový, churavý.

— Nemohu tě, dědečku, v noci vpustiti, třeba se zeptati hospodáře, bratra Damiána.

Šel Kosma k Damiánovi prositi za žebráka: dědoušek takový staříčkový, churavý.

— Vpusť ho, hospodáři!

— Nelze mi takových lidí přijímati! — Damián ani slyšeti nechce: — Jenom nečistotu dělají, stařena toho nemá ráda.

Žebrák stojí pod okny a v zimě čeká: byla noc chladná.

— Vpusť starce, — prosil Kosma, — anebo mne propusť!

Třicet let sloužil Kosma Damiánovi, třicet let pracoval na hospodáře, shrbil se prací, sloužil mu věrně a poctivě.

— Nelíbí-li se ti, odejdi, když chceš, ale starce, řekl jsem, nevpuštím a nevpuštím! Navyknou si toulati se takoví — nákazu přinesou, abych potom sám utekl ze svého domu.

Damián přinesl Kosmovi jeho plat: třicet stříbrňáků za třicet let jeho služby.

— Na, vezmi si je!

Kosma nechce peněz.

— Jsou to tvoje peníze, vezmi je! — strká mu Damián stříbro.

Kosma peněz nepřijímá: odejde bez nich, nepotřebuje jich.

— S Bohem! Nepotřebuji tvých peněz!

Srdce Damiánovo změklo: třicet let sloužil mu Kosma a nyní odmítá své těžce vydělané peníze, nechce jich vzíti! I poručil Damián, aby žebráka vpustili.

— Stařena toho nemá ráda, — omlouval se Damián, — nadělají šlápot, naplívají, aby po nich člověk utíral!

2.

Damián nespál oné noci. Celou noc proseděl se starcem a poslouchal ho. Božská slova mluvil stařec, vyprávěl o životě na onom světě, o království nebeském. Nepozorovaně minula noc v těsné komůrce, v dílně Kosmově.

— Člověče dobrý, zůstaň ještě noc! — prosil Damián: byl dojat, a uvedl starce do svých čistých pokojů.

Zůstal stařec i druhou noc, a zase celou noc vyprávěl o životě přístím a mluvil božská slova.

— Zůstaň ještě noc! prosil Damián; nechtěl starce propustiti, zavolal ženu a usadil starce v čestném koutě pod svatými obrazy.

Zůstal stařec i třetí noc, a celou třetí noc vypravoval o životě na onom světě, v místě temném a strašném: tam pláč ozývá se hořký a neутěšný.

Poděkoval Damián starci za božská slova. Loučili se. Stařec pozval k sobě dělníka Kosmu na návštěvu.

— Nemohu se, dědečku, od domu odloučiti; jest mi hlídati statek hospodářův. Hospodář mne nepustí! — odmítal Kosma.

Stařec šel za hospodářem, za Damiánem.

— Račte, Damiáne Ivanoviči, přijít ke mně na návštěvu.

— A kde tě najdu, dobrý člověče?

— Slyš: jdi po této cestičce na stranu východní a dívej se: teče říčka, u říčky háj březový, a v háji stojí můj dům.

Damián přislíbil starci, poděkoval mu, vyvolil si den, zanechal dům Kosmovi, aby jej hlídal, a sám vyšel hledati starce. A jak řekl stařec, na straně východní, v březovém háji u říčky uviděl Damián dům a podivil se: v háji stál dům velmi veliký.

Vyšel stařec, aby přivítal hosta.

— Milý Damiáne, pročpak jsi nevzal Kosmy s sebou na návštěvu? — a uvedl hosta do domu.

V domě světlo, v domě jako v chrámě Božím: jasno, svíce hoří nezhasínající, a na dubových stolech všeliká jídla cukrová.

Stařec usadil hosta za stůl a hostil ho. Jedl a pil Damián a jidel neubývalo, všecko zůstávalo jako nedotčené. A noc minula jako mžiknutí oka: Damián ani nepozoroval, že nastal den.

Damián vstal a děkoval hospodáři.

— Milý člověče, zůstaň ještě noc, — zdržoval ho stařec, — dnes jsi přenocoval za Kosmu, to byla noc Kosmova, teď přenocuj za sebe!

Zůstal Damián i druhou noc; po celý život chtěl by u starce zůstat. Stařec ho však nenechal ve světlých, bohatých pokojích, ale odvedl ho do jiných.

Řídce rozestavené tenoučké svíčky svítily v koutech, bylo tam spíše tma než světlo. Damián se již nudil, a vzpomínaje na dům, na ženu, na hospodářství, ještě více se nudil, a vzpomínaje minulé, první noci, stěží noc probděl. Dne se sotva dočkal.

— S Bohem, dobrý člověče, nemohu déle u tebe zůstat, půjdu domů.

Stařec ho však nechtěl propustiti.

— Já jsem u tebe nocoval tři noci, nocuj i ty u mne potřetí! — a nepropustil ho.

Zůstal tedy Damián i třetí noc. Stařec ho však nenechal v šerých pokojích, ale zavedl ho dolů, do místnosti tmavé, ošklivé, hrůzu budící, a tam ve tmě ho postavil do kolísavého košíku.

Košík se houpá a kolébá nad bezednou řekou: tam ozývá se nářek, výkřiky a pláč neútěšný. Damián nevěděl, jak přišla noc, a steskem div nezemřel.

Když rozbřeskl se den, vyvedl stařec Damiána z temného vězení a vedl ho šerými pokoji do světla, do bohaté, světlé světnice, do oné, v níž přenocoval poprvé.

Damián klesl starci k nohám.

— Hospodine, Hospodine, Bože můj, nelze-li mně vyměnit si můj život tohoto světa za tento život onoho světa?

— Bude-li Kosma s tebou měnit, vyměň si jej!

— řekl stařec a propustil Damiána domů.

3.

Vrátil se Damián do domu svého, k svému hospodářství. Dům jeho i hospodářství neporušeny: dělník Kosma uchránil všeho jeho statku.

— Bratře můj Kosmo, — prosil Damián, — vyměň si svůj život onoho světa za můj tohoto světa, vždyť jsem bohat, všechno mám, čeho se ti zachce!

Kosma svolil.

— Vyměním si s tebou život, ale ty se nemíchej do ničeho, když já budu hospodářem.

I stal se Kosma bohatým, a bohatý Damián chudým. Kosma byl hospodářem a hospodář Damián dělníkem. I bylo Damiánu žítí bídně; těžko žítí v těžké práci: nenají se, nevyspí se, a vždy skoro o hladu.

Kosma otevřel dveře domu svého a dům naplnil se hostmi. Od rána do večera, od večera do rána, po celičkou noc byly u Kosmy hody a radovánky: tančili, veselili se, hýřili. Kdo chtěl, mohl přijít ke Kosmovi a vzít si, co chtěl. Brzy nezbylo nic z hospodářství a z bohatství jeho; Kosma ve se le rozplýtvat všechno své bohatství.

Posléze odvrátili se od něho boháči a chudí odešli od něho, a v domě jeho nezůstalo živé duše.

— Jsi ty pěkný, Kosmo, kam jsi to dopracoval: já jsem měl tolik majetku a tobě zbyl jediný bochník chleba! — vyčítal Kosmovi dělník jeho, bratr jeho Damián.

Jediný bochník chleba zůstal Kosmovi.

Kosma po tři dni ani sousta do úst nevzal, očekával hosti, aby se o poslední majetek s nimi rozdělil. Nikoho se však nedočkal, hosté nepřišli.

Třetího dne posléze objevil se host.

Zaradoval se Kosma, usadil hosta za stůl a bochník chleba před něj položil.

— Jez, milý hoste, jez, drahý, nemám nic, co bych ti ještě dal.

I vzal host chléb, požehnal jej, rozlomil a podal Kosmovi; a vzal číši s vodou, požehnal ji a dal Kosmovi pít.

Pil Kosma a jedl s hostem.

— Buď pochválen Pán, jenž přišel ke mně!

I odešel host, a Kosma šel ho vyprovodit...

A na věky odešel tam...

**V pustém domě zůstal Damián na pusté zemi:
začni nový život a žij: dobře či špatně, jak dovedeš.**

1.

Oné noci, kdy měl se naroditi Kristus, jela Bohorodička s Josefem do města Betléma.

Cestou se s ní stalo cosi divného: dala se náhle do smíchu a do pláče. Josef zastavil koníčka. Myslí si stařec: „Pomátla se snad Marie, či se bojí vlků?“ Vlků bylo v těch místech mnoho.

Ale Bohorodička mu řekla:

— Vidím, dědečku, dva lidi: jeden člověk se směje, a s tím se raduji; bude míti velikou radost; druhý člověk pláče, a s tím se rmoutím; bude míti veliký zármutek.

Stařec neporozuměl slovům Bohorodiččiným, ale zapamatoval si je, neboť předpovídala zemi i radost velikou i zármutek těžký.

Bohorodička jela do města Betléma. Jeli k soupisu. Konal se tehdy soupis všeho obyvatelstva, a každý byl povinen dostaviti se do města, ve kterém byl zapsán.

Bylo v zimě. Zima byla sněživá, sněhu napadly celé hory. Koníček s námahou jen prodíral se zá-

vějemi. Josef by se nebyl vydal na cestu tak dalekou, bál se však neuposlechnouti: byl vydán od krále přísný rozkaz, aby se každý do města dostavil.

Josef byl stařeček vetchý, za mlada tesařil, nyní však již sekerou nesvládne. Stařec počítal, že do večera dorazí do města, ale zabloudil. A noc překvapila je v poli.

Byla noc jasná, hvězdná, a silný mráz.

Bohorodička nevystoupila ze saní, bylo jí zima. Stařec kráčel za koníčkem a rukavicí pobízел Siváka.

Jeli.

Najednou pocítila Bohorodička, že přišla její chvíle.

Co tu děláš? Kam se děje v noci uprostřed polí?

Chvála Bohu, stranou cesty u lesa stojí chyše.

Stařec uvázal koně. Vešli do chyše. V chyši kůň stojí a vůl, více ani živé duše. Pastýři hlídali stáda za ohradou.

Chvíle se blíží, pomoci třeba.

Bohorodička posílá Josefa, aby jí přivedl babičku.

Kde pak v poli najdeš babičku?

Šel stařec cestou nevěda sám, kde babičku hledati.

A když se Kristus narodil, ozářila se chyše.

V chyši bylo jasno, jako by slunce bylo vyšlo.

Bohorodička vzala Syna do náruči, zdvihla Ho a uložila na slámu do jeslí jako do kolébky.

Kůň a vůl uviděli Pacholátko a přistoupili k němu: poznali Krista; dýchali na Něho a zahřívali Ho svým teplem. Pacholátko hrálo si s nimi a něžně je hladilo.

Oni pak stále dýchali a zahřívali Je svým teplem.

Pacholátko jim děkovalo a žehnalo těžkému jejich životu koně i vola.

Šel Josef polem, klopýtal; oči jeho již nic neviděly a nohy neposlouchaly, byl velmi stár. Jal se volati. Ale kdo pak se ozve uprostřed pole!

Jenom hvězdy září a je tak jasno, jako by hvězdy nad zemí zpívaly.

V tom spatřil stařec, že proti němu stařena běží, přes závěje běží. Zavolal na stařenu. Stařena sotva dechu popadá.

Jest z města Betléma. Jmenuje se Salomonida. Uložila svého vnoučka, Peška nezbedného, a sama se ukládala na lůžko, — člověk jest po práci za celý boží den utrmácen! — ale jenom přivřela oči, slyšela, jako by ji někdo volal.

— „Jdi prý, Salomonido, do pole, je třeba tvé pomoci!“ Tak jsem se strachem otrásla, vyskočím a běžím.

Josef se zaradoval a vedl stařenu k chyši.

Starci spěchají. Ale v chyši jest světlo, jako by tam slunce bylo vyšlo.

I uviděli starci Pacholátko, poznali Krista, a neodvažují se přiblížiti. A Pacholátko jim z jeslí rukou kyne a žehná jim.

I požehnalo Pacholátko staré babičce Salomonidě i tesaři Josefovi, jenž přijal k sobě Bohorodičku, žehnalo jejich těžkému, namáhavému životu.

Za ohradou hlídali pastýři ovce před vlky. Vlků bylo v těch místech mnoho. Pastýři se v noci báli a vyprávěli si strašidelné pohádky, aby se tak tuze nebáli.

Tu vstaly ovce a šly k průseku pítí. Ale nepily... postavily se kolem průseku, pozdvihly hlavy k nebi a tak zůstaly.

Nikdy se ještě nic podobného nestalo. Co je tam? Či snad ovce strachem před vlky tak ztrnuly?

Pastýři se šli podívat. Vzhlednou k nebi a s nebe volá na ně anděl.

— Co vy, pastýři, stojíte, Kristus Vykupitel se narodil. Pospěšte rychle do chyše. V chyši leží Kristus v jeslích.

I objevilo se mnoho andělů, a bylo jich tolik, jako hvězd na nebi.

— Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle! — zpívali andělé kolem anděla, jenž zvěstoval pastýřům, že se narodil na zemi Kristus Vykupitel.

Celé nebe vířilo.

Ovce stály u průseku, zdvihly hlavy k nebi a hledí.

Vzali pastýři po jehňátku a pospíšili k chyši. Ovčáčtí psi za nimi.

A v chyši světlo, jako od slunce.

Uviděli pastýři Pacholátko, Krista Vykupitele, jak řekl jim anděl, položili jehňátka, a poklonili se k zemi. Pacholátko pohlédlo na ně a jehňátka pohladilo. Pohlédlo Pacholátko na pastýře a žehnalo jim, požehnalo těžkému jejich životu pastýřskému.

Pastýřové vrátili se ke svým stádům. Pastýřští psi za nimi.

Pastýřové zpívali s anděly jako andělé:

— Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle!

Proti nim šli vlci. Ovec se však nedotkli, anděl jich zatím střehl. Vlci šli k chyši a ustoupili pastýřům s cesty.

I zvířata patrně cítila, že se na zemi narodil Kristus.

Tam kdesi za požáry, za dýmy, za lesy, za širokými řekami, za lenivým močálem u Ledového mo-

ře, u Okeánu, kde vítr až k nebesům zdvihá mo-
dravé ledy, v chladné a mračné zemi čarodějů, za-
rachotily a zaduněly uprostřed noci kouzelnické
bubny. Tři moudří lopařští králové-mudrci spa-
třili na nebi Kristovu hvězdu. Poznali hvězdu Kri-
stovu: moudří králové, očekávající ji po celý život,
předpovídali ji. A vzavše dary, bez služebnictva a
sobů vydali se mudrci za okřídlenou hvězdou.

Hvězda Kristova vedla mudrce do města Jeru-
saléma.

2.

Mnoho lidí sešlo se k soupisu do Betléma, ještě
více však do královského města Jerusaléma. Měst-
ské brány se nezavřely po celou noc. Na ulicích bylo
hlučno jako o výročním trhu.

Z rána v den narození Kristova objevili se na
cestě z Betléma do Jerusaléma dva poutníci. Nebyli
to obyčejní poutníci: byl to *kůň a vůl*.

Šli bez poháněče, šli po cestě přímo do Jerusa-
léma. A vešedše do města ubírali se ulicemi. Dý-
chali, jako dýchali v noci, zahřívající Pacholátko-
Krista v chladné chyši.

Pobuda jakýsi hodil po nich kamenem, ale ká-
men sklouzl po nich jako peříčko: ani ho neucítili
a nezachvěli se.

Šel kůň a vůl ulicemi a dýchali. Oči jejich byly
jako lidské a jasné. A kdyby mohli mluvit, řekli
by — neboť přinášeli zvěst o Narození! — řekli by,
že v noci narodil se Kristus, Vykupitel, oni že Ho
viděli, a že jim požehnal.

Jurodiví, poutníci a šílenci potkávající koně
a voła, klaněli se jim.

Prošedše celé město, kůň a vůl za mýtem měst-
ským zmizeli.

Šli dále po cestě, jakož i nyní chodí, a budou choditi po cestách, pokud se neskončí země. A v hodině poslední promluví... promluví němý a požehnaný kůň a vůl.

K večeru téhož dne objevili se v Jerusalemě betlémští *pastýři*; byli čtyři.

Chodili slavnostně vyzdobenými ulicemi, a zdálo se, že nevidí ani neslyší, co se děje před očima jejich. Zastavovali se na náměstích a sborem zpívali uprostřed veselí teskně a nepochopitelně.

Zpívali andělskou píseň:

— Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle!

Jurodiví poutníci a šilenci, hledíce upřeně do nebe jako ovce, obklopovali pastýře, a najednou s šíleným křikem, úpěním a smíchem rozezpívali se s pastýři:

— Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle!

Hlučící náměstí vířilo jako tiché hvězdné nebe.

V noci zmizeli pastýři za městským mýtem.

Šli dále po stopách koně a vola, jakož i nyní chodí zpívající andělskou píseň, a budou tak choditi s andělskou písní, pokud se neskončí země. A v hodině poslední budou uslyšeni, požehnaní pastýři betlémští.

Zapadl kůň i vůl, zmizeli pastýři a skončila se noc.

Na úsvitě příštího dne byla v Jerusalemě zpozorována vetchá *stařena*. Stařena chodila po ulicích a nebylo lze jí porozuměti, o čem mluvila a na koho ukazovala: stále jako by dítě chovala, a chovajíc konejšila a hýčkala vlídně, a náhle padala

na kolena a plakala — neplakala však zoufale, ale radostí.

Byla to babička, stará Salomonida a vypravovala o Narození: ukazovala, jak nosila Pacholátko-Krista a jak Je chovala na svých starých, udřených rukou, jež v životě svém přijaly mnoho pacholat.

Jurodiví, poutníci a šílenci chodili za stařenou, a když ona s pláčem padala na kolena, opakovali s pláčem její nepochopitelná slova.

Tmavá ulice vířila jako hvězdy na jasném nebi.

Obešedši město, odešla Salomonida za městské myto.

Šla dále po cestě, jakož i nyní chodí, vypravujíc o Kristu-Pacholátku, plačíc při tom radostí, a bude choditi po cestách a plakati, pokud se neskončí země. A v hodině poslední bude jí porozuměno, popožehnané staré babičce Salomonidě.

Veliký Jerusaleém, město královské, stal se obezřelým.

Od Ledového moře, od Okeánu, kde vítr až k nebesům zdvihá modravé ledy, přes močály, řeky a lesy, skrze požáry a dýmy ubírali se tři lopaťští králové-mudrci za okřídlenou hvězdou Kristovou.

Dnem i nocí, toliko hvězdu vidíce, necítíce únavy ni hladu, nevšímajíce si cesty, šli mudrci přímo, kam vedla je hvězda.

Otřepán a rozedrán byl královský jejich šat, cáry jako žebrákům visely jim s ramen, a toliko koruny královské na hlavách jejich zářily jako hvězdy.

Třetího dne přivedla hvězda mudrce do Jerusalema. Hvězda se zastavila nad královským městem a zmizela.

Když pak se objevili na ulicích jerusalémských tři králové-mudrci a vyptávali se, kde se narodil

král Kristus, jehož hvězdu viděli, bylo královské město vzrušeno.

— Kde se narodil Kristus, Vykupitel světa? — tázali se mudrcové zastavující mimojdoucí, — kde se narodil král?

— Nemáme krále, kromě Heroda, — odpovídali králům-mudrcům, — a neznáme jiného krále, kromě Heroda a syna jeho Archelaa.

Ne Archelaa, syna Herodova, ne krále Heroda — Krista krále, který zvítězil nade všemi králi a opanuje všechna království na zemi, Krista krále, Vykupitele světa, hledají moudří králové-mudrci.

Vytrvale, jako mudrcové za okřídlenou hvězdou, chodili za mudrci jurodiví, poutníci a šilenci. A když se mudrcové dotazovali na Krista, Vykupitele světa, trnuli očekáváním.

Odpovědi se jim nedostalo.

Z ulice do ulice, z domu do domu, od úst k ústům letěla městem zvěst o lopařských králich-mudrcích a o hvězdě, která je vedla, i o narození krále Krista, krále, který zvítězí nade všemi králi; a když byla obešla všechna náměstí a křižovatky, pronikla k večeru i za vysoké, nepřístupné zdi královského zámku.

Král Herodes byl pobouřen.

Rozkázal přivést krále-mudrce.

I byli mudrcové přivedeni ke králi Herodovi. Herodes vyšel k nim.

Spatřivše Heroda, otázali se ho, jako se byli tázali celý den mimojdoucích, po králi Kristovi.

— Kde se narodil král?

— Já jsem král! — odvětil Herodes mudrcům.

Byl nevysoké, hubené postavy s malou hlavou na krátkém, v poměru k ramenům tlustém krku, mžoural ulekánýma očima a mluvil neobyčejně hlučným basem.

Tato neobyčejnost klamala a překvapovala lidi.

Ale lopařští králové nedali se překvapiti: lopařští králové poroučeli větrům, zdvihali bouři, měli moc pohybovati mořskými ostrovy, vysílali šípy, živé proměňovati v kámen, nahlížeti v tajné skutky, věděli svým tajným uměním, co se děje na zemi i na moři, ano i v dalekých zemích cizích národů.

Lopařští králové neznali strachu.

Jako mudrci po celý život očekávali Kristovu hvězdu a dočkali se jí.

Lopařští králové neznali strachu.

Cestou necestou šli za okřídlenou hvězdou; ve dne v noci, vidíce toliko ji, necítíce únavy ni hladu, nevšímajíce si cesty, ušli noční pout ve třech dnech.

— Kde se narodil král Kristus? — znovu se otázali mudrci krále.

Herodes držel v ruce pohár. Pozdvihl pohár po královském obyčeji na počest slavných lopařských králů-mudrců.

Nad královským zámkem vyšla hvězda a zastavivši se v okně naproti mudrcům, zažehla hvězdy na jejich královských korunách.

A hvězdy hleděly i z očí mudrců.

— Kde se narodil král Kristus? — otázali se mudrcové potřetí, — On zvítězí nade všemi králi a opanuje všechna království, všechny země!

Pohár vypadl z rukou Herodových.

— Jděte, králové, — řekl Herodes a všecek se třásl, — jděte, a až se dovíte o Pacholátku-Kristovi, navraťte se do Jerusaléma. Já první půjdu a pokloním se Jemu.

Slíbivše, že se navrátí do Jerusaléma a povědí Herodovi o Pacholátku-Kristovi, vyšli mudrcové ze zámku.

I spatřili opět hvězdu Kristovu a zaradovali se.

A hvězda je vedla z královského města Jerusaléma do Kristova města Betléma.

Šla okřídlená hvězda Kristova a za ní se ubírali mudrcové.

Daleko v poli zůstal zástup, který je doprovázel za mýto městské. Ani královští vyzvědači jich nedohonili.

Kroužila-li hvězda, mudrcové ji sledovali. Zahнула-li hvězda s cesty nad les, mudrcové zahnují též do lesa za ní.

A tak šli mudrcové i lesem i polem i cestou. Nastala mrazivá noc.

Noc byla hvězdná a silně mrzlo.

Sníh pod nohama vrzal.

A hle! hvězda, přešedši řeku, zastavila se nad lesem za ohradou a tiše se snesla nad chyší.

V chyši bylo světlo, jako by tam svítilo slunce.

Uviděli mudrcové Pacholátko a podali Mu dary: zlato, žezlo kostěné a kaši a poklonili se Mu.

Pacholátko-Kristus dlouho hledělo na dary, na zlato, žezlo kostěné a kaši. A přijavši dary, požehnal mudrcům — požehnal těžkému životu králů, očekávajících Kristovu hvězdu.

Hvězdami se naplnila těsná chyše.

Andělé zapěli:

— Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle!

Jas hvězd oslepil oči mudrců.

Ze sboru andělů vystoupil hrozný anděl, a zrušiv přísahu, danou Herodovi, zapověděl mudrcům navraceti se do Jerusalema.

— Nechoďte k Herodovi, mudrcové! — řekl hrozný anděl mudrcům, — vraťte se jinou cestou: zle smýšlí král, chce zahubiti Pacholátko!

A hrozný anděl zmizel ve sboru andělů.

Mudrci procitli.

Bohorodička držela na rukou Syna Krista a chystala se na cestu. Josef připravoval saně a rozmlouval se Sívákem. A usadiv Bohorodičku s Pacholátkem do saní, máchl stařec rukavicí.

I běžel koník po cestě do země cikánské, jak byl rozkázal Josefovi anděl, do Egypta.

Hvězda se vznášela před nimi nízko nad zemí, svítíc Kristovi na cestu do dalekého Egypta.

Andělé zpívali:

— Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle!

Celé nebe vířilo.

Mudrcové jako vichr letěli skrze požáry a dýmy, přes lesy, řeky, močály, mimo královské město, mimo Heroda k Ledovému moři-Okeánu, do své Lopařské země, do chladné, mračné země čarodějů.

A tam, ve své pusté, věštecké zemi, načrtavše Kristovu hvězdu na své věštecké, kouzelnické bubny, zdvihli se jako modravé ledy a pluli po Ledovém moři, po Okeánu, tiše odcházejíce se země do života věčného u věčný klid.

Veliký Jerusaleém, královské město bylo vzrušeno.

Vyprovodiv mudrce, Herodes tajně hleděl oknem na cestu k Betlému, jak ve večerním soumraku jako hvězdy zářily na ní královské koruny lopařských králů, a všecek se třásl.

„Mudrcové naleznou Pachole-Krista, navrátí se do Jerusalema a povědí mu o Pacholeti, a on, král, první půjde pokloniti se Kristu — neobraceje hlavy a všecek se třesa, Herodes se náhle rozchechtal hlučným basem, — on první půjde se pokloniti Kristu... A než se rozední, nebude již mezi živými

Krista-krále, který zvítězí nade všemi králi a opakuje všechna království, celou zemi!“

— Já jsem král! — opakoval Herodes třesa se všecek a chechtal se.

Po celý večer hlídal král mudrce, skryt u okna; třásl se a stále se chechtal.

Nastala noc.

Mudrcové se nevraceli.

Královští vyzvědači přinesli zprávu, že mudrcové v Betlémě zmizeli.

Nikoli, nezmizeli mudrcové. Oklamali ho. Posměch si ztropili z Heroda-krále.

Nemá král, koho a nač by čekal.

„Žije Kristus! On zvítězí nade všemi králi, zvítězí nad králem Herodem, zabere všechna království, zabere i království krále Heroda!“

Král se rozzuřil. Dupal a křičel a plakal, jako dítě, zármutkem, slabostí, zlostí.

I rozkázal král Herodes svému vojsku, aby šlo do Betléma a tam zahubilo všechna pacholeta, všechny chlapce do dvou let.

Rachot bubnů a zvuk trub zahřměly uprostřed noci v královském městě Jerusalemě. Náměstí byla přeplněna lidem. Lidé zděšeně pobíhali ulicemi, jako by hořelo.

S hudbou a písněmi odcházeli žoldnéři, plníce vůli královskou, do Betléma po krvavé práci.

Byla noc hvězdná a silně mrzlo.

Sníh pod nohama vrzal.

Dorazivše o půlnoci k Betlému, vešli žoldnéři s hudbou a písněmi do města.

Nastala řež.

Děti nic nevěděly. Neznaly žádných králův, ani krále Heroda, ani syna jeho Archelaa. Neznali přísah ani zákazů. Sotva mluvití uměly. Mluvíly po

svém, i na svět se dívaly po svém, svýma očima. Usmívaly se, jak se toliko děti usmívají. Plakaly, smály se a hrály si.

Nebylo na zemi děsnější noci a děsnější noci nebude, jako byla ona noc v Betlémě o svatých dnech Narození Kristova.

Žoldnéři vnikali do domů, rvali kojence od prsů mateřských, škrtili je, jiné z kolébek vyhazovali a spících botami rozdupávali.

Děti se probouzely křikem a nic nechápajíce, samy nastavovaly šíje žoldnéřským šavlím.

A byly zabíjeny na místě.

Děti, nic nechápajíce, chytaly ručičkami lesklé žoldnéřské šavle, jako hračky.

A byly zabíjeny na místě.

Žoldnéři vytahovali děti na ulici jako kořata, drtili je kopyty koňskými, věšeli, probodávali píčkami, roztrhávali, topili v průsecích, připalovali jako krysy a vrhali do ohně.

Hluboké závěje sněhové tály od horké dětské krve a pokrývaly zemi ledovou kúrou.

Hvězdy nalévající se krví, hasly.

A žoldnéři již neuvažovali, jaké děti a do kolika roků mají býti pobity.

Kdosi, zle uživ soupisu, rozšířil mezi betlémskou chudinou, která se krčila v koutech a komůrkách, pověst, že v noci přijdou zapisovati děti na slavnost s vánočním stromkem.

Starší děti nespaly oné noci: čekaly. A když přišli žoldnéři, děti běžely jim vstříc myslíce, že jich přišli zapisovati na večerní slavnost s vánočním stromkem!

Pefka, vnouček Salomonidin, který celý večer byl na stráži, zdříml si na prázdné babiččině po-

steli. V noci uslyšel ve spánku hluk na ulici; procitl a myslil si: — „Již volají!“ — a vyběhl na ulici.

Volá Pefka na vojáky:

— Na mne nezapomeňte! a div nepláče klučik: nikdy ještě neviděl vánočního stromku.

Žoldněř uchoпил Pefku.

— Nezapomenem, — povídá, — nezapomenem! — podřizl mu hrdlo jako kuřeti.

Rachot bubnů, hlahol trub, ani hudba nemohly přehlušiti zoufalého nářku a výkřiků matek, ani dětského stenání a žalostného dětského pláče.

Kamenným srdcem zachvěje žalostný dětský pláč!

Do svítání trvala řež v Betlémě a v předměstích. Čtrnáct tisíc nemluvnat bylo v Betlémě utraceno.

Splnivše vůli královu, vysílení krvavou nocí, opustili žoldněři Betlém a vrátili se do Jerusalema, zanechávajíce krvavé stopy na cestě koně a vola, pastýřův i staré babičky Salomonidy.

Hřměla hudba pobízejíc krví zbrocené nohy.

Výkřiky, úpění a kletby matek šílených bolem letěly za nimi.

Daleko od Betléma rozléhal se pláč a proklínání po všech cestách.

Kamenným srdcem zachvěje zoufalý mateřský pláč!

Koník frkal. Josef slezl se saní a poslouchal. Starci se zdálo, že sama země křičí.

I vzpomněl si Josef na slova Bohorodiččina a porozuměl jim, předpovídajícím zemi i radost velikou i zármutek těžký.

„Vidím dědečku, dva lidi: jeden člověk se směje, a s tím se raduji, bude mít velkou radost; druhý člověk pláče, a s tím se rmoutím; bude mít veliký zármutek.“

A král Herodes po dlouhé noci, neklidné a bezesné, uvítal bílý den, chodil prázdným zámkem mhouře ustrašené oči, chechtal se neobyčejně hluchně, jsa šťasten, že zahubil Pacholátko-Krista.

PARALIPOMENON

Žil kdysi dosti zámožný člověk, dobrý hospodář. Měl rodinu: ženu a děti. Žili v míru a shodě: nebylo u nich sporů ani křiku, nic takového. Ivan vždy při domě, byl dobrý hospodář! — staral se a pracoval. Neměl ani kdy, aby se na člověka podíval, natož aby s některým promluvil, vždy jenom v práci a vždy pracoval. Ale hospodyně byla docela jiná: svým utrhne a cizím dá, žena dobrosrdečná.

Byl svátek: Ivan se ženou šli do kostela, vyslechli velikou mši a pomodlili se. Modlili se každý za své, a Ivan vždy za své záležitosti, vždy za hospodářství prosí Boha. Vrátili se z kostela a zasedli k obědu.

Za oběda Ivan jako by zdřímł, a zdálo se mu, že Maria Nanebevzatá, Královna Nebeská, nad stolem stojí, i sebe jako by viděl i ženu hospodyní: žena má zlatou korunu.

Procitl Ivan a od té chvíle přemýšlel, proč má jeho žena zlatou korunu, a proč on nemá nic? I přemýšlel o svém životě zámožném, namáhavém a plném starostí, a čím více přemýšlel, tím častěji si říkal, že život jeho, namáhavý a zámožný, není správný, není pravý, a za takový život že nemůže dostatí koruny zlaté.

„Vzdám se bohatství, budu žít jako podruh, půjdu za dělníka!“ rozhodl se Ivan.

Opustil Ivan majetek svůj, dům, ženu i děti, zanechal jim vše, všecek majetek svůj, nic s sebou nevzal a odešel v tom, co měl na sobě.

Kdesi daleko vstoupil jako dělník k hospodáři, a konal všechny práce. Hospodář si ho oblíbil: vykonal vše, ke všemu byl ochoten, i do vody skočiti, a kamkoli byl poslán, vše správně vyřídil. Ale nelíbil se hospodyni, šla a u hospodáře ho pomluvila.

— Hleď, — pravila, — máš tady Ivana skoro rok a on na mne přiběhl, košili mi roztrhal a sarafán, celou mne rozškubal a tělo poštipal.

Hospodář zavolal Ivana.

— Proč to, Ivane, děláš?

Přisvědčil a přiznal se, jako by byl opravdu zhřešil: vzal na sebe vinu.

Hospodář se rozhněval na Ivana a za trest vsadil ho do tmavé místnosti, do chladné kobky. Tak se rozhněval, že zakázal ho vypustiti.

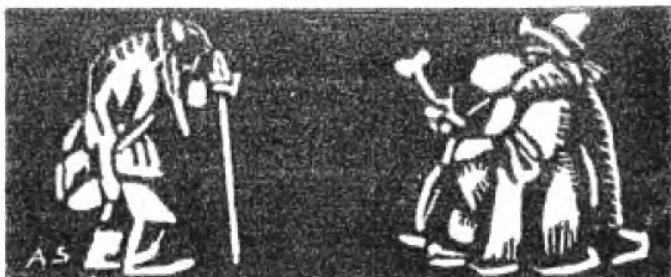
Ivan tam také zemřel, v oné tmavé místnosti bez potravy a v zimě, s cizí vinou na duši.

Ivan zemřel.

Vůně kadidla rozšířila se celým domem. Šíří se domem, vniká do všech pokojů, a nikdo nemůže se dovtípit, odkud vychází ona vůně.

— Co jest to? — praví hospodář, odkud u nás tato vůně kadidla? — a vzpomínajíc se, vzpomněl si na Ivanušku.

Tu teprve se přiznala hospodyně, ale pozdě: mrtvý leží tu Ivanuška, svatý člověk.

Žil člověk velmi bohatý: když usedl za stůl, jedl a jedl, že sotva od stolu vstal, tolik jídla měl.

Ve shodě, v nadbytku a svornosti žil boháč s rodinou: žena byla dobrá hospodyně, děti statné, radost se podívat! synové i dcery.

Chudáků neměl v lásce, bídného našince do domu nevypustil. Ale žila v jeho domě nemocná stará teta, kterou trpěl z nouze: stařena se modlila za jeho duši. Na duši svou tedy pamatoval, všechna čest: byl hospodář nábožný.

Hospodářství jako naplněná číše. I za duši jest prosebník. Čeho lze si ještě přát? Zachtělo se boháči, aby sám Bůh přišel k němu na návštěvu. Šel tedy do kostela, aby Boha k sobě pozval.

Přikázal boháč rozestříti koberce od domu do kostela, dal sloužiti mši, vrátil se domů, usedl k oknu a čekal. Čekal až do večera.

Čekal marně, nikdo nepřišel.

V noci zemřela nemocná stařena.

Pohřbili tetu, zádušní mši dali za ni sloužiti — vždyť se za duši modlila! Ale Boha není a není — na návštěvu nepřichází.

Na večer pohřebního dne přišel do domu žebravý stařeček. Prosil o nocleh.

Boháč nechtěl žebráka vpustiti, ale rozmyslíl se a vpustil ho. Stařeček o vodu prosí, aby se napil, a prosí i o večeři, pro Krista. Dali žebrákovi ohlodati kost od večeře a na noc ho uložili do komůrky, v níž zemřela tetka.

Stařeček přenocoval, poděkoval hospodářům a odešel svou cestou.

Boháč neustává, co chvíle oknem vyhlíží: na cestu se dívá, Boha vyhlíží, Boha na návštěvu čeká.

Čekal marně, nikdo nepřišel.

Po marném čekání boháč ulehl. V noci zjevila se mu ve snu nebožka teta, činila mu výtky: proč uložil žebráka starého do její dusné, těsné komůrky?

— Do kostela jsi šel, — vyčítala mu teta, — zval jsi Boha na návštěvu, koberce jsi prostíral, mši jsi dal sloužiti, ale Boha jsi přehlédl. Čím jsi starce uhostil? Kost jsi mu hodil jako psovi! Vždyť to sám Bůh u tebe byl, sám Bůh přišel k tobě na návštěvu.

Boháč se probudil, zarmoutil se a zaplakal, že bídně přijal takového hosta. Ale nedalo se již nic dělati. Zbývalo jediné: dohoniti starce, vrátiti ho a všechno napravit.

Šel tedy boháč hledati žebráka, hosta svého, a všude se doptával lidí, zda-li ho neviděli?

— Neviděli, — odpovídali.

Nikdo žebráka neviděl. Boháč neustává, dále jde, dále od domu, a stále se doptává na svého hosta. A tak opustil boháč dům svůj, rodinu i bohatství a nikdy se již do svého domu nevrátil.

Žil člověk velmi chudý, ale žebrati se styděl. Často celý den neměl co jísti... ani sousta do úst, ale nějak přetrpěl den a nikomu ani slovem se nezmínil. Všecko ubožák mlčky snášel. Však je lépe v bídě mlčeti. Nikdo nemá kdy se tebou zabývat! Akdo by měl do toho chut? Každý má dosti své práce a svých starostí — každý ať myslí na sebe! Patrně to již Bůh tak zařídil.

Přišly Velikonoce, a ubožák ani ohně nemá, nemá čím v peci zatopiti. Co dělati? Dodával si odvahy ubožák, ale neměl již síly, aby odolal: byl již velice sklíčen a zarmoucen. Pokořil se a šel k sousedům prositi. Nikdo však mu nechtěl ohně dáti. Chodil ubožák z domu do domu. Nikdo mu ohně nedal.

Byla již noc Kristova, zvony se rozezvučely, když ubožák vešel do poslední chalupy.

V peci bylo zatopeno. V jizbě nebylo nikoho, jenom na lavici ležel umrlec.

Ubožák se pomodlil a přisedl na lavici. Bylo mu pojednou tak hořko a smutno: i budil nebožtíka, jal se s ním rozmlouvati.

Umrlec se zdvihl:

— Čeho si přeješ?

Ubožák požádal o oheň.

Nebožtík vstal, přistoupil k peci, nabrav okov uhlí, podal mu okov a řekl:

— Až přijdeš domů, vysyp na stůl! — a zase se položil na lavici.

Ubožák pln nevýslovné radosti uchopil okov, vyběhl ze dveří a běžel, co mu nohy stačily.

Přiběhl do jizby a vysypal uhlí na stůl, jak mu nařídil nebožtík.

Náhle jizba zazářila jasným ohněm, a v jasném ohni objevilo se zlato: byl ho plný stůl, samé zlato.

Ráno se sousedé dověděli. Všichni přišli k ubožákovi, záviděli mu: přišli se zeptati, odkud se vzalo u něho takové bohatství.

— To *on* mi všechno dal! — a vyprávěl ubožák, jak v noci Kristově v poslední chalupě probudil se umrlec a dal mu ohně, a jak se z ohně stalo zlato.

Na večer sešli se lidé ze všech chalup a celá obec šla si pro oheň do umrlcovy chalupy.

V peci bylo zatopeno, na lavici ležel nebožtík; obklopili umrlce a celá obec ho budila.

Nebožtík se zdvihl:

— Čeho si přejete?

— Dej nám ohně!

Nebožtík vstal, přistoupil k peci, nabral okov uhlí, podal jim okov a řekl:

— Nevysýpejte na prostřed vsi, ale až přijdete domů, položte uhlí do prostřed jizby! — a zase se položil na lavici.

Každý uchvátil po uhlíčku a spěchal domů; nesl jej v dlaních, aby tak vzácného majetku neztratil.

A jak nebožtík kázal, položil každý svůj uhlíček doma do prostřed jizby.

Náhle zazářil v jizbách jasný oheň, oheň zachvátil stěny — vyrazil dým, vyšel požár, a požár tak strašný, že všechno do základů shořelo.

Ne pohádku vypravuji, ale pravdu.

Šel žebravý stařec, otrhaný; jediný kaftan měl na ramenou, i ten byl plný záplat. Přišel žebrák k jistému hospodáři a prosil o almužnu. Hospodář mu dal almužny: byl člověk dobrý a chudým pomáhal. Žebrák požádal i o nocleh. I na nocleh ho hospodář přijal: jak by nepřijal, stařec je churavý, a kam by také šel ubožák: noc přede dveřmi a on má jenom kaftan na ramenou a i ten plný záplat. V noci se žebrák roznemohl, k ránu bylo hůře, — jen duši vypustit! — poležel si a za krátko zemřel.

Hospodář nevěděl, co počítí s kaftanem, přemýšlel, jak se zbaviti takového zboží: kaftan byl ušpiněný, a záplata na záplatě. V peci se topilo, hospodář vzal kaftan a hodil jej do pece. Oheň zhasl.

„Dobrá, — pomyslí si, — hodím jej do řeky!“

Vzal kaftan a šel s ním k řece. Ponořoval jej do vody, ale nemohl ho potopiti: kaftan nechtěl ke dnu a voda ho neodnášela.

Hospodář se vrátil domů.

„Počkej, — myslí si, — podívám se, jaká podivná věc jest tento kaftan.“

A kaftan: záplata na záplatě a tak špinavý, že bylo odporo, vzíti jej do ruky.

Rozpáral záplatu a na podlahu se vysýpaly peníze. A kolik záplat rozpáral, s každé záplatečky se peníze jen sypaly. Vypáral peněz hrůzu! Počítal je, napočítal tisíc.

Celý tisíc! Co s tolika penězi? Nevěděl hospodář, co s penězi počítí.

I stalo se, že šel mimo dům mrzák pocestný, stařeček moudrý, dívá se a poslouchá. Hospodář ho zavolał, a pověděl mu, co a jak bylo.

— Kam, — táže se, — s těmi penězi?

— Vezmi peníze, — řekl mrzák, — jdi na trh, kup svini a krm ji, pokud ti peníze stačí.

Hospodář tak učinil. Koupil svini a krmil ji. Krmil ji rok, krmil ji druhý i třetí. A pokud peněz stačilo, pořád ji krmil. Peníze došly, nebylo již zač krmiti, a zase nevěděl, co dělati.

Svině leží hladná, on chodí kolem ní a neví, co s ní. Uviděl zase, že přichází mrzák pocestný, stařeček moudrý. Běžel k němu.

— Nemám již peněz, abych svini krmil, není zač ji krmiti!

— Vypuť tedy svini na ulici, — řekl mrzák, — a běž za ní, hlídej ji!

Hospodář tak učinil. Vypustil svini, svině šla, on za ní. Kam svině, tam on. Chodil tak den, chodil druhý i třetí.

I přišla svině na luh: široký luh, zelený, prostředkem říčka běží, a po říčce kolo se valí ohnivé s ohněm, v kole lid; mnoho lidí sedí v kole a mezi nimi i onen žebrák.

Svině se rozběhla, vskočila do říčky, přímo do kola.

A všecko zmizelo: ani říčky není ani luhu ani kola ani svině — pusté pole. Pustým polem vrátil se hospodář domů sám, beze svině.

Naproti němu jde mrzák pocestný, stařeček moudrý.

— Nu, co svině? — otázal se mrzák, a jako by měl z čehosi radost.

Hospodář mu pověděl, co a jak bylo.

— Hleď, děťátko, — řekl mrzák, — žebrák jen chodil a prosil, nepracoval, cizí kopějky schovával, nahromadil peněz, celý tisíc; od jiných bral peníze, těžce a trpce vydělané, a všecko shoří, na všecko je trest. To na nás sesílá Hospodin za naše hříchy!

Byl jednou dobrý člověk, jenž Boha ctil a na lidi nezapomínal: Bohu svíčku, chudým lidem chléb. Žil tak dobrý člověk se ženou a synem a ne-reptal. Zemřela mu žena; tesknil stařec po hospo-dyni, začal postonávat a pocítil, že se blíží jeho konec.

Pravil stařec synovi:

— Nemohu ti nic zanechat, nic nemám: co jsem vydělal, všechno jsme spotřebovali. Ale než tvoje matka zemřela, pekla koláč; koláč se připálil, ale já jsem ho uchránil: zanechávám ti připálený koláč. Sníš jej s mým přítelem, který nebere úplatku.

Zemřel dobrý člověk; syn otce pochoval. Pe-níze, které ještě zbyly, byly vydány na pohřeb. V domě nezbylo zhora nic, všechno jako vymeteno, a jísti se chce. Vzpomněl si Sergěj na otcův odkaz, na koláč, našel připálený koláč, a chtěl jej snísti; ale slova otcova se mu vynořila v paměti: snísti koláč s přítelem otcovým, který se nedá podpláceti: vstrčil koláč za nádra a šel hledati otcova přítele.

Jde Sergěj cestou a potká stařečka bílého, šedivého.

— Kam tě, mládenče, Bůh vede? — řekl stařec.

— Jdu hledati přítele otcova, který nebere úplatku, — a Sergěj vyprávěl starci o otcovském připáleném koláči.

— Já jsem otcův přítel.

Sergěj se zahleděl na otcova přítele: byl to stařeček bílý, šedivý, s kostelíčkem v ruce.

— Nikoli, ty jsi světec Kristův, sluha Boží, Nikola! — Sergěj se poklonil světci možajskému a šel dále.

Jde Sergěj cestou a naproti němu jede jezdec na bílém koni o bílých křídlech; zlato se na něm jen třpytí. Sergěj se ulekl a chtěl zahrnouti stranou.

Ale jezdec volá:

— Kam tě, mládenče, Bůh vede?

— Jdu hledati otcova přítele, který nebere úplatku, — a Sergěj vyprávěl jezdcí o připáleném otcovském koláči.

— Já jsem otcův přítel.

Sergěj se zahleděl na otcova přítele: ruce po loket — zářící zlato, nohy po kolena — čisté stříbro, na čele hvězda, na hlavě zelený vínek.

— Nikoli, ty jsi chrabrý svatý Jiří! — poklonil se svatému pastýři a šel dále.

Jde Sergěj cestou; jest unaven, noc se blíží a jísti se mu chce. Na cestě se zjeví strašný, vysoký, hrud a bedra tlustá, v pasu tenký, dlouhých prstů, zubatý, holých žeber, holých hnátů, Kostlivec strašný.

— Kam jdeš? — ušklíbl se Kostlivec strašný.

— Jdu hledati otcova přítele, který nebere úplatku.

— To jsem tedy já!

Sergěj se zahleděl na otcova přítele: Kostlivec strašný.

— Proč praviš, že jsi otcův přítel?

— Proto, že jsem otci duši odňal.

„Opravdu, — pomyslí si Sergěj — jest to otčův přítel, ale jest tuze strašný.“

Sergěj vyňal ze záňadří připálený koláč; usedli spolu na pařez a koláč snědli.

Kostlivec strašný zacvakal zuby.

— Jdi, — praví, — do města, tamní král je nemocen, hledá člověka, který by mu pověděl, zda-li zemře. Jdi ke králi a řekni, že víš o jeho královské smrti. Mne nikdo nevidí, ale ty mne uvidíš. Jsem otčův přítel! Budu-li státi králi v hlavách, král zemře; budu-li státi v nohách, bude žíti.

Rozloučil se Sergěj s Kostlivcem strašným, šel do města a rozhlašoval:

— Já, — povídá, — vím o králově smrti!

Zpráva došla ke králi, král poslal pro Sergěje. Sergěje našli a přivedli ke králi.

Sergěj se pomodlil a pohleděl na krále: král leží na posteli a sotva už dýše; Kostlivec však stojí v nohách strašný a šklebí se.

Sergěj se poklonil králi:

— Byl jste těžce nemocen, vaše královské veličenstvo, velmi těžce, ale Bůh vrátí vám zdraví, budete živ.

Královi se hned ulehčilo, pak mu bylo docela lehko, a pak se úplně uzdravila a zapomněl na všecku chorobu. Z radosti odměnil Sergěje křížem a poručil nasypati mu ze státní pokladnice plný měšec zlata.

Sergěj si zavěsil kříž na šíji, zlato vzal pod paži, poděkoval králi a vracel se z města domů: stačí mu na celý život a ještě zbude!

Jde Sergěj cestou, překvapila ho noc; usedl na pařez, aby si odpočinul, a pojednou — Kostlivec strašný stojí u pařezu.

— A, — povídá, — buď zdrav, Sergěji Ivanoviči!

— Buď zdrav, strašný!
— Mnoho-li jsi dostal?
— Tolik, je vrchovatý! — Sergěj ukázal strašnému měšec zlata.

— Nu, není toho příliš mnoho... — Kostlivec potřásl měšcem — jsou falešné! Jdi do jiné země, tam také král stůně, řekni, že víš o královské smrti. Budu sedět v hlavách, a ty řekni králi, že nebude žít, že zemře. Omrzel ho život, jenom po tom touží, přeje si smrti. Za odměnu učiní tě králem místo sebe. Budeš kralovati třicet let. Věz: v touž hodinu, ve kterou přijmeš korunu, po třiceti letech zemřeš. Nezapomeň! Připrav se! Já přijdu.

Rozloučil se Sergěj s Kostlivcem strašným, a šel do země, ve které král stonal.

— Vím o královské smrti! — rozhlašoval Sergěj.

Dověděli se, kdo se dověděti měli, chytili Sergěje a přivedli ke králi. Přivedli ho ke králi a Sergěj již od prahu vidí: strašný usadil se Kostlivec u královské hlavy a šklebí se.

— Vaše královské veličenstvo, zemřete!

Král sňal korunu s hlavy a vložil ji na Sergěje.

— Kraluj, dobrý člověče, díky tobě! a zemřel.

Král zemřel a Sergěj vstoupil na trůn.

Sergěj vládl dobře a všechny státní záležitosti řídil věrně. Klid a mír byl v jeho království. Kupci bohatli obchodem, mužici seli mnoho obilí, země bylo dostatek, sklízelo se nad spotřebu, i dobytek měl se kde pásiti, luk bylo mnoho, lupičové seděli pod silnou stráží, a nikdo si nestěžoval.

Vždy zaměstnán a vždy starostliv, král ani nepozoroval, jak uplynula léta a jak přiblížil se třicátý, poslední jeho rok.

„Ach, — vzpomatoval se — Kostlivec přijde!“

A zmocnil se ho veliký stesk, smutek ho přemáhal: nic ho netěší, všechno je mu lhostejno, státní záležitosti ho nezajímají.

„Kostlivec přijde, strašný přijde!“ — truchlí král.

Zármutkem se na konec roznemohl, a nic již nepomáhá, jen na jedno myslí: „Kostlivec přijde!“

Přiblížil se poslední den, přišla poslední hodina. Končily se i poslední chvíle, zbývala již toliko poslední minuta.

„Půjdu se rozloučiti do svých zahrad“... král vstal a zamířil ke dveřím.

Na prahu stojí Kostlivec strašný.

— Co pak, — praví, — kam se ubíráš, Sergěji Ivanoviči? — a šklebí se.

— Jdu se rozloučiti do svých zahrad, chci se rozloučiti...

— Ale proč pak jsi se nerozloučil dříve? Vystríhal jsem tě přece, — Kostlivec vzal krále pod paži, — nuže, pojďme!

Chodili spolu po zahradě, jako dva přátelé, mrtvý král a Kostlivec strašný. Král se pořád loučil. Nebylo keře, nebylo stromečku, s nímž by se byl král neloučil. Loučil se se vším bílým světem a praví:

— Co myslíš, strašný, budou o mne plakati, až zemru?

Kostlivec strašný se zašklebil.

— Naříkají, — praví, — třetí den naříkají, již třetí den, co jsi zemřel: v touž minutu, když jsi mne potkal na prahu, jsi zemřel! Díky za přátelský koláč.

Kostlivec strašný zacvakal zuby, vzdálil svou smrtící, strašnou ruku a král osaměl: nebyl to již král, byla to lidská duše.

1.

Král David měl slepého bratra Semikleje. Semiklej byl ženat. Obě královské rodiny, David se svou královnou a Semiklej se svou ženou, žili společně v zámku. Před zámkem stál obrovský strom se zlatými plody; a na onom stromě upravila si žena Semiklejova lože a tam přijímala svého přítele.

Semiklej podezíral ženu, a jakmile vylezla na strom, objal strom a neodcházel od něho; ale žena rozuměla věci a vždy pustila napřed přítele a za ním pak lezla již sama.

Jedenkráte seděl král David s královnou u okénka a kochali se pohledem na zázračný strom se zlatými plody; žena Semiklejova neviděla krále s královnou a nastrojila zase svůj čin: vysadila svého přítele na strom a sama vylezla za ním.

Semiklej obíhá kolem stromu, objímá jeho kmen, ale stejně nemůže nikoho lapiti: je slep.

Králi Davidovi bylo líto slepého bratra.

— Pomodlím se k Pánu Bohu, — řekl král David, — bratr prohlédne a srazí hlavu nevěrné ženě.

— Nesrazí, praví královna, — spustí se na zemi, dá mu tři odpovědi, na jedno slovo najde tři a vykrouť se.

A král Šalamoun v útrokách královniných praví:

— Vrána vráně očí nevyklube.

Královna se ulekla.

Král David se modlil, prosil Pána Boha za slepce, aby Bůh vrátil bratru jeho zrak.

I prozřel slepec, oči králova bratra se otevřely: uviděl Semiklej ženu svou i přítele jejího na stromě a křičel:

— Slez! — máchá pěstmi: jistě ženu zabije, a neujde tomu ani její přítel.

Žena slezla se stromu.

— Stůj, — praví, — počkej, co ti povím, — a odvedla ho stranou, — hloupý jsi a nerozumný: třicet let jsi seděl bez očí a seděl bys jako slepec až do své smrti: ale já jsem zhřešila nad tvou hlavou, a Bůh ti dal oči.

Semiklejovi klesly ruce; přítel zatím slezl se stromu a upláchl živ, bez úrazu a bez pohromy.

2.

Král David se odloučil od svých královských záležitostí a odejel soudit a spravovat své daleké země. Královna zůstala doma a v nepřítomnosti králově povila syna-krále Šalamouna.

Myslí si královna:

„Jaký bude můj syn? Mluvil-li v mých útrokách takové věci, jak bude mluvit, až vyrosté: zabije mne!“

Zmocnil se královny strach. Vzala syna svého, krále Šalamouna, zanesla ho královskému kováři, a sobě vzala syna kovářova.

Král David vrátil se domů; o ničem neví, a královna mlčí: a tak přijal král syna kovářova za svého syna — za krále Šalamouna.

Děti rostou: u královského kováře král Šalamoun, u krále Davida syn královského kováře.

Vyjde-li král David se synem na procházku, a chlapci se zalíbí nějaké místo, vždy stejně opakuje:

— Hleď, tatíčku, — řekne, — to je krásné místo, zde bychom měli postavit kovárnu.

Jak jinak, byl přece kováříček!

Vyjde-li někam královský kovář s králem Šalamounem, a zalíbí-li se králi Šalamounovi nějaké krásné místo, vždy stejnou vede, po královsku:

— Tatíčku, — řekne, — zde bychom měli zbudovati město a usaditi lidi.

Začaly se trousiti pověsti, králi Davidovi vypravovali o královském kováři a o králi Šalamounovi, a král David tušil, že věc není v pořádku. Dotazoval se královny, ale nic se nedověděl; dotazoval se bratra Semikleje. Semiklej nic neví, nic neviděl; dotazoval se ženy Semiklejovy i jejího přítele, ani oni nic nevědí. Pomodlil se král David k Pánu Bohu a s pomocí Boží se rozhodl, že celou tu věc sám prouzkoumá: vyzkouší krále Šalamouna.

Poslal pro královského kováře, královský kovář přišel.

Král David mu praví:

— Kováři, přijdi ke mně zítra ne nahý, ne v šatě, a postav se ne ven, ne do jizby.

Královský kovář se poklonil králi Davidovi, a odešel do své kovárny.

Přemýšlel kovář, přemýšlel, ale nemohl nic vymyslet. Zavolał krále Šalamouna a vyprávěl mu, jakou úlohu mu dal král David.

Král Šalamoun praví:

— Víš co, kováři, jsi hlupák! Vezmi na sebe síť, na nohy si připni lyže a postav se patkami k prahu síně a nosy k prahu jizby.

Kovář tak učinil.

— Ach, kováři, kováři, — řekl král David, — to není z tvé hlavy. Toť z hlavy královské.

Po nějakém čase opět poslal král pro královského kováře. Královský kovář přišel.

Král David praví kováři:

— Vezmi si, kováři, mého býka, ale za třicet dní ať se u tebe býk otelí.

Královský kovář se poklonil králi Davidovi, vzal býka a odvedl ho do své kovárny.

Kovář se velice staral, přemýšlel a přemýšlel, ale nic nemohl vymyslet. Zavolał krále Šalamouna a vyprávěl mu, jakou úlohu mu dal král David.

— Víš co, kováři, jsi hlupák! Býka sníme, a až přijde čas, býk se otelí.

Kovář býka zabil: maso uvařili a býka snědli. Uplynulo třicet dní, přišel čas, kdy se měl býk otelít.

Král Šalamoun praví:

— Vytop lázeň, kováři, lehni si na potnou lavici a řvi, co síly máš, jako by ses telil.

Kovář tak učinil.

Vytopil lázeň, lehl si na potnou lavici a dal se do křiku.

Král David ví, že třicet dní uplynulo, a že třeba s kovářem sčítovati; poslal tedy své královské sluhy ke kováři, aby se dověděli, co je s býkem.

Královští sluhové jdou mimo lázeň a kovář řve:

— Mně je zle, mně je zle! — a vyvádí jako by to bylo doopravdy.

Královští sluhové běží do lázně: kovář leží na potné lavici a řve, co síly má.

— Proč tak řveš, kováři?

— Rodím asi, — nařiká kovář.

— Což blázníš? Cožpak někdy mužik porodil?
Kovář povídá:

— Když mužik nerodí, nemůže se také býk o-
teliti.

Královští sluhové se vrátili ke králi Davidovi
a vyprávěli mu o kováři.

— To nejsou výmysly kovářovy, — řekl král
David, to jsou výmysly královské.

I připravil král David oběd pro děti a sezval
děti z celého svého království, aby sám mezi nimi
rozeznal krále Šalamouna.

Ale král Šalamoun dal dětem naučení:

— Až řekne král David: „Který z vás jest král
Šalamoun, ať se posadí napřed!“ běžte všichni a
křičte, až vám hrdlo praskne: „Všichni jsme krá-
lové, všichni Šalamouni!“

Děti tak učinily.

Král David vyšel k dětem.

— Který z vás, — praví, — jest král Šalamoun,
ať se posadí napřed!

— Všichni jsme králové, všichni Šalamouni!
— zavolaly děti a všechny rázem usedly za stůl.

Tak král David nepoznal, kdo jest král Šala-
moun; jedno však poznal král David: že syn jeho
není jeho synem, a že třeba mu hledati vlastního
syna — krále Šalamouna.

3.

Děti rostou: u královského kováře král Šala-
moun, u krále Davida syn královského kováře.

Král Šalamoun shromažďoval kolem sebe děti
svého věku; vymýšlel všeliké hry, soudil a spra-
voval děti. Šla chvála o králi Šalamounovi, o jeho

velemoudrých soudech a dospělí i starci přicházeli do královské kovárny a prosili krále Šalamouna, aby jim poradil nebo je rozsoudil.

Šla jedna stařena s trhu; koupila si mírku mouky a nesla ji. Nese stařena mouku, modlitbu si šeptá; náhle zavál vítr, vyrval stařeně mouku a odnesl ji.

Šla stařena ke králi Davidovi, aby pohnal vítr na soud: poslední kopějku utratila stařena na trhu, peněz již nemá, a kdo jí vrátí mouku?

Král David vyslechl stařenu a praví:

— Kterak já, babičko, mohu posuzovati Boží milost?

Ale stařena nechtěla odejít: vždyť za poslední kopějku koupila mouky, a teď nemá ani kopějek ani mouky. Nechce odejít a šeptá, taková stařenka šedivá jako myška.

Tu královští sluhové praví králi Davidovi:

— Králi Davide, praví, pošli pro královského kováře, jeho chlapec tuto záležitost rozsoudí.

Rozkázal tedy král David, aby byl přiveden královský kovář a aby vzal s sebou i svého chlapce. Přišel královský kovář, přišel i král Šalamoun.

Král David vyprávěl králi Šalamounovi o stařeně, jak jí vítr odnesl mouku: stařena prosí o soud.

— Jakže, — praví král Šalamoun, — ty králi Davide nemůžeš této záležitosti rozsouditi? Dej mi svou berlu, své žezlo a královský purpur, já zasedu na tvůj trůn a budu souditi!

Král David posadil na svůj královský trůn krále Šalamouna, aby soudil stařenu a vítr. I svolal král Šalamoun všechen lid, co ho bylo v městě, od nejmenšího do největšího, i celou královskou rodinu, královnu, králova bratra Semikleje, ženu jeho i jejího přítele.

— Kdo z vás se dnes v hodině ranní modlil o vítr? otázal se král Šalamoun.

Jakýsi kapitán v zástupu vyskočil.

— Já, povídá, — jsem se modlil za *pomoc* na cestu.

I poručil král Šalamoun kapitánovi, aby nasypal staženě mírku mouky. Kapitán nasypal staženě mouky: Stažena odešla, odnesla mouku a děkovala Bohu i králi Šalamounovi za velemoudrý rozsudek.

Lid se divil králi Šalamounovi.

Tu se královna přiznala králi Davidovi, že král Šalamoun jest její syn, a syn jejich že není jejich synem, nýbrž synem královského kováře.

Král David odpustil královně, kovárnu daroval královskému kováři na věčné časy a králi Šalamounovi vstavil na hlavu královskou korunu: ať král Šalamoun soudí a spravuje celé království, všechny národy, celou ruskou zemi.

P E R L I Č K Y

— Z k n i h y „C e s t o u“ —

- Přijďte večer, hostina jest připravena!
- Jak pak půjdeme: máme dnes svatbu.
- Nemohu přijíti: mám plné ruce práce.
- Nemohu, slíbil jsem jinému, dal jsem mu slovo.

Mnozí zaslechli hlas; ještě více jich slyšelo volání, ale ani se neozvali.

Rozešli se andělé do ulic zcela jiných; zašli do tmavých, úzkých ulic, do uliček příčných, do ulic zcela jiných, k lidem docela jiným.

Paláce královské se naplnily.

Hostina byla navštívena podivnými hostmi.

Mnoho bylo pozvaných, málo však se jich ozvalo.

Za ruce i nohy připoután ke sloupu, stojím u něho před tváří ráje na kraji místa utrpení.

Vidím slunce, jak neslyšným krokem ubírá se k zahradě rajske; opadáva listí a jiné, jarní listí vyráží na spletených teplých větvích. Vidím zemi: jest zelená a v orosené trávě plane v záři hvězd.

Se všech stran vane tiše zefír, dýchá mi do tváře a naplňuje vzduch vůní květů.

Ale do zad mi pálí a žhne.

Zaúpěl jsem v zkormoucenosti srdce svého.

— Pro své milosrdenství, — řekl mi anděl Boží, — byl jsi zbaven věčných muk; pro své prostopášnosti však nepřijdeš do království nebeského, do zahrady nevejdeš, s blaženými se radovati nebudeš a radostí svatých neuztíš.

I vzdychnuv z hlubokosti srdce svého, vzpomněl jsem si na všechny prostopášnosti, jichž jsem se dopustil, nevzpomněl jsem si však ani na jediný skutek milosrdenství.

Zjevení zmizelo.

Na své pouti po místech utrpení věčného uviděla Rodička Boží strašné místo muk: tmu velikou, muka nevýslovná.

Nerozestoupila se tma na slovo Rodičky Boží a Rodička Boží ve tmě oné ničeho nerozeznávala.

Andělé střehoucí místa utrpení řekli jí:

— Máme přikázáno: ti tam nesmějí spatřiti světla, dokud nepřijde Syn Tvůj, jasnější sedmera sluncí.

Zarmoutila se Rodička Boží a úpěnlivou prosbu vyslala k Otci, k trůnu Jeho neviditelnému, aby se rozptýlila tma, aby uviděla všechny, mučené v mukách tmy.

A hle! světlo nepostižitelné proniklo velikou tmou až do sedmého nebe, a Rodička Boží uviděla hříšníky, muže i ženy, zavržené Bohem do tmy, v zoufalství.

— Co jste učinili, nešťastníci? — zavolala Rodička Boží na hříšníky tonoucí v zoufalství.

Nikdo neodpověděl. Byli skrčeni ve tmě a těžko, obtížno bylo jim vydati hlasu.

— Proč mlčíte? Proč neodpovídáte? zavolali na zoufalé hříšníky andělé střehoucí místa utrpení.

Hříšníci nemohli již snést, jak nesnesitelně je ožehávalo nebeské světlo: byli to hříšníci zoufalí, od věků Bohem zavržení, na věky věkův odsouzení v neproniknutelnou tmou, zapomenutí Bohem.

— Nemůžeme pozdvihnouti oči, ničeho nevidíme! — odpovídali křikem z hlubin onoho strašného místa.

Zaplakala Rodička Boží.

I stalo se utišení veliké na zemi i ve vzduchu.

Tam, na dně muk, pod slzami jejími teplými a nesčíslnými prozřely tmou oslepené oči, a z hlubin mučivého utrpení uviděli hříšníci Rodičku Boží.

Ni Abraham, soudce hříšníků, ni Mojžíš, jenž Boha viděl, ni Jan Křtitel, Předchůdce Páně na zemi i v předpekli, ni Pavel, apoštol Kristův, pozdvížený do třetího nebe, nikdo ani jediný z těch, kdož sestoupili do předpekli, nepřišel k nim v jejich zoufalství: ani Syn Boží nepřišel! Toliko Přesvatá Rodička Boží navštívila je v jejich mračné tmě, v temném zoufalství, v mukách jejich nevýslovných.

— Ty jediná jsi k nám přišla! Ty jediná, jsi naše! Orodovnice naše, stěno nerozborná, útočiště naše! — a ruce, jež přestaly prositi o milost, vztáhly se k Rodičce Boží z hlubin posledních muk.

— Ejhle! ti, kteří v Ducha Svatého nevěřili, v Tebe, Rodičko Boží, nevěřili; za to jsou odsouzeni k těmto mukám! — řekl Michael, vrchní velitel vojsk Hospodinových, jenž provázel Rodičku Boží po místech nejhroznějších muk.

Tma opět padla na hříšníky a světlo jim na věky zhaslo.

Rodičku Boží a Matku světla písněmi oslavíme!

— Pojďme dále, ať uvidím všechna muka! — řekla Rodička Boží vrchnímu veliteli, hrozných vojsk vůdci Michaeli.

I řekl Michael:

— Kam chceš jít, Požehnaná?

— Na půlnoc, — řekla Rodička Boží.

Přiletěli cherubíni a serafíni a čtyři sta andělů a vedli Rodičku Boží s poledne na půlnoc.

V černé noci hrozně rozestřen od kraje do kraje visel tam veliký ohnivý mrak a uprostřed něho jako planoucí hranice stálo lože: veliké lože z plamenů a ohně a mnoho žen i mužů leželo na loži onom, na loži ohnivém, a plamenné jazyky svíjely se nad nimi.

Zarmoutila se Rodička Boží spatřivši muka ohnivá.

— Kdo jsou tito nešťastníci a zač trpí tato muka?

— To jsou ti, kteří před Velikonocemi, v noci Kristově nevstali k jitřní pobožnosti; to jsou ti, kteří zapomněli na Svaté Vzkříšení! — řekl Michael, vrchní velitel vojsk Hospodinových.

— A nemůže-li někdo vstát, jest-li nemocen, jest-li churav, zmírá-li zármutkem a bolestí duše

jeho, zač jest trestán? — tiše a soucitně se otázala Rodička Boží.

I řekl Michael:

— Slyš, Přesvatá Rodičko Boží: vypukne-li někomu v domě požár a plameny zachvátí jej se čtyř stran, vzplane-li všecken jeho statek a celý jeho svět ohněm a uhoří-li on sám, a nevstane, nevzpomene na noc Kristovu a zapomene na Vzkříšení Kristovo: ten nemá hříchu!

Vzdychla Rodička Boží:

— Ten nemá hříchu.

Rodičku Boží a Matku světla písněmi oslavíme!

Zadřel si lev třísku do tlapy a svatý stařec Gerasim mu třísku vytáhl. Vděčný lev nejen že starce nesežral, ale mlčky jal se mu sloužiti.

V svatopostní dni sloužil lev starci od rána do večera: vodu mu vozil, všechny potřebné práce vykonal a k večeru vodil koně jeho k napajedlu; napojiv koně přiváděl jej nazpět k chatrči.

Tak ve třech společně žili: stařec, kůň a lev.

Stařec, vida takovou milost Boží k sobě, blahořečil Bohu, a lev, maje v paměti pomoc starcovu, ze všech sil se snažil, aby svatému starci vyhověl. Ale jak bylo koni, co cítil kůň, když lev jej k napajedlu vodil a nazpět k chatrči!

Byl to kůň dobrý, ryzák s bílou lysinou na čele, kůň-Světlo; kdysi zvonivě dupal kopyty a vzpínal se, nyní však jest tišší vody a nižší trávy: jaký jest to život se lvem! ani trávy svobodně si uškubnouti nesmí, ani proběhnouti se volně, lev každého hnutí střeže a nemyslí na nic, než na to, aby jej sežral. Vždyť i od člověka můžeš se jen opaku dočkati, stará-li se o tebe přiliš, a lev jest šelma! Ani voda koni nechutná a tráva mu hořkne.

Nikdo nevěděl, jak zle bylo koni.

Stařec věděl, proč mu lev slouží, a lev věděl, proč starci slouží; kůň však nevěděl nic, koni byl stařec starcem a lev lvem. A toho také nikdo nevěděl, ani stařec ani lev.

I zanevřel kůň na lva a ještě více na svatého starce. A jediné přání měl kůň a za to po svém koňském způsobu vysílal k Bohu modlitby ranní i večerní: aby ho Bůh vysvobodil od lva a povolal k sobě starce.

Stvořiv z Adama Evu, ženu Adamovu, vydal Bůh zákaz:

— Vše, co zde vidíte, — děl Hospodin, — jest pro vás připraveno; všechny stromy jsou pro vaši rozkoš a ze všech požívejte, jediný strom poznání jest vaší záhubou; vyhýbejte se mu a nedotýkejte se ho; každé dotknutí se ho má za následek hnilobu, a hořkost žluči okoušení jeho plodů. Okusíte-li jich, pádem velikým padnete: hořký jest jeho plod a smrt klíčí v něm. Zachovejte přikázání, vyhnete se zármutku smrtelnému a budete dědici luhů života věčného.

Tak řekl Hospodin a strach vešel do srdcí prvních lidí.

Strom poznání, matka stromů, uprostřed ráje stál širokolistý, krásnější všech stromů rajských; od kořenů jeho vytékal pramen, veliká Oceán-řeka, dělíc se na čtyři řeky: Physon, Geon, Tigris a Eufkrat a zavlažoval celý ráj. Všecka zvířata, všichni ptáci a všichni hadi, všecek ráj přicházel ke stromu, aby se pokochal krásou jeho.

„Střežte se ho dotknouti, střežte se okusiti!“ tak zněl v srdcích prvních lidí hlas Hospodinův. A v srdcích jejich vzrůstal strach.

Bedlivě se pozoruj v každém okamžiku, abys mimovolně, bezděčně se nedotkl zapovězeného stromu, matky stromů rajských, v každém okamžiku buď na stráži: chybný krůček a propadneš záhubě!

V srdcích rostl strach, strach před hříchem, strach před záhubou duše, strach před sebou samým. Není kam utéci, neboť: kam utečeš před sebou!

Strach naplnil duše prvních lidí a zahrada byla jim odporná; z celého srdce a ze vši duše zanevřeli na překrásný Boží ráj a prokleli svůj protivný život.

V jistém městě upadl biskup z ponuknutí ďáblova v prostopášnost.

Jednoho dne, když byl na církevním shromáždění přítomen bohoslužbě v kostele a hřích jeho byl tajemstvím pro všechny, vyznal se před veškerým shromážděným lidem všemu lidu.

— Upadl jsem v prostopášnost! — řekl a vzav řád svůj, položil jej na stupně oltáře: — Od této chvíle nemohu býti vaším biskupem.

I zalkal veškeren lid a s pláčem odpíral:

— Hřích tvůj nechť na nás padne, otče, zůstaň s námi!

Dlouho a úpěnlivě prosili.

Po mnohých prosbách řekl biskup:

— Chcete-li, abych zůstal, učíte se mnou, co vám řeknu! — a poručil zavřít dveře.

Když všechny dveře byly zavřeny, padl u dveří chrámových na tvář a řekl lidu:

— Nechci ničeho míti s Bohem, jestli-že každý jda mimo nešlápne na mne nohama svýma.

Učinili podle slov jeho.

Když poslední šlapaje po něm kráčel po jeho zádech, ozval se hlas s nebes:

— Pro veliké jeho pokoření odpustil jsem mu hřích jeho!

Hlas ten slyšeli všichni lidé a velebili Boha.

Z, prologu.

Časně zrána, sotva zazněl zvon volající na jitřní mši, přiběhli do cely převorovy bratří a velmi vzrušení, s pláčem a hněvem oznamovali mu, že v cele mladého jednoho bratra sedí nevěstka, s níž on v prostopášnostech strávil noc.

— Pojď a viz! — bědovali bratří.

S převorem v čele odebrali se všichni do cely mladého bratra, v níž seděla nevěstka. Zaklepali; brátr otevřel a cela jeho se naplnila mnichy.

Svatý Amon, převor, poznal, kam bratr ženu tajně ukryl; ihned, jak vstoupil do cely, posadil se na ono místo a tělem svým nevěstku zakryl; bratřím pak poručil, aby prohledali celu.

Bratří se dlouho namáhali; kolena si ošoupali, řízy roztrhali, prozkoumali nejtajnější štěrbinu, za kamna i pod kamna vlezli, nikde však nikoho nenašli.

I řekl převor:

— Bůh vám odpusť! Jak málo věříte bližnímu! — a zahanbiv mnichy propustil je.

Když pak nebylo již v cele ani jediného mni-
cha, vstal svatý Amon a vzav bratra za ruku řekl
mu:

— Pamatuj, bratře, na spásu své duše! — a po-
věděl to odešel.

Rozlítostnil se bratr, bázeň Boží vešla v něj a
žil pro spásu duše své.

Byl mnich jeden, jménem Filagrij; žil v Jerusalemě, kdež prací rukou svých vydělával si chléb svůj vezdejší.

Když jednou stál na tržišti prodávaje své výrobky, zapomněl u něho někdo tobolku s tisícem zlatníků.

Stařec našel tobolku a zůstav na místě s onou velikou částkou v rukou řekl:

— Kdo ji ztratil, přijde. —

A přišel, rozčilený, se slzami v očích.

Stařec spatřiv jej políbil ho a odevzdal mu nález. I byl velmi rád onen člověk a chtěl část peněz dáti starci; Filagrij však odmítl.

I jal se člověk s pláčem volati na celé tržiště:

— Přijďte a vizte člověka Božího, jak jednal!

Stařec však uprchnuv potají, vyšel z města, aby se o něm nikdo nedověděl. Učinil tak stařec proto, aby mu nebyly prokazovány pocty.

Z prologu.

Byloť onoho dne mnoho modliteb; s pláčem klesla k nohám mým nějaká selská žena, mladá a lepotvárná, prosíc o ochranu proti muži svému, jenž soužil ji i děti a chtěl ji prodati jistému Tataru.

Stojící vedle mne novic Vasilij byl podmaněn krásou ženy a zmíraje žádostivosti, po odchodu jejím se mi upřímně a kajícím vyznal.

— Otče, — řekl, — což jsi neviděl, jak krásné kadeřavé vlasy má žena tato? a jak jsi mohl odolati takové kráse?

Já však stál jsem lhostejný, vysílaje v duchu modlitbu k Ježíšovi: Hospodine, Ježíši Kriste, Synu Boží, smiluj se nade mnou!

— I mne se dotkl chtíč, — řekl jsem, — a rozpalovala se duše moje, já však jsem ji utišil modlitbou. Tak i ty, synu můj, cítíš-li vzplanutí těla svého, neprchej před ním, nýbrž utiš je, zkoušíš-li pokušením velikým.

V noci pak onoho dne, očistiv pokáním duši svoji, ulehl jsem a měl jsem zjevení: viděl jsem krásnou mýtinu, zastíněnou stromem vysokým s mnohými větvemi hustolistými a pod stromem člověka sedícího o samotě.

Z pouště blížily se k němu šelmy lesní a plazové všelici: lvi s tlamami rozšklebenými, medvědi strašných očí, vlci vychrtlí, rysové protahující se, hadi jedovatí, baziliškové ukrutní, štír vousatý i stonožka jakási, mající na tisíc noh a vousy rohům podobné.

Když legion tento potměšilý blížil se k člověku onomu, nechťelo se člověku zápasiti s ním; opustil pluh svůj a chtěje se zachrániti před nepřítelem, vyšplhal se do vrcholu stromu. Postaviv se pevně na větvích a rukama objímaje kmen, patřil shora na sehnané vojsko příšer, jež rozvíralo tlamy a marně ukazovalo mu smrtonosná žahadla i zuby i rohy své.

I uslyšel jsem hlas:

— Co jest člověk? Třtina větrem se klátící, bylinka na nivách světa tohoto! Každý, kdož posiluje duši svou pokušením, znejž míru svoji a hranice sil svých.

Pravi otec Jan Kolov.

Jedenkráté vyšel jsem si na lov na horu otce Antonia. Cestou spatřil jsem mnicha: seděl s knihou v ruce a četl. Stoupal jsem k němu s úmyslem pokoušeti ho a pak zabíti.

Když jsem byl již velmi blízko, mnich vztáhl proti mně pravici a řekl:

— Stůj!

Stalo se.

Dva dni a dvě noci stál jsem, nemoha se hnouti s místa.

Řekl jsem:

— Zaklínám tě Bohem, o kterém čteš, propusť mne!

— Odejdi v pokoji! — řekl mnich.

Teprve pak mohl jsem opustiti místo, na němž jsem stál dva dni a dvě noci.

Vypravoval jistý Saracén.

Byl jistý stařec, otec horlivého bratrstva, a nemálo mnichů prošlo pouf životní v poslušnosti pod jeho vládou. Byl stařec tento ozdoben mnohými ctnostmi a velmi horlivý u víře; zdrželivostí přemáhal své náruživosti, vynikal pokorou a zvláště pln slitování byl k bídným.

— Hospodine! — modlíval se, — jsem člověk hříšný, ale naději mám v štědrost Tvou, a skrze milosrdenství Tvé doufám, že spasen budu; prosím Tě, ó, Vladyko můj, o dobrotivost Tvoji, neodlučuj mne od družiny mé, od bratří mých ani na tomto ani na onom světě, učiň se minou i je hodny blaženosti Tvé věčné!

Tak často se modlíval svatý stařec.

V nedalekém sousedním klášteře byla klášterní slavnost. Na slavnost onu pozván byl stařec i mnichové jeho. Stařec zprvu odepřel; uslyšev však ve snu hlas, jenž mu rozkázal jíti, šel.

Napřed šli bratří, za nimi stařec.

Bratří předešli starce o hodný kus.

Jdou a spěchají, aby se neopozdili, aby v čas došli na slavnost; na cestě před nimi žebrák leží, sesláblý, posetý ranami.

Zastavili se a vyptávali se ho.

Žebrák pak s pláčem jim vyprávěl:

— Jsem nemocen, šelma jakási mne posápala a utekla. Kdo mne vezme a zanese do osady!

— Co si s tebou počneme, — odpovědili, — jdeme pěšky a oslice nemáme! — a opustivše žebráka odešli: spěchali, aby včas došli na slavnost.

Po chvíli došel i stařec k místu tomu, kde ležel nemocný, a spatřiv jej na cestě, řekl:

— Což nešli tudy mnichové a neviděli tě?

— Stáli kolem mne, — odpověděl nemocný, — viděli mne a odešli. „Nemůžeme, prý, ti pomoci, jdeme pěšky!“

— Můžeš pomaloučku se mnou jít? — otázal se stařec.

— Ne, nemohu! odpověděl vysílený žebrák.

— Nuže, vezmu tě tedy, a s pomocí Boží tě ponesu.

— Cože, ty sám že mne poneseš... tak daleko! Jdi raději a pošli pro mne! — namítal žebrák.

— Nenechám tě tady! — řekl stařec; vzal ho na záda a nesl.

A hle! s počátku zdála se mu tíže jeho větší tíže člověka, potom však ji po každém kroku ubývalo. Nechápal toho stařec.

Náhle zmizel člověk, ježž stařec nesl, a stařec uslyšel hlas, mluvící k němu:

— Hleď, vždy jsi se modlil za učedníky své, aby s tebou byli účastni života věčného; jiné však jsou skutky tvoje a jiné skutky jejich; přinut je, aby jednali tak, jako ty. Po spravedlnosti bude každý odměněn dle skutků svých.

Z Jana Lěstvičnika.

Kdysi přišel do Fivaidy ke starci Agathonu Hellen, a přivedl s sebou člověka ďáblem posedlého, aby ho stařec vyléčil.

Stařec se dlouho modlil a po mnohých modlitbách řekl démonovi:

— Vyjdi z tvora Božího!

Ďábel řekl starci:

— Odejdu, jen o to tě prosím, pověz mi jediné slovo: kdo jest kozel a kdo beránek?

Stařec řekl:

— Kozel jsem já, ale kdo jest beránek, ví Bůh!

Uslyšev slova starcova zaúpěl démon hlasem velikým:

— Jen pro velikou pokoru tvoji vyjdu!
I vyšel v touž hodinu.

Ze Životů svatých.

Byl jistý mnich, jménem Konon a zastával úřad kněze. Úkolem jeho bylo křtiti; křtil nevěřící, kteří přicházeli do kláštera, aby byli pokřtěni. Za obřadů, když olejem pomazával hlavy žen, podléhal v nadám jich, a proto nejednou již chtěl opustiti klášter. Pokaždé však, když se chystal k odchodu, zjevil se mu Jan Křtitel.

— Neodcházej! — řekl Jan Křtitel, — odejmu od tebe tento zápas!

Kněz zůstal v klášteře.

Jedenkrát přišla do kláštera nějaká dívka, Peršanka, aby se dala pokřtiti. Byla bezvadného těla a tak krásná, že Konon neměl síly pomazati hlavu její a vykonati obřad křtu.

Dověděl se o tom arcibiskup Petr a slyše již o příhodách dřívějších, pojal úmysl, vzíti pro úřad onen jáhenku; úmysl ten se však nezdařil: bratři nechtěli.

Konon tedy odešel.

— Jinak jsem úplně ztracen! — řekl a šel.

A hle! když vystupoval na horu opouštěje klášter, potkal ho Jan Křtitel a řekl mu tichým hlasem:

— Vrať se, kněže, do kláštera svého, odejmu již od tebe tento zápas!

Konon odvětil rozhněván:

— Ne, nevrátím se již! Kolikrát jsi již slíbil, že mi ulehčíš, a neučinil jsi toho.

Tu Křtitel posadil kněze na zem a zdvihnuv řízy jeho, znamením kříže jej přežehnal.

— Věř mi, kněže, — řekl, — chtěl jsem, abys byl za svůj boj odměněn, ty však nechceš; ulehčil jsem ti tedy, odměny však nevezmeš již od věci této.

I navrátil se kněz do kláštera.

Ráno pokřtil Peršanku a pomazal hlavu její nemaje ani tušení, že jest pohlavím žena.

Dvanáct let Konon křtil a pomazával hlavy a ani tušení neměl o ženách; a tak se rozloučil s tímto světem.

Byl jistý člověk, zvaný spravedlivý... Odešel na poušť od světa, od všedních jeho žádostí a pečuje o spásu duše své, u vznešené osamělosti přísně žil a modlil se v pustině.

Po všechny dny i v úpalu poledním sbíral kameny v poušti, těžkou prací mučil a hubil tělo své, zarýval se do močálu a na slunci se pekl, usedal na mraveniště a za mrazu se ponořoval do průseku v ledu, s měrou pil a jedl suchý chléb a vodu, celé noci, od večera do rána trávil čtením slova Božího, aby nezlenivěly myšlenky jeho a byl poslušen Boha.

Ďábel však neodcházel od člověka, a zdálo se, že vše, cokoli koná spravedlivý, jen ďáblu pro smích koná.

I bylo hořko spravedlivému a prosil Boha, aby osvětlil rozum jeho i mysl světlem rozumu Hospodina a otevřel zrak jeho nitra.

I měl člověk vidění: rozevřela se před ním raiaská brána, on vstoupil mezi obyvatele města spravedlivých a byl přijat mezi svaté; když však v radovánkách těšili se spravedliví z blaženosti raiaské, uviděl, že jest od hlavy do paty pokryt množstvím vší.

Probudiv se ze spánku po vidění onom, poznal prst Boží a vroucně se modlil k Bohu, aby naň na tomto světě seslal vši.

Po mnohých prosbách vyslyšel Bůh modlitbu jeho.

I byly seslány naň vši, myším podobné, veliké stádo.

I zarmoutil se spravedlivý se zarmoucenými a zaplakal s plačícími.

A teprve po tomto zahanbení odstoupil od něho ďábel.

V jistém klášteře kajícíně žili dva zbožní mnichové: otec Daniel a otec Palladij, učíce slovu Božímu a v příkázáních Božích chodíce dnem i nocí. I stalo se jednou, že šli po duchovní práci a uviděli jinocha úplně nahého: vyšel právě z lázně.

Starci dohonili jinocha a otec Daniel řekl jemu:

— Dítě! nesluší se tobě, jenž jsi tak mlád a zdrav, mýti se v koupeli a hověti tělu.

Pokorně odpověděl starci jinoch:

— Kdybych tělu hověl, nebyl bych služebníkem Kristovým.

Tu otec Daniel poklonil se mu řka:

— Odpusť mi, dítě, pro Boha, neboť jsem z přirozenosti lidské zhřešil.

Starci šli svou cestou a jinoch také svou.

Po celou cestu do místa vytčeného byl otec Daniel jaksi nesvůj, hekal, stenal a vzdychal: brzy se modlil, brzy odplivoval.

— Co jest ti, otče, jsi nemocen? — otázal se otec Palladij svého společníka.

Stařec Daniel si povzdychl a řekl trpce:

— Běda nám, milený bratře, pohaněno bude všemi jméno mnichů pro nestoudného jinocha, velická bude hanba a výtky od všech lidí. Otče, vi-

děl jsem mouřenína, jenž seděl na rameni jeho a líbal jej, a jiného, jenž před ním krácel a učil jej nestoudnosti, a mnoho, mnoho běsů, kteří kráčeli v jeho šlépějích. Kdyby nebyl nestoudný a chlipný, nechodil by nahý do lázni, na jiné nahé nehleděl by necudně; mnohou duši poskvrní svou prostopášností. A ďáblové mají z toho veliké potěšení; jak nestoudný jest tento mladý mnich! Neboť nesluší se mnichům ani za potřeby nejnutnější obnažovati svého těla.

Dlouho nemohl se stařec upokojiti, a dílo duchovní se mu nedařilo.

Brzy po tom zcizoložil onen jinoch se ženou gubernátora (eparchy), byl přistižen sluhý jeho i nejbližšími sousedy a ztrestán trestem ukrutným: zmučivše jej napřed, zbavili ho toho nejtajnějšího.

Onemocněl jinoch, mnoho vytrpěl a třetího dne v mukách skonal.

V touž hodinu, kdy zemřel jinoch, zjevil se starci Danielovi anděl s duší hříšnickovou a řekl jemu:

— Hle, duše jinocha sebou souzeného; zemřel. Ty, soudce spravedlivých i hříšníků, suď ho: co rozkážeš, učiním: odsoudíš-li ho k mukám, odnesu ho na místo muk; slituješ-li se nad ním a přičkneš-li mu blaženost, odnesu ho do království nebeského.

Pln úžasu modlil se otec Daniel úpěnlivě:

— Hospodine, smiluj se nade mnou, zhřešil jsem! Hospodine, odpusť mi pro služebníka Tvého! Celou noc strávil stařec na modlitbách, aniž pozdvihl oči: neboť není strašnější tíže a není nic těžšího soudu nad duší lidskou.

K ránu, když stařec pozdvihl oči, anděla s duší viděti nebylo.

Byl Jakub, jenž odešel od světa a žil jedenáct let v jeskyni blíže města samarského. Jsa osvěcen mnohými ctnostmi a vytrvalý v postě, získal moc vymítati ďáblы.

Mnozí za tím účelem přicházeli k němu.

Nepřítel pak ďábel, touže po jeho záhubě, pojal k němu závist. I dovolil Bůh, aby byl sveden k pádu.

Vešel ďábel do dcery jistého boháče.

Rodičové její naléhali na Jakuba, aby ji prohlédl a vyléčil. Otec její na kolenou prosil ho, aby z ní ďábla vyhnal.

Pomodlil se tedy Jakub.

I opustil ďábel dívku.

Veliký postitel se však obával, aby se do ní ďábel opět nenavrátil. Ponechal ji tedy u sebe, pokud nebude úplně vyléčena.

Po tom však vstoupil s dívkou v obcování tělesné.

Souloživ s ní zabil ji a uprchl.

Kaje se z hříchu svého sestoupil do hrobu a žije v hrobě, tak se očistil od svého hříchu, že v době sucha po jeho modlitbě přišel déšť.

Tak i skončil veliký postitel v sedmdesátém pátém roce věku svého.

Z prologu.

Jistý mnich sveden byl ďáblem, pomyslíl si
řka:

„Tělo a Krev, jimiž duchovní v chrámě přislужují, nejsou Tělo a Krev, nýbrž prostě chléb a víno.“

Pomysliv takto, nešel do chrámu jako obyčejně.

Bratří pak, nevidouce ho v chrámě, poslali pro něho; když byl přiveden, otázali se ho:

— Proč jsi nepřišel k večeři Páně?

On pak vyznal se jim ze všech svých myšlenek.

Tehdy postavili ho uprostřed chrámu a bratří modlili se zaň, aby odhalena byla mu božských tajemství síla; kněz pak započal bohoslužebnou liturgii.

Po bohoslužbě ďáblem svedený mnich se slzami v očích pověděl bratřím, co mu odhalil Bůh o svaté hostii.

— Když diákon vzal hostii a krájel ji, — vypravoval mnich, — spatřil jsem dva anděly, kteří snesli pacholátko; pacholátko zařízli, krev jeho vpustili do kalichu a tělo jeho položili na patěnu. Když pak zapěli „Ejhle, cherubín“, spatřil jsem množství andělův, kteří obstoupili kněze přináše-

jíce mu dary. Když vyslovil kněz slova „Svatá svatým“, viděl jsem, kterak andělé jali se lámati na paténě ležící tělo pro všechny přijímající. I mně, když jsem přistoupil, položili na ruku syrové maso. Nemohl jsem syrového masa přiblížiti k ústům. Tehdy uslyšel jsem hlas: „Člověče, proč nevložil jsi toho v ústa svá?“ I odpověděl jsem: „Milostiv mně buď, nemohu jísti masa syrového!“ I opět promluvil hlas ke mně: „Ne pro tvou nevěru, nýbrž pro modlitby spravedlivých jest tak: od této chvíle věř, že tělo Syna Božího se v chléb proměňuje všem věrným, kteří pro posvěcení přijímají jej, poněvadž nemůže člověk jísti masa syrového.“ I uviděl jsem na ruce své hostii, vložil jsem ji v ústa svá a snědl.

Slyševše bratří slova bratrova, velebili Boha, že odhalil jim tajemství, aby všichni, kdož slyšeli, uvěřili.

Z Jefrema.

Jistý stařec, přebýváve ve své poustevně, mnoho a těžce pracoval, plýtvaje duší svojí: vracel Bohu dary Jeho, aby ve svém svobodném srdci mohl Boha přijati.

I uslyšel hlas vyzývající jej:

— Přijď, ukáži ti díla lidská.

Vstav vyšel stařec z poustevny své a silou ducha odveden byl na místo, kdež spatřil člověka štípacího dříví.

Štípal člověk dříví a když naštípal, nabral plné náruči a chtěl je odnésti. Nemohl však. Odhodil dříví a opět štípal. Znovu nabral náruči a opět bylo nad jeho síly. Tak učinil mnohokrát, ale dříví odnésti nemohl.

— Ejhle, člověk, jenž spáchal těžký hřích, ale pro malomyslnost svou nemůže se ho zbaviti, a místo pokání hromadí bezpráví na bezpráví, hřích na hřích, jako dříví.

I odveden byl stařec na místo jiné, kdež uviděl člověka čerpacího vodu ze studny.

U studny stál člověk, čerpal vodu do rozeschlé nádoby a voda tekla nazpět do studny.

— Dobré skutky člověkovy, jehož duše však jest bídná a mělká. A tak ani dobré skutky nikoho neuspokojí a protékají duší jako voda.

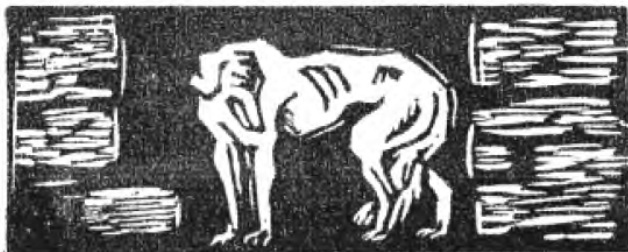
I odveden byl stařec na místo třetí ke vratům chrámovým.

U vrat chrámových uviděl dva muže sedící na koních: drželi břevno napříč, chtěli vjetí do vrat a nemohli.

— Hle, jho pravdy, ale v rukou pyšných. Žádný z nich nechce se smířiti a přeložiti břevno, nechce se přiznati k svému omylu a napravití se na cestách Kristových, a zůstávají před vraty.

I navrátil se stařec do své komůrky, do poustevny své a hořce zaplakal nad duší svou.

Pravi stařec Arsenij.

Když apoštol Petr přišel z Antiochie do Říma a bydlil poblíž náměstí u jistého Klimenta, majitele obchodní lodi, uče slovu Božímu všechny, kdož k němu přicházeli, oznámili mu někteří z nich, že přišel z Egypta Šimon, který se nazývá Kristem: činí zázraky mnohé, lid ho poslouchá a nemůže se nasytiti.

I zahořel Petr v duši své a odešel tam, kde žil Šimon; i zastal mnohé stojící u vrat domu jeho, kteří mu zbraňovali vejíti do domu.

— Proč mi zabraňujete vejíti k Istivému čaroději? — řekl Petr.

Namítali Petrovi:

— Není čaroděj, jest mocný Bůh, Kristus, veliká síla božská přebývá v něm; hle, u vrat svých postavil strážce, znajícího všechna myšlení lidská! — a ukázali Petrovi na černého psa, ležícího ve vratech: — pes usmrtí každého, kdo nepravdivě smýšlí o Šimonovi.

— Já pravdu o něm mluvím, — řekl Petr, — a přísahám, že není Kristus; nepřišel od Krista, nýbrž od ďábla! — a přistouпив blíže řekl psu: — Jdi a rci Šimonovi: „Petr, apoštol Kristův, chce k tobě vejíti.“

Zdvihl se pes, vešel do domu a strašným lidským hlasem oznámil Šimonovi, co mu rozkázal Petr.

Lid užasl nad zprávou o Šimonovi.

Šimon pak, vyslechnuv psa, poslal jej k Petrovi se vzkazem, aby vešel k němu.

Když Petr vešel do domu Šimonova, začal Šimon prováděti kouzla, leč Petr mocí Kristovou ukázal divy ještě větší.

I divil se lid Šimonu i Petrovi.

Roznesla se pověst po Římě, obešla celý Řím a došla až k císaři.

Císař Tiberius poručil přivést k sobě Šimona-Krista i Petra, apoštola Kristova.

Otázal se císař Tiberius Šimona:

— Ty jsi Kristus?

— Ano, jsem Kristus, — odpověděl čaroděj.

— Ne! Já jsem učeník Kristův, — namítl Petr, — v Jerusalemě byl Kristus před našima očima ukřižován, třetího dne vstal z mrtvých a čtyřicátého dne vstoupil na nebesa.

Tehdy poručil císař zavolati Piláta a řekl jemu, ukazuje na Šimona:

— Jest-li tento zde Kristus, kterého jsi kdysi nespravedlivě odsoudil k smrti kříže?

— Ne, císaři, to není on, — odpověděl Pilát, — Kristus byl tváře osmahlé, pěkné brady, očí světlých, kdežto tento jest černý a holobradý, zasmušilého, pronikavého pohledu. Ne, slova jeho jsou lživá.

— A tento, — císař ukázal na Petra, — viděl jsi ho s Kristem? Nazývá se jeho učníkem.

— Zním ho, — odpověděl Pilát, — přivedli ho ke mně, ale on zapřel Krista řka: „Neznám člověka tohoto.“

I poručil císař vyhnati je oba ze svých paláců: Šimona jako lháře, a Petra za to, že se odřekl Krista.

I užasl lid nad Šimonem-Kristem i nad Petrem, apoštolem Kristovým.

I vznikl veliký spor mezi Petrem a Šimonem. Šimon řekl:

— Rozkaž, aby mne zabili, a já třetího dne vstanu z mrtvých.

Pomocí svých kouzel podstrčil čaroděj místo sebe berana a místo Šimonovy byla sfata hlava beranova.

Petr však ho přistihl.

Tehdy poručil Šimon, aby postavili sloup: vystoupí na sloup, vznese se na nebesa a živ a v slávě sestoupí opět na zemi.

Tak se stalo: čaroděj vylezl na sloup, ďáblové ho uchopili a vznesli se s ním do vzduchu; to mu však neprospělo, nýbrž naopak, bylo jeho záhubou.

Petr spoléhaje na sílu Kristovu, pohrozil ďáblům a ďáblové shodili čaroděje na zem.

Naplněn hořkostí hněvu a v poutech nepravdy, roztříštil se Šimon o kameny a skončil.

I divil se lid Petrovi.

Ř E T Ě Z Z L A T Ý

— Co slyšeti o slunci? Plane a hřeje, hřeje a září, ale co jest slunce a odkud jest? Nevidíme-li ho dlouho, dlouho čekáme ho toužebně, teskníme po něm, a ukáže-li se opět, zaraďujeme se. Odkud jeho světlo a teplo, proč tak hřeje, naše zářivé slunce?

— Slunce jest od Boha. Stvořiv nebe i zemi, pomyslíl Bůh na díla svá, která ještě stvoří. Když na to myslil, že stvoří člověka a čím bude člověk, kterak opustí přikázání Boží a nebude kráčet cestami Božími, když pomyslíl na bídu a zármutek lidský i na mrzkost lidskou na bídné zemi, i na to, kterak z člověka narodí se Syn a jak pro čest a slávu zatraceného člověka ukřižován bude a v mukách přijme smrt kříže, a když na smrt pomyslíl, slza skanula s jeho oka. A tuto slzu svoji nazval Hospodin sluncem. Slunce Boží.

Z osmi prvků stvořil Bůh člověka: ze země kostru, z moře krev, od slunce krásu, od oblaků myšlenky, od větru dech, od kamene soucit a pevnost, od světla dobrotu, od ducha moudrost.

A když stvořil Bůh člověka, nebylo pro něho jména.

Výšiny nebeské jsou Otec, šíře zemská Syn, hlubiny mořské svatý Duch, ale tvor Boží jména nemá.

I povolal Bůh čtyř andělů: Michaela, Gabriele, Uriele, Rafaela, i řekl Hospodin andělům:

— Jděte a hledejte proň jména!

Michael odešel na východ a uviděl hvězdu, jejíž jméno Anathos, i vzal z ní Az a přinesl je Bohu.

Gabriel odešel na západ a uviděl hvězdu, jejíž jméno Disis, i vzal z ní Dobro a přinesl je Bohu.

Uriel odešel na půlnoc a uviděl hvězdu, jejíž jméno Aratus, i vzal z ní Az a přinesl je Bohu.

Rafael odešel na poledne a uviděl hvězdu, jejíž jméno Mebrie, i vzal z ní Myslete a přinesl je Bohu.

I velel Bůh Michaelovi, aby vyslovil jméno.

I řekl Michael: — Adam.

I byl Adam prvním člověkem na zemi.

Hřmí peklo pekelným rachotem, otřásá se strašnými úderý bouře; samo však bázně nezná.

— Má jest moc i vůle!

Ohnivě šipy tryskají od jeho šatu. Jest strašno svou bouří, samo však bázně nezná.

Nikdo dosud nevešel do něho živý, a návratu z něho není: vrata měděná, veřeje železné, zámky kamenné, závory pevné.

Srázný a vratký jest most přes řeku slz, černá cesta do světa živých, žhavé blesky ozařují noc, svítilce na cestu smrti, jež vede pluky své k bohaté hostině smutku: slyšeti dupot koňských kopyt.

— Má jest moc i vůle!

Bída, tíseň, utrpení: toť nejhroznější hlubiny pekla.

* * *

I zvolal Adam, první člověk.

— Sestry a bratři moji milení, pošleme k Vládci Kristovi na zemi zvěst úpěnlivou, chce-li nás vysvoboditi z těchto muk!

Zarmoucení a sklíčení stojí proroci, praotcové a všichni spravedliví: kdo může donést zvěst!

— Přátelé, zapějme písně dnes, zanechme pláče! — udeřil David v cymbál, sáhl prsty svými ve zvukné struny, — a zítra půjde od nás Lazar čtvero-denní, přítel Kristův, a donese mu naši zvěst.

Uslyšel to Adam, první člověk, i jal se mluvití hlasem mocným a hněvným, bije se při tom rukama po tváři své:

— Pověz ode mne Vladaři, jasný druhu Kristův, Lazare: úpí k tobě první Tvůj člověk, Adam. Na to-li jsi mne stvořil, Pane, abych krátký čas na zemi žil, a mnoho let v pekle se mučil? K vůli tomu-li jsem zemi naplnil, ó, Vladaři! Hle, potomci Tvoji milovaní ve tmě sedí, v hlubinách pekla Satanem mučení, zármutkem a hořem srdce svá utěšují, slzami svými oči a zřítelnice omývají a paměti trýznění sklíčení jsou! Já na zemi krátký jen čas dobro jsem viděl, a v těchto mukách mnoho let již v soužení trávím! Krátký čas jen králem byl jsem všeho tvorstva, nyní však dlouhé dni otrokem jsem pekla a běsův zajatcem. Krátký čas jsem světlo Tvoje viděl, a nyní již slunce Tvého dávno nevidím a větrné Tvé bouře neslyším. Pane, zhřešil-li jsem, Pane, zhřešil-li jsem více všech lidí, a Ty za skutky mé vložil jsi na mne utrpení toto, pak nežaluj, Pane! Ale hořko jest mi, Pane, já k Tvému obrazu jsem stvořen, a ďábel ponižuje mne, k obrazu Tvému stvořeného, mučí mne a krutě ponouká! Pane, já přestoupil jsem přikázání Tvé, ale zde, Pane, první patriarcha Abraham, Tvůj přítel, Tobě k vůli zabítí chtěl syna svého milovaného, Isáka, a Ty jsi řekl jemu: „Tebou, Abrahame, požehnána budou všechna pokolení země!“ — jaký že jest jeho hřích? — a i on jest zde, v pekle mučí se a těžce vzdychá. A Noema spravedlivého, jehož jsi, Pane, od lité potopy zachránil, ani jeho z pekla nevysvobodíš? Kdyby byli oni aspoň tak zhřešili, jako já jsem zhřešil! A což veliký prorok Mojžíš, čím ten zhřešil? vždyť i on tu sedí s námi ve tmách pe-

kelných! A David, Pane: učinil jsi ho slavným na zemi a dal jsi mu panovati nad mnohými, a on složil žalmy a sestrojil harfu, jaká jest jeho vina? vždyť i on jest tu s námi, v pekle mučí se a žalostně nařiká a vzdychá! Kdyby byli oni aspoň tak zhřešili, jako já jsem zhřešil! A což největší mezi proroky, Jan Předchůdce, Křtitel Páně, zrozený zvěstováním andělským, v poušti vychovaný, medem divokých včel živěný a Herodesem zhanobený, čím on se, Pane, provinil? A právě tak trápí se proroci Tvoji Eliáš a Enoch, kteří sloužili Tobě věrněji všech spravedlivých na zemi! Zda-liž pro hřích můj nechceš se smilovati nad námi, či hodiny své čekáš, víš Ty jediný, ale my jsme netrpělivi. Pane, přijď k nám a zbav nás zlého, nezhasěj světla! K Tvému tajemství se modlím, Pane! Já jsem vinen, odpusť mi, odpusť mi, Pane, odpusť mi!

Kdož by nevelebil Tebe, přesvatá Královno
'moje!

Ty, ochránkyně a útočiště všech zarmucova-
ných, Ty, potěšení zarmoucených, Ty, radosti rmou-
tících se, zatoužila jsi veškeren svět zachrániti od
krve aneb sebe v ní utopiti: opustiti zahradu svou
a nikdy již se do ní nevrátiti, s námi muka snášeti
ve tmách života vezdejšího, s námi zatoužila jsi
žítí na světě našem nelítostném, kde nemoci údě-
lem, smutek, slzy a vzdechy, pomluvy, vzpomínky
zlobné, nenávisť k bližnímu, s námi, jako my za-
toužila jsi neútěšně milovati a beznadějně, bezna-
dějně ztráceti.

Raduj se, požehnaná, Pán s Tebou!

Schýlena nad ruční, mistrnou prací, seděla u
okna přechistá Panna a lemovala čtverobarevný
ubrus; bílými perlami vyšívala kruhy, čtverce,
ptáka fenixe, duhu, hada a holubici — znaky věč-
nosti, světa, vzkříšení, milosti, moudrosti a čisto-
ty, pod kříže do rohů všívajíc bazilišky s hlavou
kohoutí a ocasem hadím na znamení lásky své k
podivným tvorům Božím zemským i podzemním.

Celou duší zabrána v úvahy o soudech bož-
ských, tajemstvích světa, sedí přesvatá, přechistá

Panna rozumných očí, nevadnoucí květ čistoty, počestnější cherubína a zajisté slavnější serafína.

V tiché této chvíli v tiché panenské světničce zaplápolal plamének v lampičce a bílé perly na hedvábí zazářily rudě. S hukotem vichřice snesl se s nebeských kruhů anděl a stanul v hlavním koutě — i byla křídla jeho jako dvě září půlnočních a tvář krásy nevidané.

Nemohouc snést jeho zjevu, padla Panna Maria na tvář svou.

— Raduj se, požehnaná, Pán s Tebou! — zvolal zvěstovatel.

I pozdvihla přesvatá Panna oči svých k nebesům a oblak rosný snesl se na tvář její a skropil ji od hlavy do paty.

— Neboj se, Maria! — přiblížil se k ní anděl a rudou rózou otřel její tvář, — neboj se, Maria: počneš Syna, jenž spasí všecken svět; Ty přineseš spasení světu; pokoj Tobě, vyvolená! — a oheň vyáhl z úst jeho.

Zazářiv jako slunce, máchl anděl pravicí: i byl chléb převeliký, a vzav chléb, jedl sám a podal jí.

Máchl anděl levicí: i byla veliká číše, plná vína nevýslovně chutného, i pil sám a podal i jí.

Když pak neposkvrněná Panna — země požehnaná — přihlédla blíže, poznala, že chléb jest celý a číše plna vína.

Raduj se, požehnaná, Pán s Tebou!

Uprostřed pláně na Golgathě, hřeby na kříž přibit, s rukama rozpiatýma a prsty zkrvavenými — na čestném kříži uprostřed země visel Kristus, povznášeje čtverokoncový tento svět, dílo božských rukou svých, do výše, šíře, délky i hloubky.

Andělé vystupovali a sestupovali s nebes, shromažďovali se v jediný sbor, vojska nebeská klaněla se dobrovolným útrapám Jeho.

Sláva shovívavosti Tvé, Pane!

Vojska nebeská, všech devět kúrův andělských: andělé, archandělé, knížatstva, mocnosti, síly, panstva, trůny, cherubíni i serafíni s výšin nebeských, od prestolu slávy jako žebřík sestupující a vystupující, stála před Ním. I mrtví, povstavše z hrobů, s lože smrti, proudili ke kříži a klaněli se spasi-
telským útrapám Jeho.

Sláva shovívavosti Tvé, Pane!

Lotři Safet a Themech, dva lotři ukřižováni s Kristem, ubiti mukami kříže, dokonávali v tupé ztrnulosti; hynuly jejich myšlenky, unikal roztří-

štěný, jindy poslušný rozum, krutá tma oslepila jejich světské, bolesti ztrhané oči, jež rozumné kdy-si, hasly steskem:

— Milostiv mně buď, Pane, smiluj se nade mnou, hříšným!

Paže jako kříž rozpínajíc k Synu, rozpiatému na dřevě kříže, klesla pod křížem Královna naše, Bohorodička: meč bolesti pronikl srdce její, křtěné křtem slz; srdce její jest rozsápáno a oči nemají již slz.

— Králi nebeský. Synu můj!

Tři hvězdy, jako svíce Boží zářily z mračné tmy od Matky-Panny, jež záhadně, bezděčně porodila vznešeného syna, světlo světa a jeho spasení.

Sláva shovívavosti Tvé, Pane!

Na východě slunce otevřelo se dvanáctero bran nebeských a jiných dvanáctero na západě i dvanáctero vrat na moři, a po všech cestách, z příbytků v hlubinách i výšinách scházela se v jediný svatý sbor ke kříži vojska nebeská.

A hle! v tom okamžení dva andělé přivedli starce, podpírajíce jej s obou stran — byl to vetší stařec, veliký Adam, první člověk; i postavili andělé Adama před tvář Hospodinovu.

Nakloniv hlavy, aby se rozpomenuli národové všichni a aby byli zbaveni hříchu věřící vystupující na nebesa, visel Kristus na kříži, napojen hořkou žlučí, vyhublý, bez konce, bez počátku, — věčný.

I ozval se hlas s kříže:

— Pro tebe a děti tvé s nebe na zem jsem sestoupil, pro tebe a děti tvé na kříž jsem vystoupil; pověšen jsem, hřeby na kříž přibit. Nyní zbavuji tě prokletí, odpouštím ti hřích tvůj.

I vzdychl Adam:

— Jak ráčíš, jak ráčíš, Pane, Bože můj!

Sláva shovívavosti Tvé, Pane!

Andělé, vojska nebeská, se zaradovali, oslavujíce před Adamem Krista, jenž krví vykoupil prokletí prvopočátečné; přešly temné noci, zmizely smutky! — i vystupovali na nebesa s bázní a radostí do nebes nebeských k prestolu slávy, velebíce Krista před Otcem nebeským.

Sláva shovívavosti Tvé, Pane!

Vojska nebeská, všech devět kůrův andělských — serafíni, cherubíni, trůnové, panstva, síly, mocnosti, knížatstva, archandělé, andělé vystupovali k prestolu, velebíce utrpení božská.

Jeden z andělů svatého kruhu, větší všech, překrásného zjevu, stál před křížem nehybný, mlčící a hleděl na Krista.

Jak! Syn Boží, Syn nejmilejší, milovaný bratr, Kristus, Král Nebeský, tvůrce nebes i země, prodán za třicet stříbrných, visí na kříži! A trpí muka, zkrvaven od hlavy do paty, bez ochrany, opuštěný všemi, nevinný, visí na kříži!

Neviděl nikoho, jen Krista, toliko na Krista hleděl anděl, nemohl se smířiti, a prsty jeho byly zármutkem pevně sevřeny, a dým jako modravé prstence libovonného kadidla krouže kolem prstů vinul se mezi ostrými kotníky, a kopí mdle se leasklo v ruce jeho na kouřícím se dřevci, a nepokojná křídla jako modré blesky hrozivě se zachvívala: nehybný, mlčící, nemohl, nechtěl anděl viděti Krista na kříži.

Všecka vojska nebeská, andělé, hledíce nechápavě na sebe, prosili anděla, aby vystoupil na ne-

besa k prestolu slávy a velebil Syna před Otcem Nebeským.

Neohrožený, nevšíímavý k prosbám, neposlouchal jich anděl, nechtěl jich slyšeti, nechtěl vystoupiti na nebesa k prestolu slávy; srdce jeho hořelo a jediná myšlenka vzplanula v jeho zaníceném srdci: on jediný může a jest ochoten i povinen býti mu záštitou — on může se zemí srovnati města i vesnice, pole, chlupy i hvozdý, on může celý svět zpustošiti, zničiti korunu sluneční za kříž a muka.

Nehybný, mlčící, planoucí stál před křížem ve svatém kruhu, hrozný mstitel, anděl nejvyšší, větší všech ostatních, vítěz nad nepřáteli, vrchní vojevůdce Michael.

Sláva shovívavosti Tvé, Pane!

Jako sněhově bílá pěníci se bystřina vystupovaly pluky andělské od kříže k prestolu nad oblastí hvězdné za zpěvu chvalozpěvů. Jako lahodným zvonů zněním plnila se nebesa hovorem a sborovým zpěvem nebeského vojska.

I rozkázal Kristus andělu, aby vystoupil na nebesa, aby opustil Kříž.

— Naplň zákon!

Věrný anděl stál však před křížem; nemohl odejiti:

— Pane, Ty vidíš, nemohu strpěti Tvého ukřižování!

I podruhé rozkázal Pán andělu, aby odešel od kříže.

— Naplň zákon!

Nepohnul se však anděl, pevně vytrvale a neochvějně stál věrný anděl před křížem:

— Pane, jak mohu odejiti!

I potřetí zazněl hlas s kříže, hlas odmítající a rozkazující andělu, aby vystoupil na nebesa.

— Naplň zákon!

Čelenka zachvěla se na bledém čele; anděl rozechvěn odstoupil na krok od kříže, náhle se však zastavil a obrátil se — černá čelenka svíjela se na jeho bledém čele, nepokojná křídla se hrozivě zachvívala a oči se modraly jako houština lesní: viděti muka, míti moc přerušiti je a nesměti!

— Nežádej toho ode mne, Pane, nežádej! Vidiš srdce moje planoucí, znáš lásku moji: nemá hranic, nezná zákazu, nezná zákona. Nač jest mi tedy moje moc, zakazuješ-li mi, abych neukončil muk Tvojích? Nemohu přestoupiti zákona Tvého, slova Tvého, vůle Tvé a nemohu uhasiti lásky své!

Plamen lásky byl tak veliký a zármutek byl tak zžíravý a utrpení tak nesmírné, že vzplály plamenem všechny myšlenky, všechny záhyby duše: anděl nemohl se pokořiti, nemohl vyplniti královského slova, vůle Boží; rozevřel anděl sevřené prsty a tichý plamen vyšel z jeho ruky.

I byl plamen tak modrý, tak žhavý, tak jasný a oheň plápolající a palčivý — zdvihla se tma, srazilo se sedmero sfér nebeských a zachvěly se sféry zemské hlukem strašných čtyřotvorových smutečních trub; ze čtyř měděných otvorů zadulo čtvero omračujících větrů: zahučely od východu i od západu, od jihu i od severu — kdo jim ukáže cestu? kam se podějí? nemohou ustati, pro ně není již pokoje! — rozběsnily se, rozbouřily moře, chtějíce zatopiti celou naši zemi, i zakolísaly se sloupy podzemní.

Leč v rachotu, úpění a skřípění ještě ostřeji zahřízl se v duši zármutek a hněv byl zoufalejší: a anděl mrštil kopím od kříže do tmy zemské, kde stál strach, pomluva a urážka, kde úpěla ztráta a bezmocně se zmítalo zarmoucené srdce, kde tížila marná lítost a mdlela záštita.

Kopí rozvlnilo tmu jako blesk, udeřilo v chrám, prorazilo kopuli a proletělo předsíní chrámovou — a na dvě roztrhla se opona chrámová, od vrchu

až dolů; na dva díly roztrhl anděl záclonu na svě-
dectví synům lidským za muka a kříž: aby viděli
a pochopili.

A v téže chvíli zvolal Kristus hlasem velikým,
velebě Otce; i vypustil ducha jednorozený Syn, ve-
líkého světla Anděl, Slovo Boží, smrtí smrt za-
šlápnuv.

Sláva shovívavosti Tvé, sláva síle Tvé, Pane!

Po z mrtvých vstání, odloživ tělo tělesné, zjevil se Pán náš Ježíš Kristus svým učedníkům.

Apoštolové Petr, Ondřej, Jan a Bartoloměj přebývali s Bohorodičkou těšíce ji. A když byli všichni pohromadě na hoře Maurii, ukázal se v jejich středu Kristus a řekl:

— Tažte se mne, bych vás poučil. Uplyne sedm dní a já odejdu k Otci svému.

Nikdo se neodvážil tázati se Krista a pokorně, ve stopách jeho božských, následovali ho na horu Eleonskou.

Petr pak apoštol přistoupil cestou k Bohorodičce a prosil ji, aby se otázala Syna svého: nechť zjeví Pán vše, co jest v nebesích. Leč Bohorodička nechtěla se vyptávati Krista.

Když pak vystoupili na horu Eleonskou a seděli společně s Kristem, Bartoloměj obrátil se ke Kristu:

— Pane, ukaž nám nepřitele člověčenstva, nechť vidíme, kdo jest a jaké jsou skutky jeho. Nestyděl se Tebe, na kříž Tě přibil!

— Ó, srdce odvážné, — řekl Pán, — nemůžeš ho viděti.

Bartoloměj padl k nohám Spasitelovým a prosil:

— Světlo neuhasitelné, Ježíši Kriste, věčného světla spasení, nevýslovný, neviditelný, jenž na svět jsi přišel slovem Otcovým a dílo svoje dokonal — zármutek Adamův ve veselí změnil a smutek Evin zaplašil zrozením svým, račiž splniti prosbu mou!

I řekl Pán Bartoloměji:

— Viděti chceš nepřitele člověčenstva — užijš ho tedy, ale pravím tobě: i ty i apoštolé i Bohorodička na tvář padnete jako mrtví.

Slyšíce slovo Páně přistoupili všichni prosíce Krista:

— Pane, učiň, ať ho uvidíme!

Na slovo Páně objevili se andělé od západu, pozdvihli zemi jako lístek a objevila se propast — hlubina bezedná.

Pohroziv andělům hlubin, rozkázal Pán Michaeli, aby zatroubil.

I zatroubil vrchní vojevůdce, hrozný velitel vojsk nebeských.

V témž okamžení vyveden byl z propasti anděl zkázy — Satanail.

Pomatený hrdopýšku, stařešino nebeských vojsk, zavržený pro pýchu, kde jest nyní tvá vůle, tvá koruna moci, trůn nebeský!

Šest set a šedesát andělů drželo ho, hlasatele zla, spřádajícího blouznivé sny, spoutaného ohnivými řetězy, i byla výška jeho šest set loket, tvář jako blesk, vlasy zježené jako šípy, víčka oční jako divokého vepře, oko pravé — hvězda jitřní, oko levé lví, a ústa jako propast hluboká, a prsty jako

srpy, a křídla — purpur planoucí, a řízy červené,
a na tváři jeho plane pečeť nenávisti a záhuby.

— Ját jsem Hospodin Bůh! — zvolal Satan
hlasem velikým.

Nastala veliká bázeň, země se zatřásla.

V hrůze vrhli se apoštolé na zem.

Bohu našemu sláva na věky!

Nesčíslná jsou muka, zármutek nekonečný.

Tam teče řeka ohně neuhasínajícího, tam klotkotem vše všelá smůla, tam nemilosrdně hlodá červ neusínající, tam studnice stojí bezedné, tam tma jest pekelná, neproniknutelná i bouře mrazivá i zubů skřípění, tam strach veliký, ustavičné slzy, nevýslovné chvění, nevypověditelné bědy, neumlkající nářek, pláč neútěšný, tam vítr nezavěje: neboť pevně uzavřeny jsou všecky větry.

— Lépe bylo by člověku, kdyby se byl nenarodil! — zvolala přesvatá Bohorodička.

Vzlétli andělé, čtyři sta andělův od čtyř větrův, bílým jasem bílých křídel přikryli jámy hluboké, trhliny bezedné, průrvy trnité, smůlu kypící, pole mrtvolné a odnesli přesvatou Bohorodičku z plamenů na cestu do města podsvětního.

Tiše a smutně odcházela Bohorodička kamenými ulicemi města podzemního od kacířův, od bolestného jejich utrpení, od zármutku nenapravitelného, od plamenných žahavých hadů.

Nebe měděné bez oblaků a rosy jako jediná těžká kůra klenulo se nad městem.

— Kam chceš jít, požehnaná? — otázal se přesvaté Bohorodičky Michael, hrozný vojevůdce, vrchní velitel vojsk nebeských.

Neodpověděla Bohorodička, neobrátila se ani k hroznému vojevůdci, smutně kráčela kamennými ulicemi pekelného města: černé zdi tyčily se až k nebesům a věží bylo tolik, jako hustých hvězd na obloze.

Zastavila se Přesvatá u veliké žalární budovy.

Buď zdráva, požehnaná! — uvítaly stráže přesvatou Bohorodičku u veliké žalární budovy, a stály s hlavami sklopenými; i byly tváře jejich vzezření mračného, zčernalé utrpením; křídla jejich bílá jako vlny byla smutně svěšena.

— Kdo jste, nešťastníci? — otázala se přesvatá Bohorodička.

— Jsme strážcové lidských muk, střežíme utrpení hříšníkův, — řekl jeden z andělů, klesnuv k nohám Bohorodiččiným, — Matko přesvatá, popať na nás! Od chvíle, kdy stanuli jsme u ohniška mučení, světlo opustilo nás a v očích se ztmělo. Ve dne v noci beze změny nevidíme nic, než hoře lidské. A když zdá se nám, že nadešel okamžik, že i hříšníkům nadešel okamžik úlevy, nikoli, není klidu, jest to jen mdloba zoufalství, jest to tupý bol, a znovu nátek a znovu křik, ještě pronikavější, ještě zoufalejší, a kletby — a všechny kletby padají na nás. Vidíme vše, cítíme, pomoci chceme a nemůžeme, pomoz nám, přesvatá Bohorodičko! Muka svědků horší jsou muk trestaných. Pomoz nám!

— Vstaň a neklesej duchem! — zavolal hrozným hlasem Michael, hrozný archanděl, na klečícího anděla. — Nevíš-li, že každému svěčeno dílo dle síly jeho? a vám, jako nejsilnějším z vojsk, svěčeno dílo nejtěžší! Běda tomu, kdo nesnese díla svého do konce!

i zvolala přesvata Bohorodička:

— Lépe by bylo, kdyby světa od věkův nebylo!
— a odešla od veliké budovy pekelné, od andělů
mračných, od stráží utrpení.

Plačíc, tváře v dlaních skryté, kráčela Boho-
rodička kamennými ulicemi, šla k hranicím pod-
světního města, za hranice jeho, kde bouře burácí,
smutek zlý, veliký pláč, kde bělá se náš rodný sníh,
kde ani krůpěje vody není, jež by svlačila unavené,
okoralé rty; za hranice města šla Bohorodička k
Gehenně ohnivé, kde púl světa trápí se hříšníkú.

Bohorodičku a Matku Světla písněmi oslavuj-
me!

Jako nepokojný duch vzletěla do výšin nebeských s tiché, sladké řeky duše k trůnu Hospodinu.

— Požehnej mi, Hospodine Bože, Králi milosrdný, abych se oděla v tělo! — úpěnlivě prosila duše Spasitele, Hospodina Boha.

Sedmihranná koruna zářila na trůně a hvězdami rozkvétala Hora květů.

Požehnal Bůh duši, postavil ji na cestu; požehnal Bůh duši, aby se vrátila na zemi; požehnal Bůh duši, aby se na zemi z člověka člověkem zrodila.

Jako nepokojný duch letěla duše s výšin nejvyšších luhy nebeskými.

Srdce její plesalo radostí, v něm varhany Boží hrály: brzy pozdraví již, koho milovala kdysi, milovala a s nímž se s bolestí rozloučila, jak bude jí lehko a veselo na klopotné milé zemi! Radostí naplněné oči zářily, rozšířenými zorníčkami osvětlovaly cestu luhy nebeskými.

Na pouti luhy nebeskými, na nekonečných cestách otevřela se kniha živá, soud Hospodinův, úděl jejího života, kniha osudů: den za dnem jako

do hrobu.

Jakým chladem, jakou hrůzou, krutým slovem a zármutkem sevřelo se její srdce: kolik dní opuštěnosti, dní bez útěchy, co neklidu a neštěstí a nástrah, neklidného očekávání, marných nadějí, nezaviněného utrpení, nenahraditelných trpkých ztrát; a kolikráte se slzami v očích odejde od brány: bude volati a nikdo jí neodpoví, prositi bude a nikdo jí nepomůže.

— Kde jest ráj tvůj líbezný, přejasný den! Kde anděl tvůj, průvodce laskavý? — jako hvězdičky noční, brzy planoucí, brzy mizející, sletovali se hořekující ve svatý kruh bílí ptáci — poslové Boží.

— Kde jest můj anděl! Což ani na nebi ani na zemi v celém světě duše není, což nikdo neuslyší a nikdo si nepovšimne, jak žalostně končím své marné dni! — a v bolestném utrpení zavřely se žářem ožehnuté, chladem omrzlé rty.

— Kde jest ráj tvůj líbezný, přejasný den! Kde anděl tvůj, průvodce laskavý? — jako hvězdičky noční, brzy planoucí, brzy mizející, krouží hořekující ve svatém kruhu bílí ptáci, krouží křídlo v křídlo.

Jako nepokojný duch letěla duše ze země sudby od prorockých trub na přečistou, sněhově bílou korouhev k Matce Boží, ke královně vojsk nebeských.

Přemoudré děvy radostně uvítaly duši, skromně stály se svícemi v rukou kolem Královny vojsk nebeských.

— Matko smutná, Bohorodičko přesvatá, srdce ve mně zmírám, nechci jíti na zemi! — uplakané oči hleděly na milovanou Matku, se slzami a zármutkem vroucně prosily milované Matky.

— Cizince přichozí, neplač! — vyzbrojujíc ji Duchem svatým, vzala Bohorodička svíci a vložila

ji v srůce — v srůce zkormoucené duše, — trp, truchli s láskou, můj cizinče milý!

I zahořela v srdci planoucí svíce.

Přemoudré děvy stály se svícemi, „Christos vskres!“ zapěly a žehnajíce se křížem poklonily se.

Jako nepokojný duch letěla duše s nejvyšších výšin svatými luhy nebeskými, bílými zotemi přes Taj-ťeku letěla luhy, jež jsou cílem nejvroucnějších tužeb temného světa, z království nebeského letěla po stezkách Božích v temný svět na zemi syrou.

Planoucí svíce jasně plála v srdci.

— Cizinče příchozí, cizinče milý, bratře můj nešťastný, sestro má smutná, v lásce a souladu budeme žítí na tomto nepoznaném světě, na drahé zemi syré.

Pustino překrásná, matko moje milá, přišli,
aby tě zažehli, se mnou rozloučili.

Řeknu ti tajně, jak miluji tebe, tvůj hvozd, tvoje
oči — tvoje oči jako jezera, v nichž od břehu k
břehu zelené vlny se vlní, oči mírné a tajuplné, ja-
ko houština lesní.

Za to jsem si tě zamiloval a matkou tebe na-
zval, že našel jsem ve tvé doubravě ochranu i mi-
lost i pravdu.

Mlčelivá a vážná, skromná, trpělivá!

Nyní jsi ohni vydána a já tebou opuštěn, ty
hoříš; kam mne pošleš, překrásná pustino, matko
moje milená?

Prchal jsem ze všedního shonu světského, od
nenávisti a neklidu jeho, v tobě jsem se usadil, v
tobě našel jsem pravdu i milost i ochranu.

Tvé ticho nerušené, paláce tvoje volného lesa
byly mým spasením, moudrostí a požehnáním!

Nyní jsi ohni vydána, mně od tebe jest odejít,
ty hoříš; kam mne posíláš, kde, na kterém místě
mám se usadit, překrásná pustino, matko moje
milená?

Odpusť mi, loučím se s tebou, požehnej mi,
abych šťastně skončil věk svůj! Nepůjdu hledat

ostrovů nepřístupných, ni pusteno, tichého místa, ni jeskyně zemské; požehnej mi, pustino matko, vrátím se do světa, do všedního shonu jeho.

Zježím si vlasy jako šípy, svá ramena pokryji rudým, jako tvé červánky rudým šatem, půjdu po hlavní cestě, vyjdu na náměstí, budu o tobě vyprávěti, o tvé pravdě i milosti i ochraně.

Budou se mi posmívati, budou mne bítí bolestně, nevydám hlasu, pokloním se za rány, všechno snesu, všechno přetrpím pro pravdu tvoji, překrásná pustino, milená moje matko.

Ve světě mnoho jest nešťastných, zarmoucených, neútěšných, hořký jest tento svět, hořký jeho stesk; potěším-li, tvým světlem potěším, světlo jest ve mně — světlo od tebe.

A když po dnech utrpení v tichém podzimním deštíku za plotem klesnu, ty přijdeš, ty přijmeš mne do svého náručí, ty mne neopustíš! — a oči tvé budou blízko a já odjedu za tebou s lehkým srdcem, s roztouženou duší v život věčný, překrásná pustino, milená moje matko.

P O Z N Á M K Y

První číslo v závorce značí stranu, druhé řádek, kam se poznámka vztahuje.

LIMONAR (9) Pratum spirituale — luh duchovní.

NIKOLA SLUHA BOŽÍ (11) Při vypravování o Nikolovi použil jsem práce E. V. Aničkova: *Nikola Ugodnik i sv. Nikolaj*. Petrohrad, 1892, Zap. Neo-Filologičeskago Obsč. — a duchovních veršů z knihy P. A. Bezsonova, *Kaliky perechožie*, Moskva 1861, vyd. 3. čís. 130.

HRAĎTE OHRADY (12, 9) Ode dne svatého Nikoly jsou zakázány luhy: na mezích se zastrkují do země pruty a větve, a na luzích takto ohražených je zakázáno pásti dobytek.

PELEŠA-VELEŠA (15, 13) Artemis *Letopisů Trajánských*, zosobňující umrtvující a oživující sílu přírody.

TĚSTOVÉ KUŘE (15, 26) Piroh (koláč) se slepičím nebo kuřecím masem.

O ŠILENSTVÍ HERODIADINĚ (16) Předním a nejdůležitějším pramenem byla mi: *Razyskanija v oblasti russkago duchovnago sticha*, akad. A. N. Veselovskago. Petrohrad 1883, příloha k 45. sv. Zapisok Imp. Akademii Nauk, VI—X.

JESLE (16, 2) Zařízení jeslí popsáno v badáních N. N. Vinogradova: *Velikorusckij vertěp*, Petrohrad 1906. Vnitřek jeslí jest velmi bohatý. Stěny i strop polepeny jsou zlatým a stříbrným papírem. Po stranách i nahoře zavěšeny jsou různobarevné svítelníčky, které osvětlují scénu. Podlaha jest pokryta černou kožíšinou. U zadní stěny uprostřed stojí

ozdobný trůn krále Heroda se stupni. Po stranách kolem trůnu vojáci v plné zbroji. V pravém rohu od diváka jesle s novorozeným Pacholetem a nad nimi zavěšená zářící hvězda. Když má všechno zmizeti, zakrývají se jesle s Pacholetem oponou. V pravé i levé stěně jsou vyřezány dveře, jimiž ke konci vletí čarodějnice se sestrami a jimiž vlezou červi. Když čarodějnice tančí a červi žerou krále Heroda, možno pustiti pro větší strach na scénu Čerta: je obšit černou ovčí kožišinou, ústa, nos, oči a uši má červené, má rohy a ocas. Červená opona z bavlněné látky uzavírá představení.

Dobou Jesličkové hry jsou svátky vánoční, předvečer novoletí, štědrá kaše Blažejova večera, kdy, jak praví pověra, rozlévá se po světě štěstí.

Stětí hlavy Jana Křtitele o svátcích vánočních připouštějí pověry i lidové obyčeje. Jsou známi dva Janové: letní (24. června) a zimní (27. prosince); na to, že tento není Křtitel, nýbrž bohoslovec, se nehledí. Oba Janové připadají do doby slunovratu, důležitého obratu v občanském roce zemědělském: 24. června (Narození Jana Křtitele) ohně svatojánské, 27. prosince (Jan zimní), světla vánoční. Pravda, svátek Stětí svatého Jana (29. srpna) zachovává se pevně, jest to však den postní a uplyne soukromě a jednotvárně, a není v něm nic zvláštního. Na konec svátků vánočních připadá a slaví se památka Mláďátek (28., 29. prosince). Kromě toho až do IV. st. slavily se Boží hod a Tři Králů (Zjevení Páně) současně. U Arménů i dnes slaví se oba tyto svátky společně 6. ledna.

Učinkující osoby: Král Herodes a dcera jeho Herodias. Král Herodes žije na černé hoře v bílých zámcích. Jest znám jenom jeden Herodes. Jiného nebylo: on nemluvněta vyhubil, hlavu Janovi stal, jeho také za živa červi sežrali. Herodias není dcerou Aristobullovou, syna Heroda Velikého, není neteří Heroda Antipy, nýbrž rodnou dcerou krále

Heroda. O Salome se vůbec nemluví, naš apokryf ji nezná.

V zámku Herodově pije se a jí po ruském způsobu. Všecky obyčeje při dvoře Herodově jsou do základu *ruské*; neruské, cizí jsou vložky, vedle nichž má vynikati Herodova ošklivost: přítomnost na př. byzantských udonošů, německých martinů a t. d. Herodias je panna: jest pannou pro svou krásu i pro svou ošklivost. Královny se připomínají mezi svatými, královny jsou ruské: nechť je tedy pannou královna Herodias.

BĚLOPRŠÝ PTÁK (16, 6) Symbol Bohorodičky.

SEDMDESÁT DVĚ ZEMĚ (16, 9) Symbolické číslo zemských stran. Připomíná se ve staroněmecké písni špielmanského stylu. Viz Akad. A. N. Veselovskij: *Razyskanija*. — V Lavrentijevské Kronice: — „I snide Gospod Bog viděši grad i stolp, i reče Gospod: se rod jedin i jazyk jedin. I směši Bog jazyky, i razděli na 70 i 2 jazyka, i razsěja po vsej zemi.“ V *Besědě trech Svjatitělej*: „Kolik jest ostrovů velikých? — Sedmdesát a dva, a jazyků různých tolikéž, i ryb různých tolikéž, i ptáků různých tolikéž, i stromů různých tolikéž...“

OJ, KOLEDA, KOLEDA (16, 12) Kolední příběvek (refrén). Jiné příběhy jsou na příkl.: „Vinohrady krásně zelené moje!“ „Svatý večer!“ — A. A. Potěbnja: *Objasněnija malorusskich i srodných narodnych pěseň*. Varšava, 1887. — Koleda (koljodka) jest oslavná vánoční píseň. V paměti lidu zachovalo se málo koled, a nyní zřídka lze jich uslyšeti. Po mnohá staletí snažili se vyhubiti toto „čertovo mámení“. Zdařilo se — buďtež pozdraveni!

MUDRCI JINÝMI CESTAMI ODEŠLI DO SVĚ ZEMĚ PERSKÉ (17, 25) Ve *Skazaniji Afroditiána o čudě v Persidě* se vypravuje, kterak perští mudrcové putovali, aby se poklonili Pacholeti. Nejen že se Mu

poklonili a přinesli Mu dary, ale měli i moudrý nápad, že zobrazili Krista a Bohorodičku. Jimi zaznamenaná byla na zlatých listech historie Narození; listy jsou uschovány v pohanské modlitebně. Viz P. E. Ščegolev: *Očerki istoriji otřečenoj literatury. Skazanie Afroditiána*. Petrohrad 1899—1900, Izv. Otděl. Rus. jaz. i Sloves. Imp. Akad. Nauk.

KOROČUN (19, 2) Starorus. karačun, koročun, koročjun; malorus. kerečun; pochází od „kračiti“, „krak“ = krok, noha. Zosobnění předvečera Narození. Starorus. název Slunovratu 12. prosince a také Filipovek, t. j. předvánočního postu, počínajícího 15. listopadu (sv. Filipa) a trvajícího až do 24. prosince.

Když přišel čas Kristova Narození, nikdo Bohorodičce neposkytl útulku, jenom stařec Koročun ji přijal. Za to rumunská koleda přisuzuje Koročunovi (Krečunovi) vzácné místo na onom světě: starý koupe se s Janem Křtitelem v řece Křtu, Jordáně; v ní koupe se i sám Pán Bůh, jenže výše; v ní koupají se i svatí, jenže již níže. Koupe se Koročun, myje se, v bílý šat obléká se, myrrhou potírá se. Viz Akad. A. N. Veselovskij: *Razyskanija*.

Ve velikoruských hovorech jest Koročun zlý duch, smrt, cosi nepřátelského Narození.

KŮŇ SEŽRAL POD PACHOLÁTKEM SENO (19, 6) V chlévě Koročunově byli koně. Z hladu-li či jen tak z hlouposti nebo drzosti, kůň sežral pod Pacholetem v jeslích všecko seno. Proto seno, jímž se o postní kaši, v předvečer Narození (o štědrém večeru) pokrývá stůl, nemá se dávat koním; volům a býkům může se dáti.

SLAVNOST ŽNÍ (19, 27) Slavnost lednových Kalend od 1.—5. ledna vyvrcholuje v Byzantii žňovou či gotskou slavností s válečnými tanci. V královském zámku bývá připravena hostina pro lid.

VESBLÍ LIDĚ — ŠUMAŘI, MEDVĚDÁŘI (19, 32) V 2. Novgorodské kronice se vypravuje: „Léta 7080 (1571) měsíce Září... v úterý 18., v Nověgorodě na Sofijské straně. Sobota Osetr, ďák, Danila Bartěněva bil a i medvědem trhal ho... a toho času mnoho bylo lidem učiněno újmy (od medvěda). V těch dobách v Nověgorodě a po všech městech i krajích na gosudara brali veselých lidí, a i medvědy spisovali na gosudara toho jara, u koho řeknou... A téhož měsíce 21., v pátek, vyjel z Novgorodu na saních k Moskvě Sobota se šumaři, i medvědy vezli s sebou na saních k Moskvě.“

ŠAŠCI, TATRMANI (19, 33) Potulní šprýmaři, muzikanti — němečtí „spielmani“. V Ilovickoj Kormčej r. 1262: „spielman čili šašek“; „spielmanit čili šašky tropiti“; „jakože ti šumaři a šašci“. Viz Akad. A. N. Veselovskij, *Razyskanija*.

BŘÍZA-KOZA (19, 33) Hlavní koledník. V Ukrajině bývá Koza dřevěná a drží ji člověk skrytý pod kožichem. Na Bílé Rusi představuje Kozu chasník v obráceném kožiše, mající na hlavě masku s připevněnými kravskými rohy.

Objevení se Kozy, kterou vede Anton, oznamuje výzva k tanci.

Anton Kozu vede,
Antonova Koza nejde;
On Kozu pohání,
Koza se ocasem ohání,
Anton Kozu strká,
a Koza ho trká.

Koza s počátku tančí, potom stojí nepohnutě. Anton bije ji provazem, Koza trká Antona a poskakuje. Tu již každý se pustí do tance, i ten, kdo nemůže.

UDONOŠI, ZAČERNĚNÍ SAZEMI (19, 34) Mazatí si obličeji sazemi pochází od byzantských obřadů slav-

ností Dionysových. Iphifallové Dionysovi, opatření fíkovými nebo koží potaženými fallami (holemi), barvili si obličej ssedlinou vinnou nebo si nasazovali masky na rozdíl od falloforů (udonošů), kteří si černili obličej sazemi. Viz Akad. A. N. Veselovskij, *Razyskanija*.

KRÁVY, BÝCI (20, 2) Přestrojiti se za Tura-býka jest velmi rozšířený obyčej na koledních divadelních představeních.

Oj Tur moloděc udatný
Tur z města velikého,
Vyzýval krásnou děvici
S ním na travce zápasiti,
Oj díd — lado zápasiti...

TANČÍ SE SLEPOU RYŠAVOU FENOUB (20, 4) List cara Alexěje Michajloviče do Bělgorodu poslaný Baturlinovi r. 1648 naráží na ty, kteří „medvědy vodí a se psy tancují“, zapovídaje předem, aby „medvědů (nevodili) a s fenami netancovali“.

Vycvičení psíci těšili se od pradávna veliké oblibě u potulných šumařů. Vypravuje se o jistém Italovi, jménem Ondřeji, který měl ryšavého slepého psa, velmi učelivého a obratného: pes uměl rozeznávat obrazy císařů na mincích, uhádl s naprostou jistotou, která z přítomných žen jest těhotná, kdo jest lakomý či štedrý nebo nemravný atd. Viz Akad. A. N. Veselovskij, *Razyskanija*.

ROZNÁŠEJÍ JABLKA, DO NICHŽ JSOU ZASTRČENY STŘÍBRNÉ PENÍZKY (20, 8) V noci na 1. ledna chodily děti v Byzantii z domu do domu, přinášejíce hospodáři jablka se zastrčenými do nich stříbrnými penízky, za které dostávaly dvojnásob.

VOLAJÍ PLUHU (20, 10) V listě cara Aleksěje Michajloviče Šujskému, vévodovi Změjevskému r. 1649 se praví: „V předvečer Narození Kristova, svatého

Blažeje a Zjevení Páně vyvolávají se ďábelská jména: Koleda a Tauseň a Pluha.“ — „Pluha“ jest zosobnění pluhu. Pochůzky koledníků s pluhem jest obyčej velmi rozšířený. Zpívají se zvláštní písně — pluhové.

USEŇ (20, 12) Avseň, Ovseň, Hovseň, Bodceň, Bau-seň atd. Etymologických objasnění názvu Avseň, Useň jest po ruce několikero: jedni odvozují Ovseň od „oves“, jiní vycházejí od kořene „sě—jať“ (=síti). (Tento výklad podal poprvé A. N. Veselovskij.) Byl učiněn pokus srovnati „Useň“ s litevsko-lotyšským a u s z r a — jitrni záře (=červánky). (Potebnja, *Objasněníja malorossijskich narodnych pěseň, Petrohrad*). Možná, že jest „Useň“ jméno božstva, zářícího Boha předjarní záře. Připomíná se v „ovseněvých“ písních v předvečer svatého Blažeje. Viz E. V. Aničkov, *Vesenňaja obrjadovaja pjesnja na zapadě i u slavjan*. Petrohrad 1903—1905. P. V. Vladimirov, *Vveděnlje v istoriju russkoj slovesnosti*. Kijev, 1896.

NA SIVÉM PRASÁTKU VYJÍŽDÍ SÁM USEŇ (20, 12) Obětní prasátko zabíjí se na Nový rok, na den svatého Blažeje. Blažej jest ochráncem sviní. Strojení se za sviní souhlasí se svátečním obětním významem tohoto zvířete. V Byzantii zabíjelo se prasátko o slavnosti Saturnalií (17.—23. prosince). Strojiti se za sviní třeba takto: Vpředu i vzadu se přikryj sviními kožemi, na hlavu si nasad prasečí hlavu, ale vyber takovou, která má veliké zuby. Když ostatní přestrojení se pustí do tance, svině ať běhá kolem jich a bodá je svými kly. Budou-li tě bít, stav se zabitým. Viz Akad. A. N. Veselovskij, *Razyskanija*.

TAUSEŇ (20, 14) Příspěvek k novoročním koledám. „Tauseň“ jest spojení „Taj useň“ = Da-tu-useň (česky: Ano, tu useň).

Komu po mostech jezdit?
Tausch!
Mládci bohatýru.
Tausch!

Viz P. V. Šejn: *Velikoruss*, III., I., vyd. I., Petrohrad 1898.

MARTINI OŠKLIVÍ (20, 16) O martinech dí pověst, že mají svou zemi, již však nikdo nezná. Oni ji také nikomu neukazují, protože sami jsou již příliš strašní, jenom za noci se ukazují, a to o velikých svátcích. „Martini“ vznikli od svatého Martina, ochránce svíní v Německu. Svatého Martina jest 11. listopadu. On otvírá zimu a končí dobu žní a vinobraní. K přestrojení za „martina“ hodí se maska kozla (estonský obřad).

MEDVĚDI (20, 17) Oblíbená sváteční maska v Německu, v Čechách, na Moravě, v Bulharsku, v Rusku a v Gruzii. Přestrojování toto jest náhradou za skutečná zvířata, jichž se při obřadech užívalo, a jež z významu zvířat uctívaných klesla až k úloze vycvičených zvířat bavících obecenstvo. (Brabronije a brabronské slavnosti na počest Dionysovu.) Viz Akad. A. N. Veselovskij, *Razyskanija*.

DOMRA (20, 30) Asijská balalajka s drátěnými strunami. Hráči na domru nazývali se domračejové. Je známo přísloví: Rád šumař o svých domrách.

SURNA (20, 30) Druh rohu nebo píšťaly, dechový dřevěný nástroj. Zvuk její jest řezavý, pronikavý. Arménská surna, čuvašský surnaj. Surnači, hráči na surnu.

A zlaté vrkoče se vznášejí a čeří se jako vlny. Splétající se konečky prstů, klenou se nahoře dvě vysoké VĚTVE VÝSOKE JABLONĚ (21, 1 — 3). Vrcholky svými spletené větve stromu, ozářené svícemi, toť symbol utrpení na kříži. Svíce označují

přinesenou oběť. Rozsvěcovati svíce na stromě jest velmi rozšířený lidový obyčej. Kromě toho setkáváme se se svícemi na stromech ve svatebních obřadech: „dívčí krása“ jest jedlička, ozdobená květy a stuhami; nesou ji dívky, když jdou k nevěstě na „děvičník“ (= předvečer svatebního dne). Viz Akad. A. N. Veselovskij, *Razyskanija*.

MYRRHA, VÍNO, PŠENICE (21, 6) Podstata tajemství.
KŘEST KRVÍ (21, 26) Ukřižování.

PLAČNICE, PLAČKA, ZPĚVAČKA, ŘEČNICE (22, 12) též veršovnice, závodnice, kněžna-starosvatka — různé názvy nevěstiniých družiček.

JAN KŘTITEL NEPOBÍHÁ JIŽ POUŠTÍ JAKO SIVÝ JELEN (23, 5) V jedné rumunské koledě se vypravuje, že prý, z příčin neznámých, proklela matka Jana Křtitele. Byv proklet, proměnil se Jan v sivého jelena se zlatými parohy a stříbrnými kopyty. Tak byl zaklet, aby žil o samotě v lese jako jelen devět let a devět dní. Až tato doba uplyne, sestoupí na zemi, vezme do rukou klíče, vejde do kostela a bude sloužiti velikou mši.

ČERVENÉ ZNAMENÍ KOLEM ŠÍJE PÁLÍ JAKO OHNIVÁ NITKA (25, 16) Katalonské ústní podání vypravuje: Jedenkrát zastihl úsvit Herodiadu na břehu zamrzlé řeky; Herodiadě bylo přejíti na onen břeh a ukrýti se v jeskyni. Sotvaže došla doprostřed řeky, led se pod ní rozestoupil a odřízl jí hlavu, dav jí takto pocítiti utrpení Jana Křtitele. Hlava ovšem ihned zase přirostla. Od těch dob však zůstalo kolem šíje Herodiadiny znamení jako červená nitka. Viz Akad. A. N. Veselovskij, *Razyskanija*, V.

ZRUŠENÍ PŘISAHY ADAMOVY (26) Látku poskytlo mi badání J. Porfirijeva, *Apokrifičeskija skazanija o velchozakonnych sobytijach*, Kazaň, 1872. N. S.

Tichonravov, *Pamjatniki otrečennoj russkoj literatury*, sv. I., Petrohrad, 1863. Dr. Ivan Franko, *Pamjatki ukrajinsko-ruskoj movi i literatury*, sv. II., Lvov, 1899.

MARIA EGYPTSKÁ (32) Základem jest legenda, kterou podává jedna rumunská píseň. Píseň jest uvedena v *Razyskanijach*, Akad. A. N. Veselovského, VI—X.

HNĚV ELIÁŠE PROROKA (34) Pověst se dělí ve tři části. Hlavní část pověsti, zlomyslnost Jidášova a vztek Eliášův, jest oddělena od úvodu s popisem záhrobního putování a vnitřností pekelných dodatkem žalostného zvolání: Země! Budiž mně matkou! Nespěchej obrátiti mne v prach! Tímtež příspěvkem končí se věčná muka závěrku pověsti. Pověst kající a poučná. Rozložení cest záhrobního života jest rozmanitě podáno v rumunských zaplačkách (=popěvky a pořekadla smutného obsahu), jichž autor použil. Viz Akad. A. N. Veselovskij, *Razyskanija*; N. V. Pokrovskij, *Strašnyj sud v pamjatnikach vizantijskago i russkago isskustva*. Práce VI. Archeolog. sjezdu v Oděsse, sv. III., Oděssa 1887.

DUŠE CIKÁNŮ NESTAČÍ VYRÁBĚTI SNĚHOVÝCH KRUP (42, 1) V Bulharsku se vypravuje, že Eliáš nutí zemřelé cikány dělati ze sněhu kroupy a pouští je v létě na pole hříšníkův. V Bulharsku udržuje se též pověra, že duše dětí zrozených po smrti otcově pomáhají Eliášovi pronásledovati Lamii. Lamie — požírá žito.

VLADAŘ (47) PODOBENSTVÍ ZLATOÚSTOVŮ (49) VRAŽEDNÍK (54) Tato vypravování jsou napsána dle sbírky ze XVII. stol. a jsou volně zpracována. Rukopisný sborník jest majetkem autorovým, dar to kazaňského knihovníka N. N. Mejsejenki.

„Podobenství Zlatoustvo“, populární u nás v XVI. stol., pochází ze „Zlatostruje“. Viz S. M. Solovjev, *Istorija Rossiji*, sv. VI.

CÍSAŘ DIOKLETIÁN (61) Pro Diokletiana použil jsem duchovního verše. P. A. Bezsonov: *Kaliki perechožije*. Moskva, 1861, vyd. 3. čís. 136.

MARNÝ PÁTEK (64, 1) Pátek šestého týdne Velikého postu.

JOB A MAGDALENA (68) Základem jsou lidové legendy o Kristově kmotřenci. A. N. Afanasijev, *Narodnyja russkija legendy*, Moskva 1859, čís. 8. N. E. Ončukov, *Sěvernyja skazki*, Petrohrad, 1908, čís. 119, A. N. Veselovskij, *Sobranije sočiněnij*, sv. II., vyd. I., Petrohrad, 1909. („Váhaví, záhadní a lhostejní dantovského pekla.“)

VĚDMA (73) Démonická bytost s dvanácti a půl jmény. Jména ukazují na různé druhy zla, jež Vědma lidem působí. Byzantská pověst o ďáblu Gillo a hebrejská legenda o Lilitě, první ženě Adamově, daly posléze látku k zařikání proti zimnicím a modlitbě Sisinijově. Řecká Γελλω, slovanská Vědma, shodují se s chaldejským učením o dvanácti astrálních duších, kteří mají vliv na osud lidský.

UTRPENÍ SATANOVO (81) Látku poskytla mi maloruská legenda o stvoření vlka. Vlk, ačkoli byl stvořen ďáblem, jest v legendě nazýván *Božimpsem*, jenž ukousl ďáblu paty. S tím pojí se pověra, že čerty a nebožtíky, kteří bloudí po smrti světem, třeba strašiti vlkem; nebožtík, kterého vlci třikráte sežerou, dojde pokoje. Jsou legendy a pověry, v nichž jeví se vlk jako stvoření jenom jednoho Dábla. *Vlčí východy* na den svatého Eliáše — vlci s hady toulají prý se po polích a lesích sužující domácí dobytek a jenom Eliášův hrom může je rozehnati; středověké pojmenování Dábla — *infernus lupus*,

lupus vorax; vysvětlování zatmění slunce a měsíce tím, že je pohlcuje nestvůrný nepřítel — a j. podrobné výklady a vysvětlení křesťanských legend a apokryfů s výčtem literatury starých památek a textů viz Akad. A. N. Veselovskij: *Razyskanija a Opyty po istoriji razvitiija christianskich legend*, Žurn. Narod. Prosvěšč. roč. 1875—77.

PŘESVATÉ UTRPENÍ BOHORODIČKY (84) Zde použil jsem gruzinského vypravování, umístěného v badání A. S. Chachanova: *Očerki po istoriji gruzinskoj slovesnosti*, vyd. I., Moskva 1905.

UTRPENÍ PÁNĚ (92) Když Bůh štípil ráj, přišel Satanail a zasel strom poznání dobrého i zlého. Bůh řekl, ukazuje na strom: „Zdeť budu já a tělo moje a bude pro tvé vyhnání.“ Strom vyrazil tři větve: první označovala Adama, druhá Evu a prostřední Hospodina. Po pádu prvních lidí odpadla větve Adamova a Evina. Adamova větev odplula do Tigridu, kdežto Evina byla po potopě odnesena k vodám Merri. Seth při pohřební slavnosti za Adama složil na rozkaz andělův hranici z větve Adamovy, i zaplál neuhasínající oheň, jehož střežla zvířata. Když Lot zhřešil se svými dcerami, Abraham poručil mu přinésti oharek z ohně, jehož střežla zvířata. Lot přinesl ohořelé poleno, zasadil je na hoře a zaléval, až vyrostl z něho veliký strom. Mojžíš, putuje pouští, na rozkaz Andělův zasadil větve Evinu do řeky v podobě kříže, a voda hořká změnila se ve sladkou a strom se rozrostl. Pociťtiv blízkost smrti, prosil Adam Setha a Evu, aby se vydali k ráji a poprosili Archanděla, aby mu dal balsámu milosrdenství, jenž by zmírnil utrpení. Archanděl Michael dal mu větvičku z větve Hospodinovy. Adam ji poznal, uvil si z ní vínek, vložil si jej na hlavu a zemřel. Z věnce vyrostl obrovský strom. Za stavby chrámu Šalamounova dostaly se všechny ony tři stromy do Jerusalema,

ale ukázalo se, že se ke stavbě nehodí. Ležely pak vedle chrámu až do dne ukřižování, kdy Pilát přikázal udělati z nich kříže pro Krista a lotry. Strom Hospodinův, jenž vyrostl z věnce, vytržen byl s hlavou Adamovou. Šalamoun, poznav hlavu, nařídil ji zakopati a zasypati kamením: tak vznikla Golgatha. Dle jiného vypravování byla Golgatha místem, kde pohřben byl Adam v Eden. Viz Akad. A. N. Veselovskij, *Razyskanija* a N. S. Tichonravov, *Pamjatniki*, sv. I.

LEVANITOVÝ KŘÍŽ (92, 10) Jest vypravování, že strom Hospodinův nalezen byl v Levantě; odtud název kříž levanitový (levantský). V „Knize holubičí“ praví se: „K počestné hlavě k Adamově“, „u zázračného kříže Levanitova“.

Ve vypravováních o dřevě kříže ukazuje se na trojí dřevo kříže: cedr, cypřiš a sosnu; místo sosny — palma; oliva (jeloja, oleja) nebo jedle (pevga), palma, cypřiš, anebo cypřiš, jedle, cedr. Viz Akad. A. N. Veselovskij: *Slavjanskija skazanija o Solomoně i Kitovrasě*, Petrohrad, 1872.

ZA NEHTY VRAZILI JÍVU (92, 14) Maloruská koljádka praví, že jíva je proto prokletá, že když ani jeden strom se nenabídl, ona se nabídla k mučení Krista. Od těch dob je jíva červivá.

KAM HŘEBY VRAZILI, TAM TEKLA KREV (92, 16) Krev — víno. Pot — myrrha. Slzy — pšenice.

KOSMA A DAMIÁN (101) Zpracovaná lidová legenda. Viz N. E. Ončukov, *Sěvernyja skazki*, čís. 118.

PARALIPOMENON (123) Doplněk.

CIZÍ VINA (125) a ostatní jsou zpracované lidové legendy. Viz N. E. Ončukov, *Sěvernyja skazki*, čís. 189, 115, 113, 188, 40, 16.

LIGOSTAJ (135) Kostlivec — smrt.

PERLIČKY (147) Pro „Perličky“ použil jsem:
Rukopisného Kolomeuského prologu ze XVI. stol. a
Licevského rukopisného originálu osady Urenja,
ve Varnavinském újezdě Kostromské gub. ze
sbírky J. A. Razanovského;

Ruské kroniky, vydání z r. 1512, vydané Izd. Imp.
Archeografičeskoi kommissii, sv. XXII. (Petro-
hrad 1911) a těchto spisů:

Pamjatniki starinnoj russkoj literatury, vyd. hr.
Kušelevym Bezborodko, vydání III.

Ložnyja i otrečennyja knigi russkoj stariny, sebr.
A. N. Pyninym, (Petrohrad, 1862).

Pamjatniki otrečennoj russkoj literatury, vyd. N.
S. Tichonravovym, sv. I. (Petrohrad, 1863).

Pamjatniki ukraïnsko-ruskoï movi i literaturi,
vidae archeografična Komisia Naukovago to-
varistva imeni Ševčenko, díl IV. (Lvov 1906).

A. J. Lavrov: Apokrifickéské tĕksty, (Petrohrad,
1896, otisk ze sborníku odděl. rus. jaz. i slovesn.
Imp. Akad. Nauk, sv. LXVIII).

A. J. Jacimirskij: K istorii apokrifov i legend v
južno-slavjanskoj pismennosti, (Izvěst. Odděl.
rus. jaz. i slovesn. Imp. Akad. Nauk, 1910) sv.
XV., kn. I.

Žítia iz velikich četij-miněj Makarija (přil. časop.
„Zlatostruj“) (Moskva, 1911 — 12).

Lěstvica Joanna, vyd. Optinoj pustini 1901.

ŘETĚZ ZLATÝ (185) Použil jsem těchto spisů:

V. Mičulskij, Slědy narodnoj biblie v slavjanskoj
i drevně-russkoj pismennosti, Oděssa, 1893.

Pamjatniki starinnoj russkoj literatury, vyd. hr.
Kušelevym-Bezborodko, vyd. III. Petrohrad,
1862.

„Slovo Adama vo adě k Lazarju“, „Voprosy sv.
Bartholomeja“.

A. J. Uspenskij, Perevody s drevnich ikon V. P.
Gurjanova, Moskva, 1902.

- V. N. Uspenskij, *Perevody s drevnich ikon* A. M. Postnikova, Petrohrad, 1899.
- T. S. Rožděstvenskij a M. J. Uspenskij, *Pěsni russkich sektantov mistikov. Zapiski Imp. Rus. Geogr. Obšč.*, sv. XXXV., Petrohrad, 1912.
- Psalmy ot unynija i stichi*, — rukopisný sborník z počátku XIX. století ze sbírky Ivana Alexandroviče Rjazanovského (Kostroma).
- Rukopisný sborník na pergemeně XIV. stol.: „*Gromovnik prizrenskago protopopa*“ ze sbírky Michaila Ivanoviče Tereščenka (Kiev).

O B S A H

LIMONAR	9
Nikola sluha Boží	11
O šílenství Herodiadině	16
Zrušení přísahy Adamovy	26
Marie Egyptská	32
Hněv Eliáše Proroka	34
Vladař	47
Podobenství Zlatoústovo	49
Vražedník	54
Císař Diokletián	61
Job a Magdalena	68
Vědma	73
Utrpení Satanovo	81
Přesvaté utrpení Bohorodičky	84
Utrpení Páně	92
Světlé Kristovo Vzkříšení	99
Kosma a Damián	101
Narození Kristovo	107
 PARALIPOMENON	 123
Cizí vina	125
Vytoužený host	127

Velikonoční oheň	129
Zlatý kaftan	132
Ligostaj strašný	135
Král Šalamoun	140

PERLIČKY	147
-----------------	------------

Hostina u syna Králova	149
Obojetný	150
Bohem zapomenutí	151
Kteří na Boha zapomněli	153
Strach smrtelný	155
Strach prvních lidí	157
Pokání biskupovo	159
Utajený hřích	161
Člověk Boží	163
Pokušení	164
Moc mnichova	166
Svůj k svému	167
Kozel	169
Nevěra	170
Seslání vši	172
Nahý mnich	174
Jakub postitel	176
Svatá hostie	178
Díla lidská	180
Šimon čaroděj	182

ŘETĚZ ZLATÝ	185
Boží slunce	187
Adam	188
Utrpení Adama, prvního člověka	189
Anděl zvěstovatel	192
Anděl mstitel	194
Anděl zkázy	200
Anděl, strážce pekelných muk	203
Cizinec příchozí	206
Překrásná pustina	209
POZNÁMKY	211
OBSAH	229

S POMOCÍ BOŽÍ A PŘÁTEL DOBRÉHO DÍLA!

***Dřevoryty vyzdobil Ant. Slaviček.
Dotiskli knihtiskaři Kryl a Scotti
v Nov. Jičíně, v červenci l. P. 1920.***

***Vydává Stanislava Jilovská
v Praze II (Štěpánská č. 41.)***

***Sklad Marty Florianové
ve Staré Říši na Moravě.***

DEO GRATIAS!